۱۸۲۳۰
۲۰۹۳۹۵

کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب ۲۰۹۳۹۵

کتاب هوسنی و گرمیه (محمودیه) به ترکی و گلستان به فارسی

مؤلف منثور و نظم

مترجم

شمارهٔ قفسه ۱۸۲۳۰

کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی | خطی
۱۸۲۳۰

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین وهو معین ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین ولعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی قیام یوم الدین وبعد هذا کتاب مونس وکریم المسمی بالمحمودیه من مولفات جناب المستطاب العلام الفهام الآخوند الملا اسماعیل المتخلص بذبیح الله وانا الملتمس من الناظرین لمحل الکتاب ١٣٤٥

بسم الله الرحمن الرحیم

ازل صفحهٔ لوحه صاحب رقم   یازار اسم اللهی اوّل قلم
قیلار نام سلطان قیوم قیام   قورار نظمه اورودی ذهنی خیام
نمودار اید ر اسم یزدان جمال   تاپار جدّ احصا ده منشی کمال
اوفرمان ویرر فوج ذهنی کوچر   گلور نظمله تا قلمدن کیچر
اولان دمدمه بانیدن اوّل بنا   خداوندمدر اولدر اوّل ثنا
که چون اصل بانی دی ذات احد   قالان فرعدور اوندان الیهر مدد

هر اولدم

هر اولدم که ناطقدر اولیسون نطق   اونون اصل بانی سدور ذات حق
اودل ویردی اورگتدی سوز بندیه   والّا نه قابلدی دل سوز دیه
اوه ر دکر چکدی دله فکردن   نجه ولدی غافل کیچه دکردن
یازوم منده بس نام پروردکار   خداوند بخشنده کردگار
قدیر یکه قدرتکما لنده بس   منظمدی حکمونده هر چیز وکس
بیله لطف واحسان ایدر بی قصور   که قسمت تاپار ضخر صماده مور
چکوب آب پاک اوستنه فرش خاک   ده باره چکوب خاکدن آب پاک
بیله پهن ایدوب سفرهٔ بذل وجود   چاتوب هر مسلمان وگبر ویهود
ویروب چرخ افلاکه طور نظام   خیالنده واله قالوب خاص وعام
اگر جبرئیل عرشده چکسه پس   اگر زیر غبراده نمله نفس
اونه بوخدی فرق غیاب وحضور   فلکده ملک زیر غبراده مور

قلوب صنع حکمیله ایجاد کون   تمیزنده فارق چالوب رنگ ولون
لیروب جمع بربرده لحمیله عظم   قلوب دردنگ عظمی لحم ایچره نظم
قیلار گلک قدرتله صورت گری   برادور منی قطره سندن پری
اگر خشمله قیلسه ایجاد سیس   چکر قور خدادن انبیالر نفس
بیله فتح باب ایلیوب رحمته   عزازیلی امید ایدر جنته
قوردوب چرخ نیلوفری بی ستون   چکوب ماهله مهری بو خدادن برون
سما ذرمین گوشی یوم دلیل   وجود خداوندمه محکم دلیل
ویروب دیده دبنی وذوق گوش   خیالی وکلی عقلی وادراک وهوش
قیلوب خاک وآب آتش وباددن   دجودی مجزّ بو اضدادن
اولا هر اولفسی خدا ناشناس   اونه ایلیون اوز وجودین قیاس
ویروب روحه جسم ایچره طوری مدار   بلونمز ندور بارده تتوش قرار

او هیکله

او هیکلده هر جزء تابیسه اثر   اولور روح تأثیردن باخبر
بیله خلقت نفسی هر کس متین   تانور ذات خلاق نفسی یقین
تفکر ایلسه عالم فکری طی   آپار مارخرد کنه بیچو نه پی
محمد یوشه جمله جزء وکل   رسول امم رهنمای سبل
اوه ر اصلی موجود اوّل ورود   قالان فرعدور هر نه تاپیسون وجود
بشیر ونذیر هاشمی النسب   شفیع الوری وشریف اللقب
فصیح وبلیغ عرش پیرایه سی   کیچوب عرشدن کمترین پایه سی
قسیم جنان قاضی حشر ونشر   اوه ر حاکم یوم دیوان حشر
بر وزانیسه بر ذره نورکمال   تمام انبیا محو اولورمات ولال
بیله حکم وفرمان ایودن کیدوب   که انجیل وتوراتی منسوخ ایدوب
کمون حدی وار تا که من یونر براق   کمون ثابتدور عرشه کتبیونر قوناق

معتبر اولا قاب قوسینده   اباق چکمیه کفش نعلیندن
ذره تا خلوت کبریاده قرار   که هیچ اولمیه غیر پروردکار
یته تا مقام حجاب الجلال   دیدی ذو الجلال لیله شیرین مقال
جلال جلیلی محمد کرک   اه مبهوت اولا جبرئیل تک ملک
محمد جمالنده هیچ جلوه وار   حجابلره اورتولو بدور اولار
اگر کشف اولا اول حجابون بری   بو عالمده بر نفس قالماز دیری
اگر کوستره نور احمد جمال   ملایک قالور دکردنیات لال
سنه اولسون ای خواجه کاینات   تجلای انوار حقدن صلوات
کلور وصفی اظهار دکره مکر   او شیون که ایلوبدی شق القمر
اونون حق تعریفی اولمز تمام   بیاننده من عاجزم والسلام
علی ولی صاحب ذو الفقار   اودر محرم سر پروردکار

علی لایق

علی لایق منبر لافتی   امیر عدو بند خیبر کش
اودر کشتی نوحه ویردی نجات   شکست ایلدی کیراده لات و منات
امام الامم شهره روزکار   ولی خدا دیت پروردکار
وجوده اگر کلمسیدی علی   تاپولمازدی اللهه بر کیمسه ولی
قالوردی نهان تیغ ذو الفقار   هیچ اولمازدی دین کفردن آشکار
بیله قبضه در قبضه ذو الفقار   کورمز مکر دیت پروردکار
سیر ادر او تیغ علی تک بلی   که چالماز اونی غیر از الله الی
علی دن صوکرا تیغ بکیس قالور   مکر نیمواده اوزا اوغ علی چالور
بیله کرد دیرور قبضه سیندان سفار   علینی فراموش ایدر ذو الفقار
دیر بولمک اولمازنه سن یا حسین   ولی حیف لب تشنه سن یا حسین

چکلسه اگر غیب اوزوندن حجاب   که یعنی حسین کشف قلسه نقاب
بیلور ذو الفقار اوزکه سیلن کزور   علیدور حسین جلوه سیلن گزور
اولار بر بریلن اولور منجلی   علیدور حسین و حسیندور علی
امورات اکوانه فاعل علی   تجلای انواره قابل علی
علی نور تابنده لا یزال   علی نورنه هیچ یتشمز زوال
علی خلقت عالمون علتی   اونه سینه در عالمون خلقتی
نقدر یکه معلوله کون اولور   اونه علت محدثه عون اولور
دولانور او نیلان بو کون و مکان   دلیدن تا چان بونش قالو بدور زمان
علیدن نمایان اولان نور دور   بو عصرین امامی که مستوردر
وجودیله باقی قالوبدور زمان   یتر فیضی مخلوقه اما نهان
تقاضای وقتنده ایلر ظهور   اولور اونده مخلوقه فیض حضور

علیدر

علیدور اونون اونه براوغ امام   بولار خلق ایچون پیشوادر تمام
اولور آیری ظاهرده کرد سلری   ولی بردی واقعده هر ایشلری
تباین نیوررمز تعدد بدن   که چون نور واحد دیر سر حسنی
چالار سطح آفاقه لون کون بکون   زمان و مکان آیریدور بردی کون
کیر فیضی اشقیادن او نور   آپارمار کوزون ذره قی چشم کور
اگر ضد دوشه کافر اول نورلن   کوزون ضوئی اورتولمز اول نورلن
محمدی زهرا علی ولی   حسندور حسین بر ده اوغ علی
محمدی جعفر دی موسی علی   محمدی اوغ علی علیدور ولی
حسندور کنه صاحب عصر در   که عصمت بو اثنی عشره حصر در
بو اون دورد نفر حقه مظهر کلوب   بر اندازده نور مطلق کلوب
اولوب جمله نا پیچون مقتدی   بودنیا او دنیا سراج الهدی

بو انواره هر کیمسه ده شیون دخیل   اولورلار اونه ایکی دنیاده ایل

ذبیح اول ایرلی تاپیسی بیردن تاپوب   نه دریا یا رود بدور نه بر داق چاپوب

کیدوب خلوته ایلیوبدور انین   دتوبدور بو اوندن درد نفر دامنین

اوانواردن کشف اولوب بر تولی   ذبیحه او قول کشف ایدوب حق یولی

امید شفاعت وار اول نوردن   سلیمان کوتورمز نظر موردن

یتورمز او انوار وصفین کلام   او انواره صلوات اولا و السلام

کل ای ساقیا و فتکن می کتور   کیدر فرصت الدن پیاپی کتور

ایشوق کوزلی کل جامی دولدور چک   اولور ریسلنه کوبیر رحلت کوچک

اکر داد میه باده دن هر او کس   نه مقصوده عزم ایتدی دنیایه بس

او دنیا بو دنیا ایله می دی می   کورد کمور او میدن سوا هیچ شی

او کس بولمیه جام صهبا ندور   آتوب ایکی دنیانی مردانه در

بوبابه

بو بابه کورک ساقی کل برایشه   کتور اول میون جامنی کردیشه

کتور جلویه معرفت باده سین   تاپوم تا اونیلن حق جاده سین

او میدن ایچوم عقلی باشدان آتوم   کیچوم هوشدن اصلی هوشه چاتوم

هر اولکس کتوریه او میدن خمار   چاتار حقه دریای عقله جومار

علوی اولون نه فلکدن کیچر   آتار عنصر ایسمین ملکدن کیچر

اوزون عالمون مصرفندن سالور   ویجوندن نه دنیا نه عقبی قالور

او میدن تاپوب جلوه سکر بهشت   او میدن اولوب خاک آدم سرشت

همان مسددور اولمکه یحیی ایچوب   اونون ذوقنه باشی و جاندان کیچوب

او میدور رسا قلدی موسی قدین   که تا ایچدی کوستردی بیضا یدین

اکر اولمیون دکمه سیدی نمی   آتاردی او طوفانه نوحی کمی

او میدن اکر اولمه سیدی دلیل   جلیل ایلمزدی خلیلی خلیل

کرز خضر اودی شعله سیلین چولی   دیردله دور سبحی او نیلان اولی

باسوب درمنی غصه غرب و شرق   دشوب اولمشام غصه بحرنده غرق

کتور ساقیا بابهٔ نابدن   دولاندور خلاص ایله غرقابدن

مغنی بو بورسنده همراز اولاق   سیسون دیرمنه تا هم آواز اولاق

کتور جلویه صوت داوودینی   کوتور غصه نون بود و نابودینی

صفیر ایله چین بلبلی خوش نواز   عجم کلشونده مقام حجاز   صفیر بمعنی آواز

تماشایه دورسون ملک صف بصف   کتوران خداوندکاره طرف

دعا ایله حضرته ای بو الهوس   آلوم تا که انفاس حقدن نفس

تکلم زماننده صرافلر   هره اوز کمالیجه اظهار ایدر

کیمی نون دیرسن سوزی دُرّ یاقار (غل)   کیمی قلبه نشتر چالار مثل خار

کیمی نون سوزی محو ایدر عقل و هوش   کیمی سی منیم تک دیر نقل موش

کلامهده

کلامهده هیچ بو خادی بر ذره مغز   اگور تحفه دردیشدن برک سبز

غم آلوده ام هر جهتدن اوزدوم   اودرمشی بوک کردکاندر سوزوم

دتوب قلبیمی هر طرفدن ملال   پریشان زباندور پریشان خیال

سوزوم بی ثمر در اوزوم بی هنر   دریلمز سوده شاخه سندن ثمر

مهیا دکل منده طبع سلیم   ولی غصه دن باغریم اولموشدر نیم

آچوبدور یوزیمه فلک باب غم   یورولمازدر انشاقدان ارباب غم

بودر خواهشم سندن ای نیک خو   باخوب شعریمه ایلمه ترش رو

کوروب نظمی قیلمه چوخ اعتراض   دیمه بد یازوب حیف اولوبدور بیاض

دیمه حیف حیف اول درفش قلم   ایدوبدور فلانی اونیلان رقم

باخوب مطلبه ایتمه صرف نظر   عیوباتدن ایله غض بصر   غض بمعنی [illegible]

کمالاتدن منی در ر ت [?]   کرم ایله عفو ایله معذوردت [?]

اکر عیب کورسن باغوشلا اوزمی — کرم ایلیوب عیبدن یوم کوزونی

تاپویسه اکر وزن شعر ایچره سست — قلم ویر ایله لطف اوزیله درست

من اوز عذریمی آشکار ایلدیم — ایدوب التجا اکثرا بلدیم

اکر اولسه بر معرض عیب جو — دیسون هر نه بویسه خدا بولسون او

بولاردان صوره بر کلامیم وار — وضیع و شریف و صغار و کبار

تاپویسه اکر بر نفر بد دینی — غولاق ویرمکا چوخ اولور زاد دینی

فنون معارفده ارباب فن — هره بر طرفدن چالوب باب فن

هره بر بولبلان چکوب داستان — منیم داستانیم پشکدور سیچان

بقوبلار اولار معرفت خرمنی — صنوشرم اولاردان توکولمش دنی

شروع بداستان

روایتدی بو احقر ناسدن — که یعنی ذبیح ابن عباسدن

لانغر

بیله نقل ایدوب عارفان رموز — نصیحت مقامنده مصباح سوز

که بر شهرده واردی بر سیچان — مقام ایتمکه آختارور دی مکان

قلوب شهرده هر طرفدن کذار — کلوب بر فلان ایوده طوتدی قرار

کزوب اول ایوین پیت و بالاسنی — قازوب کندی آلتوندن ماواسنی

کیجه کوندوز ایلردی سعی و تلاش — کیچوردردی اول بر ده امر معاش

بنای اذیت قویوب الغرض — اولور عادیه ترک عادت مرض

تماما ویروب زادماری بر بره — چورک صندوقون اویدی توکدی یره

تاپولمزدی انصافه بر ذره جه — که اوزن کندیسین ولدی اول کیجه

توردی ایشی آخری بر بره — حرام اولدی اول ایوده یاق و شره

سیچان فضله‌سی اولدی باشی دوقوری — نجس اولدی اول ایوده بر کوجری

سیچان فضله‌سیله دولوب ایو تمام — اولوب اهلنه زنده کانلوق حرام

ال آتسیدی کورسون که بر زاد قالوب — دیردی دوم وای سیچان زلسالوب

محال اولدی کلسون الینه شی پاک — ایو اهلی اولوب غصه‌دن سینه چاک

کیدوب خورده از بس سیچان فضله‌سی — طوتولدی تمام اهل بیتون سسی

اشاره بنا اهل همسایا

ضررده سیچان فضله‌سندن بتر — تاپولمز بو عالمده بر زاد مکر

دیوم من سنه قونشولارین پسی — اولور قونشولوقده سیچان فضله‌سی

سیچان چوخ قودرسه اوراده ضرر — سالور فضله بر جزئی نقصان ایدر

ایلوشسه اکر قونشونون دیر ناقه — ایدر با بال آلی باتمان باقه

ایلر

دوشه بیر بیره کر سیچان فضله‌سی — جهنم کنه مالدور صدمه‌سی

الی قونشونون اولسه بر بیره بند — آتار ریشه زندگانه کمند

یمان قونشی انسانه بدنام ایدر — یمان قونشودان الحذر الحذر

رجوع بحکایه

غرض کیتدی ایو صاحبندن نفس — اوچوب مرغ روحانی قالدی قفس

کسیچون ملال اولدی بو ماجرا — ایدوب عورتین روزکارین قرا

همیشه کلوب ایوده غورتولانوب — او بیچاره عورت صروبیلانوب

کلوب هر زمان تا غدا سین بیه — کونون عورتین صاتدی کو اسکیه

اوزوب مردوزن اللرین چاره‌دن — باتوبلار قلبیه سیچان قاره‌دن

کشی عورته آتدی اولقدر سوز — او عورت کسیلن اولوب اوز بکوز

ایدوبلر همیشه بو غاز صمه‌سی — باسوب بیر بیرینی بیر بیر بیونی سی

کشی بسکه اول عورته توچکوب — کلوب تنکه عورتده کوسو چکوب

قوپوب آخر الامر بر مرحله   بولوب توکدیلر کلدی بر نه اله
دیدی ای کوپک اوغلی کل دوکورک   کوتوردی کشی شانه عورتکه کرک

کشی عورتین زلفین آلدی اله   آتوب اول زمان عورت اول مشغله
بانوب باشه عورت کوروب آتدیلر اوپا   کشی کوردی مشغلی کیدوب دار قالوبا
نه مشغلده نه باشده قالدی نشان   قوجالموشدیلار اولدیلار نوجوان
سبحان باعث اولدی بو دعوالره   مثلدر بو سوز بی سرو پالره
جهته بیز بیره ایتمسونلر جدل   که اولسونده دنیاده ضرب المثل

کلامیدی اوزاعمالوی یالیه سال   بو دنیانی سن ایله بیر ایو خیال
تا پولمز بو دنیاده شئ نفیس   تمام اکی و شر بونی اولوبدور نجس
کورونمز بو عالمده بیر شئ پاک   اولوب هر نه اشیا وار شبهه ناک
اکر ملک عالم سنون عینی کله   چتین هر که بی شبهه دوشسون اله
ایدر شبهه بیز زاد سفالی طلا   بد بهیدی نایابدر کیمیا
کوردمو بدی هیچ کیمیادن اثر   که یوخ کیمیادن مکر بر خبر
بلی قویمیوبدور قالا شبهه لر   دعالرده تاثیر و سوزده ثمر
بو صورتلر اولمازدی ظاهر درست   کر اولسیدی باطنده معنی درست
رضای خدادن کچ اولسه عمل   سالور کل اعمالین ایچره خلل
نه فیض مخلوقه چندان کر در   فیوضات فیاضه تمز قصور

اکر بزده اولسیدی مرآت فیض   چکردی ظهوره فیوضات فیض
یتشمز بزه فیض پروردگا   که یوخ بزده اسباب فیض آشکار
محاذاته تاثیر ایلر زحل   ولی شرط حر قابی اولسون محل
ایدر یرده باران رحمت نثار   بکر بیردی کلزارلن شوره زار
بصیرتله بیر هوشه کل آچ کوزون   فیوضاتچون قابل ایله اوزون
چخ آلایشدن ایدن اول بری   کنار ایله حشو و زواید لری
اوزون سالکلان بوتیه و یر جلا   کیدر قیمته خالص اولسه طلا
اولور قلب آلایش اولسه بدن   بدن اولدی خالص چخه بوتیه دن
اکر بوتیه سالسه صراف زر   زر اندودلر ما لبستدن حذر
بدن ایلسوری عیب وغشدن دولا   امان حیف صرفو بمه معیوب اولا
نجسلردی باطنده اولموش نهان   سالور شخصی دعوایه مثل سبحان

چکوب رشته نی مطلب اوسته آپار   که چوخ کتمه سون مطلب الدن کنار

رجوع بحکایت

بو منوال الن تا زمان بیر ایل   ایدوب عورتیله کشی قال و قیل
دکلدی بو دعوا اولاردان عجب   ولی غیر بدی اصلی جنکه سبب
بچونلاشدی چون آرادن اوغیر   کله سوز امکانه و الصلح خیر
اولا آیه فاصلحودن بیان   که خارجده مصداق اولسون عیان
بو دعوا اولوب باعث شور و شر   که تا ایلی اصلاحه چاندی خبر
توردی صلاح اهلی بردن حضور   تقلدی تماما اناث و ذکور
خطاب ایتدیلر کیم بو غوغا ندور   بو مدتده دعوای بیجا ندر
نه شور شدی بو کی فرد ما بدلر   الوردن کلوب تکه همسایه لر

آچو بدور كشی فقط درج دهان　ایدوب كشف مطلبنده سبق الهانی
كه زحمت چكوب نور ام الی كلك　كتورم اله برجه لقمه چورك
كهی كیت و كاهی سؤال ایلرم　الف قدمی ایچو دال ایلرم
قلوب نوش هر ناكسون منتین　قبول ایلرم منتین ذلتین
دوروب وار دنیاده من بربره　كتورم بر آز زهر مار لوق كره
بولار سهلدر عیبی بو خدر كنه　دلی دیرمی كیندی كندن منه
زلیس منی در رتبتی دیده سیر　فلیم هر زادیم وار هیچ بلار بیر
منلدور بو ذلتله كیت زاد غازانی　كتوردیر یسون ادنیا سون نورجهانی
الندن بو نون آه و فریاد و داد　منه ویرمیوب فضله دن غیری زاد
هیچ انكی دنیاده ثری اكر　ذبیحون ایو بند كور كمز اثر
كه چیخندن اولان بیرده ایلر وطن　اونون صره سنده نه دن قوندیقدن

كشی مطلبین پر پر ایتدی بیانی　خطاب ایتدی عورت كه گیجه دابانی
مگر اولمشام من سنه زر خریدار　كو نور مه صحابجه سندن كلید
نه دللر تو كوب توره سالهدن منی　اكوب باغ و بستان الدن منی
دانشمه بو خلقون ایچنده هدر　بانی اكدو كون باغ و بستانلر
بو بر باده من باكه قویدوم قدم　اولوب مونسم آه و اندوه غم
دیدوم بیله كلموش بلمیجون قضا　كه لابد اولدوم قضایه رضا
ایو بنده سنون قالدوم آج و سو سوز　دلی بر كسه ایتمدوم من هروز
گیجه كوندوز آلدوم دیشه جامی　حلال ایلدوم بر فاشوق قاعمی
قوروب هجره او قایم ایدوم تلف　اگردیم سنه كوندر اون تش كلف
اولو بدور ایو بنده اشیم تشی سوپور　كه هیچ بولمه دم دیسه اینك ندور
منه هرنه وار گیجدی بو روزگار　ایو بنده قناعتله قلدوم مدار

دیو بسن همیشه مانی سوز منه　كه كوسترمدون برجه خوش یوز منه
بو منده من چكمدوم بر دماغ　ایدوبسن منه متصل فاش مباق
مگر سن دكلدون آلاندغ منی　ملاك كونوندن بدون ای ارمنی
كه چون ایمدی آرتوبدی مالون سنون　اولوب آروادا المان خیالون سنون
داخی بیدار تو خ منه دیر مه غم　ادسن كیت او تبلیغاز قزی گل صنم
ایله هرنه مطلب خیالونده وار　مكر سنده صبر ایتكه زهر مار
درشو بسن یقین اوزكه اندیشیه　صنوبسن ملیم قانی شیشیه
گیجه بدی بولار ایستمز آبری سوز　بو كیرلون دكلی اولموشوق اوز بكوز
بو میر اندی سبك و سیاقیم ملیم　خوشون گلموری ویر طلاقیم ملیم
داخی ممكن اولماز بزیچون وفاق　گیجه بدور اشر ابشدن اولوب دور نفاق
موهبادی مابینمزده شقاق　شقاق اهلنه لازم اولموش طلاق

اوزون چكدی ذو حیدن بحث جر　اولوب اهل اصلاحه چوخ درد سر
ایدوبلر زمانی زبانی جدل　سؤال و جواب اولدی رد و بدل
كلوب غیضه آخرده ارباب صلح　نصیحت قلوب آچدیلار باب صلح
گهی قلدیلار لطف و گاهی عتاب　ویروب هر كیمه بر بو لیلان جواب
چكوب آچدیلار صلح دروازه سین　دیوب هر كسین شان و اندازه سین
بولوب منفعتدن طمع دیشلرین　تمام ایتدیلر صلحلن ایشلرین
باسوب بر بیرینه قاروشدور صلا　اوپوشدور ورلر تا بارو شدورلا
خیال ایتدیلر صلح محكم قالا　اوبیردن هیچ ان فضله سی رفع اولا
هماندم كیدوب بر پشك كتدیلر　پشكی سلاملاق طرحین اوركتدیلر
هیچان دفعه تحتی تو رتورلار　تمام ایتدیلر سوزلرین دوردولار
صلاح اهلنون زحمت اجدادینه　چانالار قورومانجلر داد بنه

صلاحی نه هر وجه دل‌خواه اولور　　تمام ایشلری محض لله اولور

تانولار بصیرتله عنوان شرع　　اولور ایشلری وفق میزان شرع

طرف گوزلمزلر راه شرعی تار　　اولور راضی اوندان خداوندگار

بیله شخصلردن تاپوبسه اگر　　بروز ایتسه اوندن بو اوصافلر

یاپوش دامنندن ایرشن خلاصله　　وجودی غنیمتدر ایشنز اله

دلیلو ارلار بعض اهل صلاح　　خدایا اولار تاپسونلر فلاح

کبر مجلسه حیله دامن قورار　　منجی نعله هم نعلی میخه دورار

که هر باده

که هر بیرده پراسکان جای اکچ　　ایچر جای میزان حقدن کیچر

دورار هر بیره نچه ابولر سحار　　او نه بیر نکه زهر مارلوق چخار

اوزوندن قیلوب حکم انیق فسخ　　که صورتده آدمدی معناده مسخ

اگر ایلیه سن دقتیله نگاه　　یوزوندن هویدادی نور سیاه

نه رحم و مروت نه انصافی وار　　آنار کردگارین رضاسین کنار

که هر بیرده ایشی کورسه بر نیم جو　　ایدر ادعای مسیحی پلو

قدم قویسه آباهه بر بار اولور　　که واقعده اصلاحی اف اولور

اولور حالی دنیا و عقبی تباه　　بو نامردلردن خدایا پناه

ترجیع

خلاصه یتک ابوده قیلدی وطن　　ایشندی اوبون باشنه مردوزن

بیچان دفعی انسانه اولمز حتین　　اگر سا خلاصه کم بونی حرمتین

اوعورت توجهله هر صبح و شام　　ایدوب کربه‌یه احترام تمام

آچوب کربه بو یتوندان آنی جلو　　قیزرقا مادی نوربار یا پلو

قویوب قیلوب هر زمان هکذا　　اوحیوانه باق ایشه بیجندن غذا

اوتوملشدی ایشسوشدی جالتیه　　که محتاجیدی بیرجه چنیم ایته

آچندان قوپاردی دیرش اوایشنه نشین　　آرد قلوقدان اولموشدی خلوت نشین

توکولموشدی قالمشدی عظم رمیم　　بخاردی بیره گراسیدی نسیم

بولوب چرخ ایشنم حسنله نظر　　یتکلر ایچنده اولوب نختور

دگولدی یکبر بیر یوموگک پیردری　　که بسلندی چاق اولدی عینی بر دری

فرج

فرج یوز دیردی گیتدی عسر و حرج　　اولوبدور او نه بعد شدت فرج

بیله خوش معاش اولدی بر آز زمان　　کیچوب اولدی بیر اژدهای دمان

نه بیر چکدی کورلوق نه گوردی کوتک　　گوکلدی یوقوبلاشدی بیر پرتک

اگر گردنی بیره ایسالسه ایدی چنک　　چخاردی توکدن ایتی بلنک

گورنده یتک بوینون ایتسه ایدی دک　　یتکلر آلوردی بیچاندان دلک

اگر سحر یوب کلبه‌یه ایسالسه زور　　یتک تک بولاردی کلب عقور

ایبه هیچ سقشماز ایدی مانند دند　　آتیدی اگر بردی بیروندن کمند

اولوب نازونعمت محیطنده غرق　　قیرودی گوزلری اولدی مانند برق

گوروکسیدی گرشاه باز و عقاب　　چالاردی مانند تیر شهاب

قالوب ایوده مانند ابو صاحبی　　یدی هر نه وار ظاهر و غائبی
هاپوب تحدی اولقدرات شهرسی　　كه قیماق و یاقدان كیدوب زهرسی
دخی بدور اونون مثلنه شور ركه　　بالارده ر كلنده جرادن نكه
كیدوب بدو نظردن طبور و وحوش　　اورك تتردی دخی شدی كوكلنه موش
پشك موش اولان دمده دائم یاتی　　كوتورمز یاتی هر كرابت قورساقی
اكر یتشیه نصب اولونسون طلا　　قازالار كو موشلر اودنیلان خلا
خدادر حكیم و عدیم المثال　　اولو نمار حكیمون اشندن سؤال
ایدر عدل و میزاندن حكمتی　　قیلار بیر زادی بیر زادین علتی
مریضه یاپوب نسخه قیلیه كیب　　خلاف ایلمز اونده حاذق طبیب

دكل خلقت

دكل خلقت موش بی فائده　　جهت واردی هر علته غائده
كه حكمتله جدواری سم ایلین　　اونون دفعه كوندرو بدورلبن
ایلان اول صلابتله قالماز دیری　　یتشیه دماغنه قلیان قبری
اكر كربه دیرسه لر طبر اتین　　بروز ایلر آخرده خاصیتین
اكو هر نه كه اولسه بر اثر فی　　سیچان دخی تمیه بو خدی بر مصرف
كه معتاد ترك ایلمز عادتین　　اولور عادیه ترك عادت چنین
دلا نوردی اول ایوده انافان　　علی الاتصال آخار وردی سیچان
سالوردی خیاله سیچان صورتین　　چكردی اونون اصلنون حسرتین
دمادم چكردی ادركدن خروش　　ایدردی او یرده تمنای موش

قیلاردی خلوصیله تیز تیز دعا　　كه تا بلكه حاصل اوله مدعا
آچلدی دعا مانعندن حجاب　　دخی شوب وقته اولدی تیز مستجاب
اجل قاصدندن اكر جار اولور　　سیقشمار سیچان مسكنی دار اولور
پشك دخی بر دن كوروب ناكهان　　دلكدن چخوب بر دماغلی سیچان

گزوب ایلدی هر طرفدن عبور　　ایدوب قلبنه خوف كربه ظهور
باشین قوزیوب آچدی بیردن گوزین　　گوروب گربه نی یاتیوردی اوزین
پشك دكلنوب صیحه صالدی نفس　　سیچانه ایشتدی داده فریاد رس

دعایه

دعایه الین كوتدی چكدی صدا　　خلاص اولمغه حاصل اولدی بدا
نه كوردی دخی شوب بیرده بر كوزه وار　　گروب كوزه یه قیلدی محكم حصار
آتلدی پشك شیر غران كمی　　آلوب كوزه نون آغزینی جانكمی
گوزون چلیو بدور نگهبان اولوب　　یاتوب كوزه آغزنده دربان اولوب
بر آز قورقالوق عورت حیله كر　　همان كوزه ده یا خلاص شد پدر
سیچان كوردی بوقدانی شكر ایلدی　　اولوب شادر زاقی ذكر ایلدی
یاتوب كوزه آغزنده حیوان پشك　　باشین قویدی اول یرده چكدی كشك
سیچان كوردی میدانی دشمن آلوب　　دونوب یاخدی بر كولدی قاه قاه چالوب
كرك مردده غیرت اوله اوله　　اكر یار زمانده دشمن كوله

کولر عبد مولاسینه لاجرم　　اولور خواجه‌یه بر توکنمز ورم

کیچر اوج گیمی قلبه ایلر نشیت　　کولنز دقته آقاسنه زنبر دیت

تیشمز تعوقده بالایه پس　　تعجبدی شهبازه کولسون نکس

ایشین نکته سین اهل غیرت بیلور　　پک کوزدی پس کوندی شین کلور

باخوب بر برلری خوب گوریز　　برلمکده آرقالری سن یوز گوزه

چخوب غبطه حرسیله قیلدی خطاب　　دیدی ان هذا الشئ عجاب

کولورسن منیم حالتمدن بلی　　خیالونده مز اولمتام کول بلی

منیم چین بوکون بیله درشدی لقاق　　یاراشمز سنو نچون جانیم قن شماق

سالوب کوزه ایچره قونار دایم اسین　　آقاردمه منه هیچ توکولموش دشین

فتامل

فلکلر بانار ایمدی اجوا لوه　　نه کولمکدی بو آغلا اوز حالوه

سیرندور بو کوزه سنون کهکال　　بونی بیلی خلاص اولماتوندرمی

قال ایمدی بودار بیرده یاتسون دن　　قیامتده باشن قوزه بو گوزه دن

سنون داده کیمدور ایمدی چاتان　　چاقور کلسون اول غیرم حوم آتان

آقاردمه دیشون بیرده چخسون دلون　　باسوم دیش کوتوندی بو کولسون زلون

اجل گر منیم جانم الدن آلا　　بو بیر عقده‌نی سینده قویمام قالا

قوش اوتین چخوب تلده قوبرام کوه　　دوت تیک لر دیندی بیورام گوه

اولوب برق یورنده باتسین بیره　　بونی بولموش اول سلام آخر کره

دوتوب باغلارام من آقاجدای بوکون　　یورام کوکه گوز چالمدی توکون

نه چاره مقابلده کلسن منه　　گل ایمدی نقدری کولرسن منه

پک ایتدی بولان حرفین تمام　　یبچاره سالدی حراسن دلدن لجام

بولوب آتدی رخسار یوزدن حجاب　　کوروکدی آغز غنچه سندن جواب

که گل وبر گلسن یوزلرینه قولاغ　　ایشت بیر به بیر جک اورکدن دماغ

تو شمزالون بیرده گر بنه منه　　منی قورخوب کلمه حربه منه

سنی ایلدوم گورنجه خوار وزار　　دی یان گورنه قورتولدی الدن نگار

یوندندن ییچ ندور دشوب جیکمه　　قاچوردم دتوم نیر بایوم اکمه

یبچاره گور چکین جوخ یوندن کمان　　یبچو بلار اورا تیز بدون یان که یان

منیم قاچماقمدان کلوبدور بدون　　اوزون یره دالوجه نچون لوک لدون

قرار

قوری اولاق اوینار چخاندک کوه　　بیره قار بالقار اوی نشانده دوه

گلوب قوردار ایه پوزلدی اوبوی　　دیر دوم مرده شوره اوخر نکب یوین

بدون باخچی دادلو یچاندور آلا　　دیکیت کول یودور باش قانون بالا

نقدر اولدی بوابوده قول لوق سنه　　حرام اولسون اول شهره قوییردق سنه

بدون هرزادی یازاله کون بکون　　درتا بولمدون بیر یبچاره بوکون

قاچوب قورتولوب آلشام جانوی　　دیکیت هیچ بوخون یه یالاقانوی

دانشمه دلون توی قلمدانوه　　یشکلو قاداسی دکه جانوه

سنی کاش بیرداش دغیدی ننه　　دیالیکه دغدی بوغیدی ننه

اوقحبه سنی دوغدی چکدی کشک　　دالا چقور دوردی ارگک ایشک

اوشاق وقتی سن گچش اولندقده تلف   قالارنده چوق حیفدر ناخلف
قاچوب لوکسلدن بیلیه بولدن وار نه   توکوبلر سچان کلی نقشدر آپار
اولوردن گر اولسیدی بر ذره عار   قالوبسن دیری سنک ایت جایده وار
چقون واردی اولمازلا سندن حیا   کوردکمو بدی هیچ کوت دینمدن حیا
کتورمه دده باننه آدینی   فلان زاد ایدوم کربه نون زادینی
ددن کلمز ادین سچوم کوزکنه   نن سرکلون اوستوروم بورکنه
چخوم کوزه دن تا فلان ایلیوم   فلان زادوی بهدانی ایلیوم
قوازلانمه قاچ کیت شهرده مدفن   که الدن سچان گیتدی کورم کوزدن
دیوب بو سوزی بیر بورولدی سچان   دانشدی آجقدی بوروالدی سچان

گیدادر

گیدوب درتدن اول کوزه ایچره قرار   اولوب اورده مشغول میل نهار
قالوب ایوده تنها زمانی پشک   سچانی دفعه باتدی چکدی کشک
پشک کوردی آرزه قالدی گیتن شومنق   باخوب کوردی باننده وار بر طبق
چکوب بیر چورک اولدی مشغول اکل   باتوب کوزه آغزینده مانند شکل

بر آز کیچدی چخدی ارادن نهار   سچانی کوزه دن ایتدی باشین کنار
کوروب کربه نی اورده حاضر دروب   باتوب کوزه آغزینده بوینون بوروب
پشک باخدی کوردی درروب آشنا   قیلوب صبحدن حیله دامین بنا

کوروب حربه دنیاده کلمز اشه   دلین باغلیوب سالدی بر گردشه
چتین بیرده افسوندی چرب بانی   چخارخوش دلیلن دلکدن ایلانی
کوروب موشی مطلبده حاضر جواب   دربارده بوطرزیله قیلدی خطاب
که کل ویر کلن کوش وهوشونی منه   خیال ایلمه دشمنم من سنه
سنون بنده چوخ چاتمشام داد وه   اوشاقلری کر کمر کله یاد وه
چوخ اولدی دونلن منیم الفتم   اونونی باجیدی منیم کلفتم
سفرلرده ماینمز سیارزیدی   که من یوز باشیدیم او سربازیدی
بیلوردی بزی متحد خاص وعام   بیردیک تو ناقلو قاج بیر برده شام
اونون آدی دوشنده لمدن منیم   که صد حیف گیتدی الیمدن منیم

یچاننده

حیاتنده دوشادیدیم آرخالی   وفاتنده من خیلی درشدوم دالی
چخاردمام او جنتلکه یاد یمدانی   که چوخ یاده سلام او رحمتلکی
بیلوردی اونون قدرینی والده   درتاردی الندن یانی حالده
ناخوشلوقده گیردی اونونی یانی   اولندن صوره ویردی احسانی
ساتوب جنسنی آلدی صوم وصلوة   عطا ایتدی چوخ مستحقه زکوة
ویروبدور کرایه مینک آتنی   ایدوب ردکلا وجوهاتنی
اونون اصل آدی یاسمن باجیدی   من ابلیسده چوخ کیرلی دلماجیدی
عزا سنده چوخ ملدی یاش توکدی چوخ   ویروب ایندی یسکین و دردی چوخ
اوا اوچ کونده صرف ایتدی اوقاتنی   قچین چمبوب بیردی خیراتنی

اونون مثلی دنیاده چوخ آزیدی   که حسن و وجاهتده ممتازیدی

چوخ ایستردی اوز شوهرندن منی   آیرمازدی هیچ اوزارندن منی

آرام زده بیر مطلب اولدی بیزیم   بوزولدی قیچم پاره لندی دیزیم

او مطلب گیچوب گیتدی بر جوردی   غرض خواطریم خیلی منظوردی

اولار گیتدی تیراقه اولدی نهان   بوگون سن قالوبسن اولاردان نشان

نئن یا سنمن منده چوخ حقی وار   قالوبسن اودم خوشمه دن یادکار

دلکدیشکده گورنده سنی   گتورم خیاله او مرحومه نی

سنون نچه قدیقون تاپدی شیر یادیمه   دلارباز غم غصه زاد یادیمه

وفات ایلینده دکلدی ناخوش   اونه ویردی گلنار قبری مرگ موش

اولار

اولار قورتولوب گیتدیلر الغرض   بالام سن قالوبسن اولاردان عوض

چچکلر قرارموش چمن زارده   اولوب لاله گل غنچه گلزارده

که چول ایاصفادر بالام گل گیدک   گیدک چوللره گلشنی سیر ایدک

پشک چون بو گفتاری قیلدی بیان   باشین سالدی بیر فکره گیتدی بیجان

بولوب آنلادی گربه نون مطلبین   دیدی انّ هذا لسحر مبین

جواب موش

دباره مقابلده قیلدی خطاب   اونون طرز قولیله ویردی جواب

دیدی گل اوپوم گوزلرندن سنون   گل ایسی گلور سوزلرندن سنون

سن اول منه فحش ویردن اوزون   اودر کیم ایشیتدون جوابین سوزون

لجاجت مقامنده دل کوراولور   دیه هر سوز البته معذور اولور

اولان وقته اوّل خطابون منه   ویریدون نشان اوز جنابون منه

اوزون عفو ایله بیله دشنامی قضا   گیچوب دور ایش ایشدن مضی ما مضی

باغشلامشی پیر سن سن منه   حمایتده شمشیر سن سن منه

خطا ایله داشن آتمشام پیریمه   گتورم اوزوم عذر تقصیریمه

جهالتله انجمشم پیریمی   قبول ایتگلن عذر تقصیریمی

دیمزلر کمال اهلی پیرینی بد   گیدوب بلکه تعمیر ایدر گنبدینی

جوانلوقده گنبد او بارسیزینی   ایدوب نذر چوخ شمع قوبار سیزینی

ددملن من اویدوق سنو گنبدون   گرگ گلمیه هیچ بیزدن بدون

سزاوار دیته هر کیم او زیرینی   ادا ایلیه حق تعمیر زاید تعمیرینی

بلی بلمده

بلی سیرده ایتدو زبیره التفات   گیجه وقتی گیرلنده ویردر زبرات

اوزاقدور گلوردیش تکین یادیمه   بیزیم ایوده اولدی قبیرینی خادمه

نجیبه ایدی چوخ گل پیریدی آدی   که مقبول و ممدوحدی بیر زادی

اونه ایلدوم هر نه نیک و بدی   منی هیچ قوجا قندن اندرمدی

منیملن چوخ اوینار دی گیرلن یاچی   دیبزیم آلتده قالدی بونولدی ساچی

بلوردی منیم قدریمی هر گیجه   که سندرمدی قلبمی ذرجه

منیمله چوخ اولدی اونون الفتی   دیریلدیردی تیز تیز بو کوچ کلفتی

اونیلان منیم خواطریم شادیدی   که صد حیف گیتدی عجب زادیدی

که چون سن نکاتیله قیلدون خطاب   اودر منده رمز یله ویردم جواب

در شكايت بر اينكه تمام زمين انقلابى الهم است

وله بر سوز عرض ايليوم سينه | كه تكليف هيچ بويور ما منه
منه سن بويورما تماشايه گل | گيدوب دورقپيمى گوركاجل
خياليمده هيچ سير گلشن دگل | نه بولم چمن وار نه گلشن نه گل
فراق احبه آلوب جانيمى | مگر گورسن چشم گرياينمى
نجه سير ايدهيم طرف گلزاره من | مصيبتليم گيمشم قاره من
كه بو خداندن غصه معتاديم | آچلمازبو قلبيم گلم باديم
اگر مبتلى دشت طرف چمن | گتوررم خياله اودار قبرى من
قيامت دشر قلب ناشاد ايله | نه سير و نه گلشن دشر ياد ايله

ندور سير گلشن تماشا ندور | كه دنيا سراسر عزاخانه در
منه نقش گلزار و گلشن ديمه | دو شوب جول محشر ملتيم ياديمه
چمن سمتنه هيچ چاقورمامنى | غم آلوده ام بيلورم گلشنى
جوانلار گلندن گيدوبدور صفا | گله باخشام اولام تقصين بيوفا
گيدوب سطح گلزاره قيلما مگذر | كه چوخ نوجوانلار يانوب يا جبر
گزردوم من نجه جوللرين گلشنين | ياتوب گزديگوم يرده چوخ نازنين
كه هر يرده تپراقه دوبسام اياق | گلور خاك احبابدن الفراق
نجه من گيدوم سيرا بچوخ سيره | ياتوب قد شمشادنى تورپاق ايره
اولور قاره نانى توش يانده يوزدم | اگر سرو شمشاده باخسا گوزم

من اوللام گرك ديرى سينه چاك | كه يردن گلور ناله سوز ناك
كه رحم ايت آياقون نواتش قوى منه | گيچن گونده يولداشديم من سنه
داغيلدى بويرده تفاقيم منيم | ياتوبدور اليمدوراياقيم منيم
هو بداى يردن اودنون ناله سى | كه تو خداق گيچ انجور گورزدوم كاسى
بيله تند گيچمه يواش چك قدم | كه منده چكرديم سنون تك قدم
اجل گيدى صبر و قراريم منيم | كه الدن چخوب اختياريم منيم
گيدوم من داخى گزرم جوللرى | بوتيلان بيله تيلرم گل لرى
درست ايكلين سن منه گوش و هوش | خيالى ايتمه نور رسدى ياد ايلدى موش
سنه ايليوم بير حكايت بيان | بو يورموش گهن سالى بير نوجوان

جوانى قوجا امر ايدوب گلشنه | بويوردى جوانى بير بهار وشنه
كه سايقده بر بلبل نغمه خوان | سالوب گل بدافندبيرآشيان
مشقت چولنده گسوب گر چچن | اذيت دمنده پشوردى گچين
آلوب لالهدن پردى تدبيرينى | قزل گولدن اخذ ايلدى تيرينى
گيجه گوندوز اوقاتنين ايتدى تلف | گتوردى بوچولدن او چولدن علف
نه بير يارو يولداشى نه بير ديرسى | اوز او زحمدو گيله تفوب جان ورس
ايدوب وقت وقت بو فتنده فعلهلك | سالوب گلبداقند بير گوللكه لك
چكوب فرشنى خار و خاشاكدن | بواقين و بيروب توده خاكدن
هوسلن بنا ايلدى دير يى | ايده بلكه آسوده گل سيرينى

تمام ایلدی چرخه کنبدینی   دوشوب سینه چرخ کمر کینه
کلوخ سنته آچدی بر پنجره   ایدوب تکیه باخدی هوادن بره
باتوب بر کله قیلدی عزم سروش   چکوب برق سوزنده بر دن خروش
ایدوب دور کنبدده بازیکری   باتوب آشیان قالدی خاکستری
بو حاله کوروب بینوا عندلیب   قویوب بوینی چکنه چنین عرب
بو بدور کدر حالی بر خاشنه   اوچوب قوندی خاکستر من باشنه
که یعنی اکرچه یاتوب آشیان   ولیکن کولینه دارومدور کمان
چالوب برق سوزنده خاشاکنی   بنا ایلرم تازه دن خاکنی
بو فکره دوشوب بلبل نغمه خوان   اوکولدن ایده تازه دن آشیان

ایلر

ایسوب باد صرصر سوورد کولونی   کسوب بیخ بنیادینی بلبلون
اولوب عندلیبه فلک مشتری   نه ماواسی قالدی نه خاکستری
دیمه کر به اوصاف کلشن منه   که یوخ اعتبارم کله کلشنه
ملیم سنبلیله بوخودور صفا   اولور سنبلی و کلی نامی بیوفا
چالار برق سوزان کله سنبله   قالور صنر سنبلی و کل کله
ایسر آخری تند باد خزان   نه کلده نه سنبلده قالمز نشان
منی ثابت امره ایله واکذار   که اوسون بقاسی اونون پایدار
تمام اولدی چون نقل پیر و جوان   دره پارهٔ شک آچدی درج دهان
تکلیف کیر بودنیه …
که کل اولکلانسن بیمله رفیق   رفاقتده یوخ پایدارم شفیق

کل ایمه بونها لغی اشتغال   که یوخ تیز بیر تک وجهه زوال
هر اولکی که تا کلعده قیدینو مدار   یلنک اولسه وندان چکلر دمار
تک اولمز بو عالمده بر هوشیار   مکر تا کدی بر ذات پروردکار
در مادر بنی آدم و دیو و دد   که یکتادی بر کردکار احد
اولا تکلک ار غیر خالقده نیر   ندور فرق مابین خالق و غیر
خداوند اکر ثانی اثنین اولا   کرک امرده صلح مابین اولا
اولور راضی اصلاحه عاجز فلان   دیسه حق خدایم یالاندور یالان
که خلاقه عاجز دیر زاد تمام   اوهیچ زاده عاجز دکل والسلام
بو عاجزلوقی افسانه چون حکدور   بیله چولقیوب غیر منفکدور

کومکی

کومکیز حیواة ایلمز بر نفر   مددزنده سیبدور تمام بشر
سبب خلق ایدوبدور خداوندکار   که اوضاع عالم قالا بر قرار
حکیم خداوندکار جهان   ایدر اوزکه نی اوزکیه مهربان
اکر مهربان اینمسه مادری   دیر بلمزمنی قطرهٔ سندن پری
پدر قیلسه جوع فرزندی سد   کلوب حدمیزانه چاتماز ولد
چاتار حده آنان اوامداد ایدر   مددکاه فرزند ایدر که پدر
اوزینی اکر بر نفر تک بیله   آدی کلمز اعداد ایچنده دله
هر اولکس که دنیاده بیباز اولور   دشر درده پیوسته بیمار اولور
رفاقت بو عالمده اولمز   تک الدن جانم کلمیوب هیچ

قبول ایله مندن جانم یاخشی سوز | رفیق موافق اولور مثلی کوز
دیکل بیر کوزونی اتمه بیجا تلف | که روزنده ناقص قالور بیر طرف
کل ایمدی سونله اولاق بیر رفیق | بو شرطیله اول پایدار و شفیق
دریغ ایتمکلن عهد و پیمانوی | امانت منه تاپشور اوز جانوی
دیرک ال اله ایلییک بیر سفر | که بیر بیرده قالماق هدردر ضرر
مسافرتک اولسه اولور بیدلیل | رفیقیله آسان دی قطع سبیل
زمانه منه دیر کلن کوش و هوش | دیوم مختصر قصه کربه موش
بیله نقل ایدوبلر که پیشتر زمان | هماشش اولدولار بیر پشک بیر سیچان
وفاق ایلیوب دورصلارد مبدم | صداقت مکاننده ثابت قدم

سیچان

سیچان سیلسنده پشک جاندیوب | نه بیر جان دیوب بلکه قربان دیوب
سیچان هم برابرده لیل و نهار | اولوب صدق نیتیله خدمتگذار
بیله اولدی یا بینده اتحاد | که شیرین و فرهاددن کیتدی یاد
اولوبلار محبتده بیر جان تن | که مجنون و لیلی اولوب قصه خوان
اولوب بیر بیرینه بیله عشق باز | ایاز اولدی محمود و محمود ایاز
منوب کشتی زرقه ایکی رفیق | محیط محبتده اولدی غریق
بیله یاغلیوب اتفاقه میان | اولوب جمع بیر بیرده چون فرقدان
کمال صداقتده یولداش اولوب | نه یولداش اولوب بلکه قرداش اولوب
چکوبلر ولایتده هر جور دماغ | نشاط و صفا سیر بستان و باغ

کیچوب بیر زمانه اولوبلار فقیر | اولاردان یوزون دوندروب چرخ پیر
فلک چالدی کیر یاسن بضاعه رنک | معیشت لری اولدی اول بیرده تنک
اکر تاپمسه آب و دانه حمام | اولور اوز مقامنده قالماق حرام
سفر عزمنه قیلدیلار کفتکو | که ضایع لنور قالسه بیر بیرده سو
اولوب متفق رای خواهی نخواه | دیردب ال اله قیلدیلار عزم راه
کزوب چوللری دیرهلاری بیر بیره | سیچان بیر یورولدی اوتوردی بیره
پشک یاخدی یولداشنون حالنه | اوپوب کوزلرندن آلوب دالنه

دیدی

دیدی چکمه غصه دوروم یا شوه | جانم قربان اولسون قلم قاشوه
کزوب یاپدیلار چولده بیر کولکه لک | بیر آز یاتدیلار تا چوب خسته لک
پشک کوردی اول بیرده آچدور سیچان | بیر ییندن دوروب اولدی کوزدن نهان
کزوب داغ و داشی دیروب بیر بیره | بیر آز ییجه کش سالدی بیر دیکره
یوردی اوزون کولکه لک باشنه | کتوردی چورک ویردی یولداشنه
آجمشدی دوشمشدی پس حالنه | غذا میل ایدوب کلدی دیر طاقته
سیچان زاد یدی قارنی یاقلادی | دوروب دوندی جیرانه اوینا قلادی
در بیان الکی جمیع مفاسد از شکم پرور آباد
بلی قارنیه یوخ برابر بلا | قاروندان کلور باشنه وار هر بلا
قارین کان آتشدی چون بادیه | مصیبتدی کیرصه لسه زاویه

توخ ایتمک محال امرصر قارنی   مگر بیر قناعت گورر کارینی

کفایتدی قاتغلره نان جو   دکل دیجلر وندمسی پلو

اگر اولمیه سفره الوان غذا   کیچر رهبر معاشی فقط نان غذا

کیچر نان خشکیله امر ومعاش   گزوب بیرتمه بیهوده آرتوخ کلاش

قناد چالمه صرلدو رمه چوخ حوصله   بیله بعکلان بو کوکول اولسون شعله

بوگون بو کوکول ایت چکمه آزلوق غمی   که غرق اولمز هیچ وقت بو کوکول گمی

بوگون آرتوق اولیه تا شاربا شدن   قالورسن گورزوم دالده بولداشدن

قویوب دالده ایتمه اوزون خلف   اولور دالده قالمقدیخوف تلف

شکم پرور اولمه بیچ مه بدن   قناعت قبل آسوده قال جهددن

بالوب

باسوب تخمه چوخ اولمه قارنین تپت   بیوب حدن آرتوق اوزون قیلمه بیت

بیله مینی قیدی باقی قالسون رمق   نه لیکه باسوب قالبه داشسون طبق

قارنین بیر بیوک بیر دی بو خدور دیو   اوتانماز دی چوخ تیز بوشالدور جیبی

قناعتله کل باغله محکم دو گون   دلکدورد افار یتق گیدر بوگدو گون

غرض دیر میوم چوخ سنه دردسر   بیله دیرمش آقای راوی خبر

که چون اتفاق ایندیلر گیر به موش   طبیعتلری قیلدی بیر بیرده جوش

قالوب غربت ایچره زمان قلیل   اولوب ایکسی بیر بیرینه دلیل

بغوب بال صاحبشان اولدیلار   وطن جانبینه روان اولدیلار

بیری فوج شسمده سلطان اولوب   دوبیران ایچینده بیر خوان اولوب

دایانمه ولاینده کلی غیرته   هماشر اول منیمله گیدک غربته

اوزون ایتمه بیهوده بو بیرده جبر   سفرلن ایدر شخص تکمیل نفس

سفر شخصی عالمده بر کار ایدر   ایشین هر اوزوندن خبردار ایدر

وطن اهلنه عار صرکسب وکار   بیلونمز غریبلکده ناموس و عار

تلاش ایتمسن آج قالورسین داداش   که توخدار ایاقه گرزن بیرده داش

گیدک غربته بیر زمانی قالاخ   ایدک کسب الهاک دنیا سالاخ

مهیا قیلاخ ملک وبستان وباغ   چکک قانی دنیاده بش گون دماغ

جواب موش

پشک ایلدی ماجراسین بیان   جوابه بچان آچدی درج دهان

که به به عجب سوزدی بو سوزلرون   بلا گورمسون هیچ سنون گوزلرون

بونی

نه چوخ بیر بطوندور کلامون سنون   فدا قامت خوش خرامون سنون

سوزون شهدور ایشه والامقام   کلام الملوک ملوک الکلام

تمام بیانانین ایلیر جدید   بو سوزدن بیری گورسه ابن الحدید

درار خدمتونده مثل غلام   سنی گورسه سحبان شیرین کلام

اگر گورسه جامی بو سوز گلشنین   گیزر بطن امه مثال جنین

عجب به به ای ناصح خوش صدا   نصیحت دیدون حقون ایتدون ادا

منه پندپیرانه قیلدون عیان   جزاک الله ای پیک فرخ بیان

رفاقت بو عالمده بیجا دکل   که بولداشه محتاجدور جزء وکل

بلی هر کسه مشکل اولسون مدار   نه لازم ولاینده صتیسون قرار

ولی یوخ چوله احتیاجیم نیم | که حاضر دی یانمده بو قدادنیم
اگر یار رفیق اولسه بر کس بلی | دلبر اولسه گنی عالم ولی
کمالانه چاتمش نتکی اولسه رودیس | جماعتده پیدا دی خیر نفوس
بو نتکی لکده چوخ خدا اندی مژ باقیم | ایله منده بولداش مشتاقیم
چوخ اشخاصی من امتحان ایلدیم | رفاقتده قربان جان ایلدیم
ورا گورمدیم بیر نفر یاردن | عداوتده گم کلسون اغیاردن
رفیق ایتدیم عالمده چوخ شیخ و شاب | تمام گوتوب بیرن چخدی سراز حساب
که بیر رفیقی هیا المده وار | که نتکی لکده چوخ بدکچور روزگار
وبیرام دار دنیاده من بیر نیره | سنون مثلون هیچ بیر ده مشکره

اودلورم

اودلورم سینه جان دلدن رفیق | سفر قصدینه طی ایدردیک طریق
دلی بر حکایت دوشر یاده منه | سالور خدشه بو قلب ناشادمه

حکایۀ کبک و باز که موشی بلای گربه شیلی اورده لب اگه قصدینه و ناهموار بهلم ناجنس

قضایاده بیر نصیحت عطا | بو عنوانلن کشف ایدو بیدور خطا
که بیر فرقتی دنیاده سابق زمان | قالوب تک و مادم چکردی امان
گزردی چولی آختاروردی انیس | ناپابلکه عالمده بیر هم جلیس
اولوب خسته چوللرده اوج حالدن | که تا کی بوله دوشدی بیر دافدن

صونوم کبکی و باز دفعه

سوشدی وقلفنه صوت تشنک | یاخوب گوردی بیر گلگی شوخ شنک
اوخور خوش مقامیله بیر شورلن | دیرلدر نفس قهقهه صورلن
قیلار بیرادا سیله لحن حجاز | قالور مات سیمرغ و عنقا و باز
سالور بیر ده اتیش آوازدن | توبار کوکه توشلاری پروازدن
چکوب سینه بر چالنبله روب | چولی عشوه ونازله سرلدروب
گوروب فرقتی صعب گلگی نازده | بچوملا شدی کیم روحی بیر ایده
باشندان چخوب عقل و هوشی گیا | اوزونی چالدی دیواره دیوانه وار
دوشوب جاننه خوفدن لرزه تب | زمانه چامنده هم چون عذب
خبردار اولوب چون بو کیرداردن | بوروالدی جاننده رفتاردن

ایله

ایله اولدی کبکون خوش الینه | اوزونی ویردی توخداق اوتلینه
باغر باسدی باش اکدی مثل غلام | ویروب وقتی و شوقندن اول سلام
توتوب کلکله یاردن چون انیس | دوشوب خوف آه سینه چکدی نفس
هراسان اولوب رعشه دوشدی بدن | که داتیدی نور خارتوبون کرکدن
یاخوب گوره حکین کینیدن الدن قرار | جهان چشمنه چشمنه اولدی تار
نه دیرده توان قالدی نه بوروده رنگ | بو وسعتله دنیا اولدی اونه تنگ
چالوشدی گوزی خوف آوازدن | بیله بولدی و باملوب یازدن
گوروب چاره یوخدر اوزوالدن علاج | که لابدا اصلاحده ویردی رواج
بولوب یوخدی تکلیفی غیر از جواب | علیک السلامیله قیلدی خطاب

هلاکت مقامنده کوردی اوزن | ارایه چکوب جان نقدینی بوزن
که خوش کلدون ای پادشاه طیور | قدم رنجه قیلدی منزل ایچره بو بور
منیم تک فقیری ایدوبسن پسند | باشم اولدی قوشلار ایچنده بلند

صفا بوردن ای خسرو نامور | طیور ایچره قیلدون منی بختور
فلک بختمون باغلو بندین یخوب | و یا بولمرم کون یاباندان چخوب
دیروبلر بو دنیانی کو یا منه | بهشت اولدی کویا بو دنیا منه
منیم تک یا بولمزدی بدبخت طیر | عجب اولدوم آخرده آخر بخیر

طیور

طیور اتیدی دربار بخشمده جوش | تماشایه چخیون طیور و وحوش
سنون التفاتون بولیدیم اگر | ایدردیم تمامی طیوره خبر
اولوردی نشاطیله بر نغمه ساز | ایدردی جنابون سنون پیشواز
دوزردیم آت ای سینه چولوی کیکی | کوربدون آت او بیاتمانون سبکی
کلوردم قباق الی قربانله | بوباردیم تماماً چولی قانله
بدک چکدیر سردیم قباقنده من | قزل فرش ایدردیم ایاقنده من
کلوبسن بندیم غفلةً ناکهان | الیم بوشدی بر زاده یوخدور کمان
یمان دقته کلدون منیم یانمه | کمانیم چاتاردی قوری جانمه
قبول ایله سن ای امیر کبیر | ایاقنده قالدی کبک حقیر

هوادن ویروب خرامه چین وجود | باشین قویدی یره اته قیلدی سجود
کورونجه بازه آشنالوق یوزونی | چکوب کبکی آغوشه ایدی کوزون
ویروب شوقدن اوز کوز یاشنه | الین لطف ایدر ایله چکوب باشنه
غرض قوبدولار آشناده بنا | بلی لطفلن یاد اولور آشنا
اولوب کبکله باز هر صبح و شام | صدا قیله هم کاسه و هم کلام
یاپوب بار گلگلکده بنیان عشق | اولوب عشق تختنده سلطان عشق
کیچوب جان و باشدن اول کبکه باز | یاتنده محمود بهر ایاز
اوکلکلده شهباز چون صبح و شام | اولوب جان و دلدن مطیع و غلام
اولوب عشق جامیله مدهوش و مست | یاپوب عشق مجنون و لیلی شکست

سکردی

سکردی قباقنده بو ز نازله | اوخوردی یاننده خوش آوازله
او صحرایه هیچ دکمه مشدی آیاق | اوزاق یرده دشمن شدی کوزدن فراق
کنار ایدی چاتمزدی صیاد الی | دولانوردی خیل و حشم کور به لی
اگر کلدی دنیاده ترسیدی جنک | او صحرا اتشمزدی توپ و تفنک
چمن دیدی خورشید فصل بهار | صفالو مقامیدی چوخ لاله زار
عجب خوش مکان و عجب شته‌یی | چمن زار و کلزار و کل کشته‌یی

لسان الحکمه بالعربیه خداوندی

هوا آنورده خورده یاغاردی قیش — که چون تازه کیچدی ایام قیش

زمین تازه‌در رشته‌دی نیم جانبندی — قارنخ سیمی بیرده نمایاندی

سپیردی هوا کوشنه ادویه — که هیچ بیرلر اخلاط ایدر تنقیه

بهار اینده یاقیش یاغار قاده قار — که هر فصلون اوزو فنون حکمی دار

ایدر کردش عالمده فصل چهار — زمستانندی یابیزدی یایدور بهار

هوا کاه اولور صاف دکاهی بولود — زمین کاه یازادی اولور که دولود

قرار ایمز کلون رنکی غیر از بهار — که هر حادثون وقت مخصوصی وار

دوشر بلبلان ایچره بوم نشور — حمل چکه آغوشنه قرص خور

یاغار

یاغار فنده قار بیر دشی دونه — بیلور بیر بیلر من جانی علته

بوده یوق تو علت دکل بی غرض — که صحت کوارادی بیدار مرض

طبیب ایلیسنده مریضه علاج — ایدر تلخ بتمیله اول مزاج

اکر یاقمه قیش زمانیده قار — دبیر بیلیر بهار اینده بیر دن دمار

ایشین حکمتیله کورر کردکار — ایدر بهر زادی اوزیبر ده قرار

یاتوبدور سیوننو یاطوبنده علل — بیله بولمه طبعونده یوخدور خلل

سیون جوهر من ذرده پاکیدی — نه لینکه بیله جرک دنیا پاکیدی

سیلمز ذات حق دانادن غیب پاکس — ایدوب حیله منقوشه قانیر نجاس

چالار سکه ضراب کتالی عیار — ایدر پاک مصرو بهر هیچی دار

صوره یاسین یا کیزایده قیمتین — اونون دخلی ضرابه یوخدور یقین

سیون سکه اصلنده خالص عیب — عناصرده تحصیل ایدوب سن عیوب

سیون ذاتون پاک ایدوب ذات — اوزون حبث نفسیله اولدوز شیب

تانور خالق اوزنون احوالنی — بیلور کل مخلوق فنون حالنی

تانور ذاته کافر دی یا متقی — بیلور بیچه دانده سعید و شقی

بولور رنکه قابلدیر رنک زجاج — یاراتمش اونون چون مرض علاج

که حکمتله اول حکمت بالغه — علاجین بولون بولدیر وب حاذقه

هر اول حکم حاذقدن این نزول — کوارادی محکومه قیلدی قبول

اکر نطفه سین منع قیلیه بولود — چونوندور اولاطن غیرا دلود

اولم

حکیم ایلسیر اصلاحه کلمسون سقیم — ملال امرن ریچه وبر سیون عقیم

اکر شخص حاذق کوره نقص وی — یازار بین قلم شیشیدن نقصوی

اکر اولسه باطنده عیب نهان — ویرار دولده آثاریخ ایلیر عیان

کیت ایچ مرد حاذق الندن شراب — دلون نقصون اندامن اولمش خراب

بیله بولمه احکامه یوخدور سبیل — یازوب نسخه مکشف ایدوب عقل کل

یازولمش حقیقتله پامونش نظام — اوبیر نسخه‌ده رطب و یابس تمام

کیت اول نسخه یا حکلانا مصر — ایله صدق و اخلاص اوزنیله عمل

عیوبات قیل خارج اندامدن — اوزون پاک ایله رنک استقامدن

شراب ایچکلن سالم اول عیبدن — شفاخانه غیب لاریبدن

اوزون سعیم ایله خار ایلمه   کیداوزکن بلبلردن عار ایلمه
سنه کترفرانلو قدن احکامدن   منور دی انوار شرع مبین
اوزوندن عمل قیلمه اولمه جسور   ایشقلوقده لازمدر ظلمانه نور
کیدوب ایله شرع مطهری   ایله کسب عالملردن نوربی
که هر قدر اخذ ایتس آثار انور   تیوشمز اونون منبعنه قصور
اگر بین چراغ یانسه بر شمعدن   کم اولماز اونون نوری بر جمعدن
اونون اصل نوری قالور برقرار   ایدر کسب انوری اوزوندن کنار
او نور آیرلور بین چراغ یاندورر   هره بیر مکانه ایشقلاندورر
چراغ منبع ایستر همان کیده   پس عالملردن لازمدر تعلیم ایده

نه تلمیذه

نه تلمیذه لازمدر کسب علوم   تلامیذ واستاد کلموش لزوم
قمر رقامیوب شمع نورینی سالوب   بایوب شرق وغربه سراسر آلوب
وصیتدی منذن سنه ای فلان   کیدوب علم اوخی نورلن الکلان
که چون کلّ لن جزء محجوبدور   همان جاذب جذب مجذوبدور
اگر جزء بر کلدن اولسه جدر   همیشه اوکلون دالیجه اولور
که بر قطره دریادن آیرلسه   هلا نور ایدر اصلنی جستجو
هرادل کلدن جزئی ایتس کنار   ایدر سیر اطرافه پرکار دار
تصاعد قیلار ذره ذره کیدر   بیتر مرکزه اصل تحصیل ایدر
بوسوزنه چوخدی قالسون دیم دالنی   ویوم بازله کلکلک احوالنی

رجوع بحکایت

ایدر دیله آسوده اول بیر ده بیر   نشمزدی هیچ بیردن آزار غیر
یخونلاشدی اولسون چمن لاله زار   که کون توربر جنده دندی قرار
نثار اولمسه قطره نیساندن   صدف کلمز اصلا صدف قداندن
قیامت زماننده یوم النشور   دزولمز بیا کیلی به نفخ صور
اوروجلوق او باشد الملقه روزه دار   باشین تورامز باچالونسون نقار
خزاما خزانان یاقاردی یاقش   اسردی دالیجه اونون بادخوش
کلوب عرشه ابر چالدی دهل   نمو ایتدی تخم ریاحین و گل
هوا اسندی کون چالدی هر کوشه دن   آچلدی چچکلر کو کردی چمن

بولود

بولود آغلار اما چمن شاد اولور   بتر سنبل و گل چول آباد اولور
بوچر چون الشی آزدر روبدور منی   کنه ایسترم یان چالام خامه نی
بیلیمه چالومدر بیردن اتک   دییر دم چرخه بو چرخ دار تک
اوقدری چالومدر ناکرجلوم   کیدوم هوشدن مطلب ادسته کلوم
منی چکمویش آغوشه چرخ بسیط   آلوب دور وبردن اولوبدور محیط
دولانماقده دور چرخ کردن مدار   نجه من دورم بیر نسقده قرار
ایدر ظرف مظروفلن کردشین   نجر که مضطردی کشتی نشین
سواد سینه بودنیا مثالی کمی   کنردر ایلر کنر دیر ورعالی
که دریاسی چوخ بیکرانددر عمیق   چوخ حالده وقجه اوزر اهلین ایلر غریق

اگر کشتیه متصل یوک ده لا   آقرلار گرگ غرق اولا قورتولا

اگر گوره متصل لیه سو   داشار قالمز الا بقدر سبو

بو کشتیده هیچ زاده یوقدر دوام   تزلرلری قالموش خواص و عوام

نه پایانی وار نه بر ساحلی   ایدر غرق هر عاقل و جاهلی

گلوب موجه هر وقته چکسون صدا   برابر دگیلمدی شاه گدا

گیدر نوبه نوبه سلیمان و مور   منوچهر و جمشید و بهرام گور

اولور هر کیم اوز نوبه وقتنده غرق   فریدونده نه قویمزله فرق

اگر شاه جمهور اگر کیقباد   اولونور چونده بیر وقت آسرتنه باد

ایدر غرق آخرده عهدی گسر   بیله کم گیدر هیچ تاپولمز اثر

بو دریاده

بو دریاده بی کار و صاحب هنر   گیرر گر نوبه سنده اولا غوطه‌ور

هنر صاحبی ویرمایسون چاپ لاف   که هیچ ذی فنون اولمیوبدور معاف

یتر دمع هر کیمسنون نوبه سی   بیله تیز گیدر هیچ بولونمز سسی

هنر کلمز اوز اهلنون کارینه   قوارلامایسون کیمسه کردارینه

گیدر نوبه نوبه کملین و فحول   نه نرم نه شهر صرف و نحو و اصول

کیچن گونده درخاطریمدن آزدب   اوشاقلوقده بیر یرده گوردم یازوب

منوب کشتیه بیر نفر نحودان   گمیلین اولوب سویوزنده روان

او اثنای صحبتده نحوی هنر   آلوب طعنله ناخدادن خبر

که نحودن دار اعلال و نر کیدن   دیا لیکه بی بهره سن دیبدن

بیان ایت گورک نحوده اکثنی   ناراچاندی زید ایله عمرک ایشی

گلوب حد مفعول و فاعل گره   دباچاتموب امر هیچ بیر بیره

دیدی ناخدا نحویه ای جواد   بلیم نحوده هیچ یوخومدور سواد

منه ایلمه مکر و تزویر و کید   نه ترکیب بولدم نه عمرو نه زید

دینه علم نحوی فلان بوملدی   اولور هر کیمون بیر عملده یدی

تمرویر مز احکامده هر خلاف   ایدر امر معروف و نهی از خلاف

مگر کیم گوروب کشتده ناخدا   که مفعول فاعلدن ایسون جدا

دیدی اول جوان اپریوخوندور هنر   سنون نصف عمرک گیچوبدور هدر

اشتدی سکوت ایتدی صاحب گمی   جواب نده ترک ایتدی لا و لمی

برآز

برآز گیچدی قوراندی بیر تند باد   گمی اویناوب ظاهر اولدی فساد

چو غرق اولمق آثاری اولدی بدا   خدایه توسل قیلوب ناخدا

که ای قادر حی محی الممات   بو کشتیبی غرقابدن ویر نجات

بو اثناده نحوی یه دیدی هراس   دوتوب خوفه بی حد و حصر و قیاس

گیجلدی دوتوب لرزه یومدی گوزون   گوزون آچدی دریایه گوردی اوزون

[illegible]

بالق تک یوموب غوطه ویردی سودا   یاتوب یل اولوب ملتفت ناخدا

که اول نوجوان مرد نحوی سباق   دوتوب سویوزونده چالور ال ایاق

دیدی ای جوان کیمه یوخ تابدن — قول آت اوز خلاص اول بو غم قابدن
دیدی بولمرم اوزمانی ای آشنا — دیدی کیت تمام عمرمن اولدی فنا
منیم نصف عمرم کیچوب بی ثمر — سنون ده تمام عمرون اولدی هدر
آتشون پنشدی یوسولدی زاد مادهٔ — چاتور عمر دلن زیدی فی باد ده
اجل تند بازی چالان دقه دم — اولور کشتی عمر غرق عدم
اولور روح چنکالی قانصنج صید — نه خالد چاتار داده نه عمرو زید
دیمه من هنرمندم ای هوشیار — اجل دهنه سنده هنردن نه کار
هنر بی ثمر در کلنده قضا — قضا کلسه میدانه ضاق الفضا
قضا پهلوانی چاتاند سنور — سیلخوری آتدان سیالیور مور کور

دیمه دار

دیمه دار تعلیم ایلیم عقله سل — یمان کونده هیچ کیمسه قوینمز ممک
اولن دیده بولمز سنون حالوی — قباقچه چیه جکمز مالوی
خیالی اتمه اتوام چوخدور منه — اونون غمر اعشاری یانمز سنه
هامی قوم و خویشون سنه یار اولور — آزی عملوا آیاچوخی شاد اولور
آچار قول قناد جمله میراث بر — کلور شوقه باطنده وراثلر
اوعورت اوغول قیز که هامی تویلور — سنه یاس دوتوب اوزلری طوی چالور
دای آنده که پیچیز اوله قوم و خویش — آچیق موش کوپک تک ایتیلده اوله دیش
ده شلر تماما کوپک سکلنه — هره کوز تکر بیر زادینی اکلنه
بیری جلد کوبیر جریخ بورکنی — بیری پارچه لر مندرس کورکنی

یالاندان اوجالدوله آخ وای سسین — سوکلر او بیچاره نون جیفه سین
بابا رحیندک اوسته قالار بیر بیرینی — که هیچ آنلامازاتدی قاندورا بیرینی
دیلر او اولدی بیز اولدوق دیری — بیز اولمیه تا دیرلمز بیری

اشاره بر بیان حوادثات ماضیه متضاده رجعا

بو دنیانون اهلنده ای خوش نهاد — هویدادی ابر و چمن تک تضاد
تعجب دی بو روزکارین ایشی — اوزی بیرولی صدجور کردیشی
بیری آغلوری ابر تک اوز بولی — بیرینون چمن تک آچلموش کلی
بیری خنده طی ایدر شادمان — بیرینون غراضانه سنده فغان
بیری وسمه لور چینیچون قاشنی — بیری میت اوستده یولور باشنی

بیرنون

بیرنون کیچوب عمری اولموش فنا — بیری تازه داماد النده حنا
بیری خنده ویرمش قرارمش یوزی — بیری آغلاماقدان آقارمش کوزی
بیری تازه قاعلدی ایلیر زفاف — اوزانوب بیری پینبوق ایلوله ساف
بیری بالش نازه توموش پاشنین — بیرینی کورلیوب بیر کدولر نشین
بیری نازایدر کیمری پیرهن — بیرینی بودوب کیدیر دولر کفن
بیری بیر محاله بکنمز کره — باسولار بیرینی اوچ قارش داریره
بیری اولدور روز دولت اوسته اوزنی — بیری دلتسندن یوموبدر کوزنی
بیری بیر فلوسه قوروبدور تله — سالوبدور بیری کنج قارونی اله
بیری آلتوب سرمه یوقان لبوب — بیری سیر عورتده عاجز قالوب

بکیمز بیری اصفهان کورکنی   بیری همدان دوب ترسیه یورکنی

بیرینه کلور هر طرفدن دامار   ملیم تک بیری کهنه یورقان یامار

بیری نون غذاسی مسمی پلو   بیرینه میسر دکل نان جو

بیری شصلدر خیلی رعنا جوان   بیری چوخ چوروک مثل برگ خزان

بیری نون کوزی سالمش آفاقه نور   بیریسی قالوب اکی کوزدنده کور

بیری داقده یورتورادلوب ایل خجی   بیریسی زمین کبردی یوخدر قچی

بیری قاره کوزلی قلمدور قاشی   بیری نون ملیم تک کچلدر باشی

بیری نون کسوب یانی یوز کوزل   بیرینه تاخرده قوهق ویر میرال

بیری لاعقیددر توکر کوز یاشی   بیری نون دلوب کرسی سینو باشی

بیری لاولد

بیری لاولد صاحب مملکت   بیری نون اوتوز اوغلی وار لخت ذات

بیری چوخ کوزل مثل آی پاره سی   بیری قاره مثل قاران قاره سی

بیری نون سوزی مات ایدر عقلی هوش   ملیم تک بیری نقل ایدر کربه موش

بیری عالم علم ربانیدور   بیری بیر کلامنده نادانیدور

بیری نون دوتوب علمی دنیا یوزدن   بیری هیچ ایشتمویدی علمون یوزن

اگر تا قیامت مرکب توکم   همان رنگه یا قیدی بوکیف وکم

دلیم هر قدر قوه بو دلده ور   اوز دلمز بو سوزلر تسلیده دور

یازولیه بو سوزدن اگر یوز ملیل   اولور قطره جزء دریای نیل

بولار فرد اجزادی حصر محال   گرک گلدن ایلیک وصف حال

اشاره باثبات ذات جل جلاله و مشیت علما الی یوم القیامه من الازل

مشیت قرار ایلینده اله   که نابود معدوم دی ماسواه

نه جاو مکان و نه وقت زمان   نه ماه و نه خورشید و نه آسمان

نه آب و نه آتش نه خاک و نه باد   نه دنیا و نه اهل دنیا نه زاد

نه عرش و نه کرسی نه لوح و قلم   تماما عدم یدی حتی العدم

چکنده ظهوره بو کیفو نتی   نظر دیدی هر جادتون خلقی

مشیتده بو کیف و کمی تمام   ببرام بله ابی دایدوب قیام

گلوب جوز امکانه هر ممکنات   وجود بنده هر ذره تابدی ثبات

تکونده هر ممکنی تابدی کون   چالوب صبغه الله اونه رنگ ولون

بولوب

بولوب هر سی دین رشتی خوبی   چالوبدور اونون رنگ مطلوبی

خدا هر زادی اوز یرنده قویار   او رنگی که لایقدی اونلان بویار

دیر ولیه اگر صبغ بیر صورته   علیحده رنگ اوییر اول صبغته

اولور رنگ ثابتده اول تلف   دم یاره بویانمز بو یانمش کلف

خصوصا او رنگی که خلاق کون   اوز اوز قدرتیله ایده رنگ لون

او رنگی که خلاق بولسون صلاح   اونیلاندی مخلوقه فوز و فلاح

اشاره بوجود لوح محو و اثبات و لوح محفوظ است

صدا ای تهلیل کروبیان   تمام قضایای اهل جهان

قضای سرافیل و زنبور کور   مناجات موسی و انفاس مور

که موجوده هر ماجری رهبردر　　نامی لوح محفوظده ثبت‌در

چه بدو عالم چه یوم الحساب　　تمامنه واسلودی ام الکتاب

او نون کل مکتوبی ثابتدی قار　　ولی بیرده بر محو و اثبات وار

که مخلوقدر کلیسه هر خیر و شر　　جزاسین خدا محو و اثبات ایدر

بو بر لوحدر محو و اثباته چوق　　بونون دخلی اول لوح محفوظه یوق

چو بدو عالمده خلاق روح　　ایدوب منشأ خیر و شری وضوح

قیلوب کشف ذراته هر خیر و شر　　بیان ایلیوب هر بیرینه ثمر

که یعنی فلانه ادجنده ثواب　　جزاسی فلان مطلب مستطاب

فلان شیئده قبح وار بی حساب　　جزاسی فلان انتقام و عذاب

اولوح

او لوح ایچره نقش اولدی هر کیف و کم　　معلقدر شرطیله نامش رقم

که هر کاه فلانکس فلان طور اولا　　جزاسی فلان در ده الا فلا

پس اول لوحده هر نقوش اولور　　کهی محو اولور کاه اثبات اولور

ولی حاصلی لوح اثبات و محو　　اولوب ضبط محفوظه بی نقص و حشو

او دور لوح محفوظده هر نه وار　　تا پایه تخلف نیر بنده قرار

نه ما سوا اولدی غیر از اله　　که لازمدی تغییر اولا ماسواه

ایدر متصل کردش کائنات　　براهین عقلیه اثبات ذات

بیله بولمه بدیسو بیلدیم هچ ایدیم　　براهین اثبتندی مخ دیدیم

اگر قسمتون نوخذی بو بهره دن　　کیده اور کن عجوز ایله اول بهره دن

رجوع بحکایت

دکل ممکن آرتوق قیلام کشف راز　　معطلدی کلشنده اول کبک باز

کز دیللر چمن زاری فصل بهار　　کلوللر دماغ اوسته لیل و نهار

فراموش ایدوب داقلارین داشنی　　گیدوبلر چمن لرده کل باشنی

اولوبلار کلی عشقنده مدهوش و مست　　فراموش اولوب ذکر رب الست

بیله بولدیلر گلشن و لاله زار　　الی ماشاء الله قالور بر قرار

چمن متصل خضر دیسندس کبیر　　کلور بلبل عشقه اوسته چه پیر

همیشه نسیم سحر خیز اولور　　کلوب جامی شبنمله لب‌ریز اولور

داخی غافل ارا اینکه یاتبر کلور　　کیچر خوش زمان بذ زمان تیز کلور

ایر

ایر بر گونی ناگهان سم یلی　　قرالدور توکرشا خضر سنبلی

چمنده نه سنبل نه ریحان قالور　　توکر سنبلین خضری عریان قالور

بنا تویله کون بو توتی آشفته　　آتش وقتی تیز تیز شر قاشقه

کیچوب گیندی غفلتده اول کون نچه　　یا بر کلدی صبح ایله ب الدی تو تون

چالوب حمله شیپوری باد خزان　　بیرش کلدی صبح ایله قوج خزان

خزان قاصدی ایدجدن چکدی جار　　که کل عزالدور کلدی فرمان خار

قالوب کرچ کلشن خوب به　　خزان لشکری آچدی ال غاریه

قاچار کون بولود چاله طبل هجوم　　دایانمز کونون دهنه سنده نجوم

بینده یلین اولین حمله سی　　باشندن کیدو سنبلون شعشعه سی

نیچوب توب کدی نیلوفرینی دامنی　　قیرالدوب صبانوڭ کل اندامنی

چکوبدر بنفشه دخی بیندن دمار　　ایدوب زنبقیله قرنفل فرار

دکوب باد الی نرکس حیوان بچیه　　دوشوب یاسمن تورخودان بلجیه

شقایق بیر بیندن قیلوب هر دله　　دوشوب سوسنین جانینی کلرله

قزل کول دوشوب غنچه قدن رشیه　　قاچوب ابیوده جانین تعیب شیشیه

قاچوب لاله نوڭ رنکی رخساردن　　کوچوب چاتدی کل قوجی کلزاردن

دوشوب تا کهان کلشن ایچره تالان　　باتوب کللرین آدی قالدی بالان

نه کلزار و کلشن نه باغ و چمن　　تمامیر اقدن کیندی کفن

صفاسی تمامه یتوب کللرین　　کسیلدی خوش آوازی بلبللرین

سیه پوش

سیه پوش اولوب مرغان چمن　　که اکلشدی بلبل بیرینه زغن

دوشوب قش هوا متصل یاغدی قار　　کیدوب کیردی مأواسنه مرغ و مار

قار التنده قالدی بیابان و داغ　　صوبوق دوشدی بولدی کسیلدی اباق

نه بیر دیاپولدی نه بیر یوب علف　　اولوب خیلی حیوان اچندان تلف

بر اندازه ده شدت ایتدی بوران　　آرار دی کوکلکدن بیر بدن اران

چکوب شخنه دنیا دیر بدن دمار　　اولوب دهر ده زمهریر آشکار

آخرده صویوق یتردی بر دیشی　　که آز قالدی اولسون بو عصرون قیشی

یاغوب متصل بیر میوبدو مجال　　اولوبدور کوکلکدن یر دد محال

او بارزیله کیک اولدولار نیم جان　　قاچوب اولدولار بر ادیوخده نهان

دوشوبلر او مأواده بی حال و آج　　تلاش ایتمکه یا پمیوبلار علاج

اولوبلار اوسکنده مشرف بموت　　کیدوب طاقت آز قالدی اولسونلر فوت

کیچوب نچه کون دوشمیوب زاد الله　　او شهبازه عجز ایتن اولوب حوصله

باخوب کوردی الدن کیدوب اختیار　　اولوب فکره پیچیده بهر شکار

که هر سمته فکر یله آتدی کمند　　کمند اولدی اوزرنه دست بند

چکوب تیر فکرینی آتوب هر طرف　　اولوب بخت برکشته کلدی هدف

دوشوب یاد سینه کیکک شور بدحال　　دیدی نه ای بخت فرخنده فال

نه خوش عاقبت سن نه نیکو معاش　　کلوب دوری قاپوکده دربی تلاش

اسیر ایتدی کلی بک آجندان اورک　　قالوبدور رقیبا قوبدر یشوش چورک

قالوب

قالوب رزق یا تونده ای ناخلف　　کل ایتمه اوزونی اوزالو بله تلف

او دم نفس طبعیه قیلدی روا　　اولادر دو شهبازه کلکن دوا

سؤال و جواب عقل نورانی با نفس ظلمانی در حلال و حرام

او نه مرشد عقل ویردی جواب　　که کل کیج بو مطلبدن ای بی حجاب

نه مدتدی سنلن اولوب همجلیس　　یاتوب انسیم بیرداه اولموش انیس

نه غیرتدی بو قیمیوب جانوه　　ایدن ظلم اوزینکی قریانوه

کرک مرد بولدقده جانین کیچه　　نه ایتکه سالوب تنکه قانین ایچه

کرک شیر جنکلده شیر اولیا　　خروسه بیر آشور قرک تولیا

بو آزارش دکل اولکلان هوشیا　　چیتوندور بیوک ایشدی چخ نقلی وار

بو بر ماجرا ایدر اولور منتشر | چاتار خلقه اهل فتنه لر بر به شر
جمیع قوشلارین قلبی سنده آن شعار | که چوخ رشته در بولیه هر کس قنار
دیللرنه بی عارسن بی حیا | چکای کیت قاردشمه اخی قرقیا
بد ایشده ربولور جمله خاص و عام | اولور هر مجالسده نقل کلام
ذبیح ایلیر عالمده رسوا سنی | یازار داستاننده بو قصه نی
که چون عقلدن منع تخصیص اولوب | هر بارده کینه نفس تحریص اولوب
دیدی عقله کل اچکلان کورلرون | بو حالنده بیچاده بو سوزلرون
قاچوب کرلنوب اوز بیرنده هر | قرالوق اولوق بیردی خلوت دره
اوزون ایله اچلوق غمندن خلاص | نه رسوا اچلوق قارسنه قصاص

بلن

نجه شیر و جنکل نجه داستان | هوا سوزدی بو داستان ماستان
الشون کورکلن قورخمه هر کیم دیدی | دبیجه نه وار قرقی لک لک بدی
که بر قرقی بر لک لکه سوز بوشور | اراده کورک خلقه نه کوچده شور
باسوب بر دزاوت تو کموکیلن بیله | سنار قوشلارین قلبی سن سوز ایله
دکل بر ادیم بولداشوم دور منیم | بیله فرض ایله قرداشوم دور منیم
نه بولداش یارلوقدی مزاج آچ قالام | کرک هر ایم اولسه کر اوز بالام
کیمی کورهر عزر دیر دی بولداشی | اولان عقله کل هر قحبت باشنی

جواب عقل نورانی

که چون طبع اول اکلی کوردی صواب | ولی عقل مردانه ویردی جواب

که ای نفس مردود رشت شولوق | عجب بی وفاسن عجب بی حقوق
سؤال ایله توفیق رحماندن | اوزون ساخلا اغوای شیطاندن
کوتور بو خیالات فاسدن ال | مروتدن ال چکمه انصافه کل
قیاوتدن ال ساخلا ای ناصبور | خدادن حیا ایله اولمه جسور
بیله فرض قیل بو خدی بر کس بیله | کیدوب هر مجالسده چاپوخ ایله
بیله فکر ایله بو خدی بر داد رس | نه رحم و انصافون آثاری بس
نه انصافدور بس کون عمرن اولا | آدن تا قیامت طململه قالا
ایده شخص دنیاده هر خیر و شر | یازار کاتبان عمل ضبط ایدر
ایدر حکم وقتنده یوم نشور | تمام ایشلرین جرو بحثی ظهور

کلور

کلور حشرکاه ایچره عنوان حکم | قالور اهل محشر تمام صم و بکم
بو کون باخمه فرصتدی اولدر مجال | سحر حشر او صاحب باکه سال
کلور انتقام اوسته رب فلق | ایدر بیر عد الله احقاق حق
بیله سنجق ایدر حکم بنیادینی | سلیماندن مور آلور دادینی
تیر مصدر کبریادن خطاب | که هنکام فرصتدی یوم الحساب
اولا هر کسون هر کس ایله سوزی | دوروب انتقام اوستنه کلسون اوزی
چکر بونی چکنونی مظلوم صف | تیر خلقه خلاقدن لاتخف
اولور شخص مظلومه دن جدل | سالور شخص ظالم نیاسندن ال
سؤال ایلر اول ظلم بیهوده دن | جواب ایلر عاجز قالور عهده دن

او ظالم اشقیالر باشنی　　　توکرانکارایله کوز یاشنی

بخاسین دیار توبیرا ایسون خلاص　　　آلور اول زمان عدل اوزرینه قصاص

ایدر اهل محشر سؤال و جواب　　　او ساعتده مغروق اولور هر حساب

بو دنیاده هر نیک و بد الغرض　　　قیامت کونونده دکل بی عوض

او کون بر کسون حقی کیتمز هدر　　　مکر ظلم ظالمدن الله کیچر

باباشاره قحبه ظالم بر ایسون کوجون　　　دغار بر کونی تحت مظلومه کون

دیر قوه مظلومه پروردکار　　　چکر ظالمون ریشه سندن دمار

قیامت خیال ایتمه آسان کیچر　　　آنا باجار اولادینه بان کیچر

تو یار حشرکاه ایچره بر مرحله　　　تمام نفوسه دشر دلوله

دوبار

دوبار محشری شدتیله بلا　　　اولور هرکیم اوزردرنیه مبتلا

دکر بربرینه خواص و عوام　　　کوت ایستر قیامتده دیرسون حرام

دیشسون قیسن بو کون نفسوه دیر جواب　　　سیحر اولمه محشرده حیران تاب

اکر بو خدای تعون کورمه ضرر　　　اقلا خلاص اولکلدن بر بسیر

بحسور اولمه اینجیمه بر کیمه نی　　　دنار قهر قهار آخر سینی

غرض کیت خیال ایله هر باره دن　　　دیشسون چلک بو حیوان بیچاره دن

جواب نفس ظلمانی

سوزون ختم ایدوب عقل کوهر فروش　　　که نفس اماره چلکدی خروش

که ای عقل دانشده پیش بین　　　بو سوزلر مسلمدخیلی متین

بلی اصل واقعدر دبو لار　　　که مخلوقچون حشر و معیار دار

مکلف هر ایش کوره نفع و ضرر　　　یازالار حساب چکللر سحر

سؤال و جزا حشر و نشر و معاد　　　واردر مدور تمامینه خوش اعتقاد

بولار شرط مذهبدر اوتاد دین　　　تو بولموش بوش طبله بنیاد دین

نه چاره آجام قالموشام لاعلاج　　　ترسوب صبر دار امری احتیاج

منه کلموب ام صبر و سکوت　　　که دائم دنیده تحصیل قوت

ایدرسن منه حکم مالایطاق　　　قبیح اولموش عالمده تکلیف شاق

منه حکم اولوب تعسیمی حظ ایدم　　　نه اینکه تمام نفسی کیر دن کیدم

نه هر فعل هر یرده بدعت کلور　　　که یرواردیر کیده حرمت کلور

کلوا اوشبو دا

کلوا اوشبو اوزبینده عموم　　　مخصص بیان ایله اعزیم بوموم

اکر خارجم تحت اول عامدن　　　بیان ایله آیات و احکامدن

منی چلکدن چمیو بلار کنار　　　منیم چونده بر حکم تکلیف وار

ایدوبلر منه هانسی شی حلال　　　بیری غیر معلوم دکلی محال

نه مجهوله نی کلمز عمل　　　بیر افراد ربر سبیل بدل

عمل ایتسه مامور هر آنده　　　بیرینه مخیر دی اتیانده

او بیر فرد اکر غیر مقدور اولور　　　دیر فرد مقدوره مامور اولور

تیر بیر مقامه کیدر اختیار　　　تابار بعض مورد ده فرد انحصار

کیدر حکم تکلیف فرد محال　　　اولور فرد مقدورلن امتثال

مکلف اگر اکله مأمور اولا — گرک اکل ایده آنچه مقدور اولا
منه یوخدی ایسه ساعده حکم تلاش — دوشوب بنده هر بیرده سوء معاش
گیسو ملوش منیم درسطرندی یولوم — چهار منجلن باغلانوبده در قولوم
قیلوبلار منه اکل شیئی مباح — کلوب عرض جرمنده اصبح الاباح
که چون حکم افراده اطلاقدور — بوگلکده بیر فرد مقصداقدور
غرض لیف ماکان علی ای حال — بیله دمده لازم دکل قیل و قال
نه آیات و سنتده اجماع و عقل — معارضدی هیچ بیرده آیات و نقل
گرک اکل فوریده بیر عت قیلام — دکل واجب احراز حجت قیلام
خصوصا یتوب بیر مقامه ایشیم — که اودن گوندی هیچ اده دکمز دیشیم

پریشان

پریشان صرمانده و معلیم — منه یوخدی بیر بحثه هیچ ازادیم
تا یولمز پریشانده ناموس و عار — که بیر جزئه ازدا و سینه دنیده چار
مسلمانه زندیق ایدر احتیاج — یوری قارهدر رایلکی دنیاده آج
غرض نور عقلیله ظلمات نفس — ایدوبلر بو طرزیله ایراد و بحث
براهین احکامدن بی قصور — دیوب نوره ظلمات و ظلماته نور
اونفس آخری عقلی الدن آلوب — قاچوب نوره و منده ظلمات آلوب
ایاق اوسته قوزاندی بیردن اوباز — توکون چالدی گیرنشده اولدی دراز
بهانه قیلوب اللهدن دی سبب — دوروب گبکنه غیطیله کج بی ادب
نه جرئتدی بو سنده سیرتق لکه — سنه گون شه من قالام گوللکه

چوخ عزیز دیر شمس سن کیمی تولکونه — یاتوبسن قباقده گیسوبسن گونه
چو گرگک بو گفتاری قیلدی نیوش — یاشندان فرار ایلدی عقل و هوش
گوروب بیله حال اوسته یولدا آشی — توکوب صحن رخساره گوز یاشینی
ایدوب عرض کی خیر دناجدار — نه منده گناه و نه تقصیر دار
دوشه ر گیمون بختی پیس گردشه — ادوبخ حسن گردار کلمز اشه
نه چاره گیوب بخت نحس سیاه — امان بخت برگشته دن آه آه
بو سوز چوخ تعجبدی سندن گنار — عجیبدور دیره نخل خرما انار
نه گون دار نه بر ضو گوندن نشان — گیدوب گون اولوبدور افقدن نهان
هوا تیره و تار در نصف لیل — سماده هویدادی نجم و سهیل

بو ساعت

بو ساعتده هیچ یوخدی گوندن اثر — جار تدی رذ یا گوروزسن مگر
ایشدجک گلوب جرسه اولدم عقاب — که قیلدون منی بیس یالانچی حساب
چو لوری بیع اسر منه دلوندی یالان — نجه زاد سن درد یدن فی یالان
قربلامه سوز دورمه گورقا شوی — دوردوم ال ایال چکیوم باشوی
بو دوردی اوبی چاره نصف شب — نجه گیم بو دوردلار عرصه عرب
باسوب بیر چهره بدی بو گوب در زبان — چهر تاق همان اولدی اوتاق همان
بیله اوندی گورسمدی هیچ توک — نه توک دوتدی صرشیون بیر سوک
چو گرگ بو حالمدن ایتدی خلاص — اولوب نقل ماکول و اکل تمام
بعون خداوند عز و جل — اولور اوزیرنده بو اشکال حل

بو صدور باب / که کتب سخن / می خورد

عرض نقل ایلر زمانه‌داران ای هوشیار / دکلدر زن شعر اوزرکه معناسی وار

بو عالمده هر کیمسه‌یه آنده / گلیر که اوزره مقامنده جولان ایده

اوزرینه گوره هر کیمسه‌نک دیه وار / ادنی گورنلر سوزن چمنده هیچ کنار

رفیق آتیمه اختیار اولورزمانی / رفیقندن الکلمش مسنوار خایی

گلیر مارلن یارومور بیله مور / دو دو تو شمار عقابیله زنبورلر

تابه اوزره یارو بولداشی دورانلان / هیچ اولمزلر انسون قوتی نو دورلان

گوتورا آغزون ایچره مقابل تکه / گوتورمه تکه هیچ اوزوندن یکه

جمیع

جمیع پرده هر زادی باب ایله / گورنلر دیسوی یاخشیدور بیله

ملکس قوییه ماوئلسنه عنکبوت / اولور نسبتی نسبت خاکده وحوت

بزرگیله هر کیمسه پیوند ایدر / دیبی باش اولور باشی دیبدن گیدر

دو دلانه اوشاقیله شیخ کبیر / اولور مضحک کل برنا و پیر

طمع کاره یول ویرمه اوزیانوه / اوخار صدمه‌سی مالوه جانوه

ازل گیده یکون منزله بو ضلالت / نه لیکه گیدیلدن صوره بو ضلالت

مثالیله آجلار کزر آج اوین / تاپار حاجیلر اشرف الحاج اوین

ملکس اوز مقامندن آرتوق اوچار / اولور تیغ منقارزلرله چار

چوشهبازله گیک پرواز ایدر / عدم ملکنه کلکی پرباز ایدر

بدافعاللر اولکلان کم نشین / که میر بدن خاصیت هم نشین

اماند وراوزون گوزله بدیاردن / اونون زهری کسکندر شهماردن

خموش اولکلان اولمه دو دستی یار / خروس اوچیچه جنگی تیزتیز قانار

فلان زیده آلانمه دار کونده وار / اوزی آلکشو رمایه سننده یار

سنه بی ویر بارک الله ایدر / او بر بارک اللهیه عظمون گیدر

ادبدن کنار اولمه اول با ادب / ادب ایلرانی عالی نسب

مسلسلدوراتمامه تیم کلام / اوزون سیاحلابد فعلدن والسلام

ملیمدور و طبعم سنه بر دیمک / النبت یا النیمه خنم درک

بو سوزلر اگر تلخ ور ویرمه گوش / قولاغ ویر دیوم نقل شیرین موش

بحع

جمع بحکایت

که چون گربه موش شیرین مقال / چلوب نقل بازیله گیکی مثال

بولوندوردی ضمنده بطیرلن / که دستنا ایلر فاره جریرلن

سنیله اکرم اولام کیمه لی / گلور باشمه گلکلکون سیاق الی

خلاصه چو حر اعز و ممنوم باشوی / پشکدن خیالی ایله بولداشوی

که چون فاره دن پرده لندی کلام / هواچلدی آفاقه سر ظلام

چچک سیدی رحیار مینافلک / ضو صفحه سطع بیضایه لک

کو تور لکیدی میدانه کلدی کیجه / سولدی گردون چرخ فیروزجه

نهان اولدی گون کلدی قشام چون / قابندی سیحان گوزنه شا مجون

چکده بر اطرافه جولان ویروب / ییوب شاهنی تیز پر بنده جاروب

یاتوب کوزه بانده شب تشنه خون / اولوب فکره پیچیده افسون چون

اکر صید زیر کیدی شیر تورا / کرکدر اوجی هر زلانه محکم تورا

دوتولمز اله فیل بین تیر لن / کرکدر صید اولا دام تدبیرلن

نخچیر اوشاق صرتیله پلنک / نهنک ایسیر ایتسون شکار نهنک

براز کیچدی قوزاندی بانک خروس / یتوب کوش افلاکه آواز کوس

هوا تیره لیله چکدی قلم / نمودار ایدوب فوج کونده علم

کوروکدی سحر یولدوزندن یدیکی / زمان چکدی خرگاه شبدن دیرک

نسیم سحر قیدی دنیا یوزن / افق خیمه سندن طلوع ایتدی کون

که چون

که چون موشه باد سحر خبر ایروب / کوچوب کوزه آغزنده مرکب سوروب

باقوب کربه کوردی حاضر دوروب / دماغ اوسته دور بیغلارین کج بوروب

خطاب ایلیوب طعن ایله دیدی / که قل کیف اصبحت یا سیدی

بیان ایتدی اذ جئت الصبح لاح / فاصبحت بالشر لا بالفلاح

خطاب ایتدی من وجهک الشر لاح / فاصبحت بالخیر نعم الصباح

سؤال ایتدی کربه که کیغون نجه / نه حال ایله کیچدی سنونچون کیجه

دیدی عشت فی لیلة ماضیه / وامسیت فی عیشة راضیه

بو سوزدن اودسالوب کربه نوجانه / دوشوب تازه دن غصه دریانه

ایدوب غیظ ایله موشک بد حضور / نه سیرتق یوزون وار بو سون مرده شور

سنه یورده کیم اورکدوب بو دلی / ویرورسن هر آوازلن دلدلی

کزرسن فراغتله مسرور و شاد / نه جزیه ویررسن نه باج و نه زاد

مکر بولموسن غیره سر بد شعار / که هر ملکه بر مالک ملک وار

کلور قوییر دوندان دوسار دهرسین / آلور جمله محصولنی بهره سین

بو یرده کیم آسوده قیلموش سنی / دوروبسن یوزه ویرمسن جزیه نی

دیدی موش که کربه بد سیر / منه ویرمه بیجا بره دردسر

بو حومه دور منیم بر کیسیله سوروم / که فرمانلکم اوزره بیم اوزوم

ایو یمه دور منیم بی معارض یریم / کیمون حقی وار تا جوابن ویروم

بیله فرض ایله حقی وار هر کسین / سنه کیم ویروب هرزه لکن توبه سبین

مکر

مکر محتسبسن ویا قاضی سن / بو قدری اوزوندن بیله راضی سن

سنه کیم خطاب ایتموش عالیجناب / اولوبسن امور انده نایب مناب

منه ایشلمز حکمی هیچ بر کسون / قربلاتمه بیجا بره کس سسون

دیدی کربه کای بی حیای دنی / بلی خلقه نایب قیلوبلار منی

منم سیزلره لازم الاتباع / کرک اولسون ایشلرده امرم مطاع

نه بولار منیم شانیمی بر کدات / منم خلق ارسنده اقضی القضات

ایچوزده اکر ظلم و اجحاف اولا / ایدوب حکم عدلیله دیرام بولا

اکر بی ادب کورسه هر کس ایشین / دوتوب کلبه تنبیله بولام دیشین

اکر بر سیچان بر یره رل سالا / کرک بلده ده آلتی ساعت قالا

بیری بیری کسین بزازدینی بلیه لرک جانی چیخسون درشته بلیه

اگر اولسه بی خبر هر عزب او نه ایلرم من کلی غضب

اگر بر نفر کیده بی اذن اره لرک تاب ایده تله ده بنتره

بر یسی اگر مردم آزار اولا لرک تله ده بسلکی دار اولا

باشین چکنرم ایچنه هر کیمسه منفلندی احکام هر نهی و امر

بیلیم یوق کوارادی اخذ خراج که دیرم من اعمال خلقه رواج

دیدی موش آیا سنه بو زمان بیلیم یا نسی تقصیرم اولموش عیان

نهان اولموشام کوزه ده لاک کی نه زن وار نه خمر و نه عورت نه ار

سنون اهل عصیا بلنده ور اشیانی دولانیر نکوکارلن کردیشونهی

خطاب

خطاب ایلدی گربه که ای بی عجب سوزونی آتمش ارشین اوزون چوب

ایشتون دن اورکلر اولوب چاک چاک اوزون بولمه بیهوده تاشتیه تاک

سنون شر و فسادن ای خیره سر ملکر و ر بولاندور دیسم سر بسر

کسوبسن نیچوخ بینوالر جبین اوبوسن ایدی عالی اوطاقلار دبین

ملکر داردی بیر کیندی سن قالمامش تمام و لا تینده رل سالمامش

سنون تک بو عالمده یوخ ناخلف اولار هر زادینی اکلمه خوش علف

فسادون نیچوخ سینه لر داغلوب ایشوندن نه یوخ نازنین آغلوب

نه بدکار و بد بولسان ای بد نهاد نه عالم تانورسان نه فاضل نه زاد

سنه بیلمشدی وهیچ فقیر کتابین بدن مثل شرح کبیر

قودوقیان کوچوک کوپک پیچان ضرر ده تاپوز یوخدی نکس پیچان

حلیم بیرلرینی تاشی اولمز دراز قاروشمز اگر سن پیچاندان بیراز

کلوب سکه عالم زلوبدی سنون هویدادی نیجون ایلوبدی سنون

ایشوندور سنون مردم آزارلوق اوزرسندن ایلله بیراز اوق

بیله مردم آزارسن محض شر که سندن هراساندی کل بشر

نه چوخ ظلار غذا ایسیره سینی سالوب چخوب تا کهان فضله و سوق قالوب

که چون اصل داتونده تا پاکسن ضرر دور مقه خلقه بی باکسن

شریعتده منصوص صددر لاضرر یوخوبدور بیکر لا ضرری خبر

محققدی شرون سنون ای شرور منه اولموش ایشاعه دفعی ضرور

پیشک

پیشک بو مقالاتی قیلدی خطاب بیان ایلدی موش حاضر جواب

که ای قاضی صدر دیوان حکم مسلمدی یانونده عنوان حکم

تاپوبسه اگر بیر نفر شر ناس اونه اوزکه نی ایتمک اولمز قیاس

هر اولدیغنون علمده دل بولور علمده قیاس باطل بولور

اگر بیر پیچان بیر یره زل سالوب اونون وزری اوزگه دوشنده قالوب

که چوخ نازنین اوزگه تو یونده در وبالی ملکر اوزگه بو بونده در

ملکر علمیون یوخدی هیچ پایه سی یادوندان چخوب لا تزر آیه سی

بو عنوانلن حکم اولونسه اگر سنون اوزرجنا بونده یوخدور بفقر

پیشک وار که خیلی زیانکار اولور اونون وزری گویا سیزه بار اولور

حضورنده ای شیخ عالی پناه　　نه ثابت اولوب شخص مندن کناه

دیدی کربه کیم موشه عار و ننک　　منه نقص ایدوب ایتمه باشیمی دنک

تیوب حافظه قیامن سنون　　دوشوب مفیده‌مین اکچه آذان سنون

بولور جمله دانا و ارباب علم　　که بو عصرده با علوم ارباب علم

تانولار سنون ذاتوی اهل هوش　　محققدی فی الجمله افسادی موش

ایدرسین سین اوز ذاتوه پیروی　　دارو مدور بو مطلبده ظن قوی

بویور موش صنادید ارباب فن　　که حجتدی بعض مطالبده ظن

پس ایمدی کرک نسلوی قرکسم　　اوزوم آثم اولام اکر کسمه‌سم

دیدی موش کی حکمران جهان　　کنار اولمشام موشلردن نهان

کلور

کلوب ایتمشم غرلقی اختیار　　که چوخداندی من یادمم توبه کار

منیم یوخدی بیر موشله کل کیمدیم　　اکر باورز یوخدی اثبات ایدیم

دیدی کربه کیم بی حیای جری　　سنه کیم دیروب مشق بو سوزلری

سنون مرشدون حیلی بیزادیمش　　غریبه وکالتده استادیمش

بلی بولمرم من که سن پاکسن　　کل اثبات ایله چوخده ناپاکسن

بو اثباته لکیمدور سنون شاهدون　　کورک اصلی وار یا که سوزم ردیدن

دیدی موش وار شاهدیم یوخدی شک　　بولولر ازاد اوله اوتوز باش کوپک

بیله معتبر ایندیلر ورد بو قان　　که هر چند کاد سنوبده باعلاله قان

بازاروا ملاردنده آقارده بله توک　　مزابلده چوخ سیندیلار دوسوموک

کیچوردوبله دنیا دوشوب دیشلری　　که سوموکیله کیچر ایشلری

منیملن اولار دارلار صبح و شام　　کلوللر سنه بولدور وللر تمام

دیدی کربه موشه نه ناپاکسن　　و یا ایسکه بی فهم و ادراکسن

بو عالمده کورسنمیوب تا هنوز　　ویره صنف ایتدن شهادت بیروز

کنورمه هدر بیرده بورما اوزون　　مکر من قبول ایلیرم ایت سوزون

ادای شهادت یاراشمز ایته　　ساتاردینی و ایمانی بیر کونته

کیدر هر بیره بیر تکه کوت بیر　　کلور الی مطلب یالاندان دیر

توخ اوله چخاردامدار اولار اد سنه　　آج اوله ابر بیرده تو بیروق بولار

اوراقدان اکر بیر فقیری کورر　　اوتی قاره لر الثی ساعت تورر

اکر

اکر بیر جوان آقا جلو کورسه نور　　قاپار بیرو قوین تیز قاچار کیرله نور

اکر تادر ابر یانق کوت تاپار　　یال اوستونده هر بی نوانی قاپار

کوپکدن من هیچ زعمی کورمدیم　　کلور صنف ایتدن منیم چوخ بدیم

نه ایمانی وار نه مذهبه دینی　　اودور داخل سلک مستضعفین

بلی عبیدن سالم اوله کواه　　اداحق دوا ایجدی کتمان کناه

ایشی دوشسه کر مدعی عنوانده کون　　دیسون قاضیه هر کورن کوردوکون

شهادت دور اولسه عجب زاد اولور　　اداسنده مظلومه امداد اولور

دیسه عرض هر نه کورسه کوزی　　بو شاهدن الله رضادور اوزی

که چون قصدی قرب الی الله اولور　　جزاسی اونون اجر الله اولور

کیدربه غرض حقی ایلر ادا | ایدر بر مسلمانه عمدن ریا

خلاف ایلر حقی کوزلر همین | اوجاددر اونون شنع و بنادین

عجب خوش طبیعتدی نیکو نهاد | خدایا بولاردان چوخ آرتوق یاراد

ولیکن کلور بعض شاهد آله | طبیعتده سوموک کوپک تک دله

کلن دمده خرپلتی قرپار قولاغ | که ظاهرده آدمدی باطن اولاغ

اولوب خلق اراسنده چوخ کیمیا | کوزونده قماشیق یوزونده حیا

اوزوب هر نه دن کسب وکار ایچین | شهادتده صرف ایلیوب کر دیشین

آلوب کسب و شغلی شیطاندن | قوبوب کسبچون مایه ایماندن

اگر اوله بازاری بش کون کساد | ایدر آرزو خلق ایچنده فساد

آلور

آلور وجهی مشهود له دن هدر | سالور قلب مشهود علیهه کدر

او اثناده مشهود علیه سرسپل | همان دم شهادتدن ایلر نکول

دورار بیر بینه قیلار هرج و مرج | ایدر بیحیا هر ایکی وجهی خرج

ایکی دهره توبردق سوزینه اویار | اونون آدینی اصل و بدرک قویار

قبول ایلمز کل عالم دیه | اگر اسم سرکار پول کلمیه

ایدوب صرف عمرینی بدرا هدر | خدا لعنت ایتسون بالان شاهده

آمار حقی دیناره دینین ساتار | سوزیله اونون حق و ناحق باتار

آلور ایلکی درمانده نون زادینی | قویار رد مظلم اونون آدینی

بیله رد مظلم دکه باشنه | آدی نقش اولا قبر نون داشنه

شهادتده کر کاذب اوله شهود | اولاردان چوخ آرتوقدی کلب یهود

بولاردان حیاسزدی ناحق وکیل | اولور ناحق ایشلرده اصل دلیل

بیله امر ناحقده تدلیس ایدر | او تدلیسه تحسین ابلیس ایدر

اگر ایشده دینار و درهم کورر | دونر صرف ایده هر کیم اوله ضرر

اگر شبهه ایکی شاهد کره | توشر وکیلون ایشی بیر بیره

چکر شاهدینی اوجنه پول سالور | ایدر ۲ ایمانون الدن آلور ۲ حیله

دیرسنده علم حاصل اولوب | دیرسن اونه وحی نازل اولوب

باشارمز ویره ظندن وهمی فرق | اولور متصل علم بحرنده غرق

اگر علمون علم اوله ای بی هنر | مشکل کلنده نیچون تیز جنر

بوزاهن

یوراسن که اقرار ایده جهلنه | خداوند قسمت قیلا اهلنه

هر اول کیمسه فی الجمله ذیفن اولور | بولور وهم اولور علم اولور ظن اولور

نجه علمدور علمون ای صرف عوام | اونه وهمدر نجه یوخدور دوام

بو علمون نه بی پایه در پایه سی | اولوب مثل یولدان کیچن سایه سی

ازل اینده بلکون قطعه راهون ندور | صوره باعث اشتباهون ندور

تعین اوله حاصل اگر بیر بیره | اوسنمارنلکز مثلی کلسون کره

تعارضده تشخیص اولی کرک | دیروبسن بو تشخیصی ناردان کورک

بونون فرقینی یارکدی کورمز کوزون | دیرسن بو ملشم جرح ایدوبسن اوزون

دیردبسن نکر دنیوی یاله سن | که هر کون شهادتده آماده سن

نه تیز شهادت ایدرسن یالان | حیا ایله بیر یوزدن اولسون تالان
چول ایولی ایوبسن بلکه عاری سن | دنیا ایسکه ایماندن عاری سن
دوتوم خلق ارا خالیسن عاردن | اقلا حیا قیل اوتان عاری دن
مگر یوخدی شانوڭده ناموس و عار | ایدرسن اوزوڭ خلق آراسنده خار
بیله بولمه خلق ایچره یوخدور سوزون | حیا یونده سوز یوخدی کورمور کوزون
سنون ذکرڭ اولمقدی لیل و نهار | ایدر خلق گزلنده فخر آشکار
نه چاره دارم هر طرفدن ملال | پریشان دورار اوضاع فکر و خیال
حلیم بعض عادللری خنجره | تماشایه آچسون فلک پنجره
البته آلام حرف حق تیشه سین | قارام بعض شاهدلرڭ ریشه سین

ملایک

ملایک تماشایه باشن قوزر یا | فلک ماه و مهریندن عینک قویا
اوزونده دور مطلب بیان علم | چالوم طول قدینی یازمور قلم
ظهور ایتدی دریای طبعمده جوش | ولی کلدی عقل عالمیندن سروش
دیبچه نهان ایت سوزون پرده ده | کورر سحر و اسرار ادا ایدر هر کده
قریشدوره ما اوزکور بو سوزدن کوروم | اوزوم بلمیم اما شکردر سوزوم
آرین قلبوی کینه دن صاف قیل | اوزوڭ بیر خیال ایله انصاف قیل
نه انصاف دور شرمی آلتین چوله | سوزوڭله بویوك دوه دومان دورتوله
سنون بیر یالانو ایله ای ناخلف | نعدری اولور مال مردم تلف
اگرچه تماما بوا ایشده دلیل | او کذاب مدرکدی ناحق وکیل

باشارسه قحبه ناحق دیسه دللر اولار | قیامت کونونده بولوللر نه دار
حیای ایله بر آیری بیردن مهر | بوکسونیدن آخرده یوخدور ثمر
دیمه اورکینه یوخ دیچون سوزی | کوروب تکامی خلق ایچنده کوزی
سن آخر مسلمانسن ای کوزوم | مسلمانلقندور دیدیم هر سوزوم
دولاندور خلاف ایشده آیینوی | الوندن براخمه کوزل دینوی
قباحتده ایشین بو خلاب دالنی | مگر بولمیسن خلقون اعمالنی
فلان دهره قوبروق حشته بلیه | قالور گیرده دشمن قونار کلیه
چکلر یا یار رحمت ایله سنی | آلور لطف تشریفلن وعده نی
بولوردر دینه سنده درمان اولور | او ساعت سینه بیچ فهم اولور

حتار

همار چای و قلیانه باغلار سنی | او جایله باطنده داغلار سنی
تغار مشهدی کربلای حاجی | بر آق یال اولور اولارڭ دلاجی
او مدرکلر ایله سنی باش قویار | همی دالده ام قلم قاش قویار
قباره قدر ضرب ویرسانی دشین | غرض کیف مالکان کیچور حر ایشین
که آنجاقدی چخسون دوش آلندانی الی | او آباد اولورسن خراب ای دلی
اوزیچون ایدر نقل مجلس سنی | بولور جمله مخلوقدن پیس سنی
سنه کیم دیور سالک اول متقدن | دیوللر دلون ساخله ناحقدن
نیوش حقی ضایعلردن وادینه | تپر طپکه ال دورماییر رادینه
دی حقی راد المه اق اوسنو یوردن | ایت باش اثیمه دیدوم فرحزدن

اوزره موج قهرم پریشان دلات | دلی سوزلریم هپ پیچ و تاب رمنات

دیمه کورنه سوزلر یازوب بلیه باخ | نظر قیلمه من قاله ما قیله باخ

غرض موش اولدی کربه دن بی‌جواب | که ایت لکیت گویکدن کوردکم صواب

کیدوب منت ایلی نوبه ایتدی هدر | نیم ایتدن عالمه زهرم کیدر

اینه دیرم یول که یا نمه | ادخار صدمه سی مالمه جانمه

پشک پا سچان واردی سوزدن سوزان | انون قولی جادی بر ساده دوزان

پس چان صنعی اول کیمه رو بیره طول | مزکی بعد لیندی قیلام قبول

دیدی پس واردن اوزرکه فکردن سوزن | ایله موش درورود دکردن سوزن

بوکون موشلار زندی گویا بیزه | کیدوم پس اولوم موش هپ یا بیزه

بو منظوری

بو منظوری بو یسیدم اول وردو | بومیز انه حلمی دی گفت و شنود

دوتوب هر بر رای مبارک قرار | اطاعت واردم چماق اولمز کنار

سچه موش اعلا گورم سینه | اوزاق حلمی الآن یتورم سینه

قوروب موش بیرک حیلی دامنی | آلوب گربه بونی الدی آرامنی

دیدی حیلی احسنت صد آفرین | که قلبم بو مطلبدن اولدی سرین

که سن مدعی بهده تا بدن علاج | داخی اوزرکه انسانیه یوخ احتیاج

نقدری باش ریسن یالام کتور | منه حیلی لازمدی چوخ بیر نیور

لرک قاضی حلمنده وقت قضا | بیله حلم ایده خالق اولسون رضا

امین امام هدی حر یقین | اونون ردی رد خدادر یقین

اوحر حاکم عاقبون نایبی | بو ظاهرده حر کشف ایدر غائبی

هر اول کس که احکامن عوراید | گرک صاحب عصریله حر ایدع

اودور دات بوساه دوردا ندن | تجلی قیلار عکس مرآتدن

لرک سانه یوسی اولادا تبله | نمایان اولور عکسی مرآتیله

لرک واقعا قاضی اولسون امام | اونون حکمنه راضی اولسون انام

اولور امر شرعیده دائر مدار | اوطوریله شارع قیلوبدر قرار

ایدربلر اونه حالده شرعی صاف | قدم قویمز اول جاده دن انحراف

اودور حلقه معیار رد و قبول | اونو تلادی احیای دین رسول

اونو تلادی احکام دین مبین | لرک اولسون احکامده حربین

اولور

اولور ملتفت نی عرض هر سوزه | غباری اونون توتیا دور گوزه

اونه فرق قیلمز غیاب و حضور | برابردی یانندهٔ دیک و حر ر

اونه اذن من جانب الله اولور | اوحر هر ایشی محض لله اولور

رضای عقیله گوزر هر ایشین | اولور شرع تختنده مسندنشین

حمایت یانده حلمی ایلک | مراعات ایدر خلقی اوز نفسی تک

اولوب نصب شرعیه اعماله | عجب یاخشی مقصدی خوش حالله

اودور شرعده خلقچون مقتدا | اونون نفسنه تقسیم اولسون فدا

اودور قاضی هر اشده فرهنگ اولا | نه اینکه بو روقح شه اشی لنک اولا

بوشرالارشوه بیزاد اونا | بیه رشوه لر داد و بیداد اونا

طمع قیلسه گر ظالمون مالنه   یا یوم جمله مظلومون اموالنه

یانسده بر اولسه حلال و حرام   ادنا یوخدی بر درجه احترام

الله گلسه گر میلی بر زادله   اونون میلی قالعدی بین عادله

قضاده بونلر ندور فرع و اصل   ایدر خواهش نقله قطع و وصل

اولورسه عدم باعث اختلال   نه بیلمز صفات حلال از حرام

خصومتده فصل ایتسه هر چند   اونون فصلی افساد اولور دینده

اگر قاضی معلول اولا علته   مخبر بدی حامی دکل ملته

بیله قاضیدن اولماز ایسه بری   نه الله رضادر نه پیغمبری

قو یار باشه عمامه پیچ پیچ   حلار بللی انبان کیمی پر زهیچ

سؤال

سؤال ایتسه مسئله جاهلدن کیند   جوابنده اظهار ایدر تلخ و تند

اگر چه ایسه بر علمدن بحث و جر   دوشر بنده مبهوت اولور لال و کر

نه شارع بو قاضینی نصب ایلیوب   گروب جلد نوابه غصب ایلیوب

نه هوج و نعمون وار اورلات اولور   بیانده اونا ملزمات اولور

بنا نازک اندام و پشمین قبا   جوابندن عاجزدی زرین عبا

فهیم اهل معنی دی سیرت شکفت   نه هر صورت آرای گردن کلفت

حکایه

بیله نقل ایدوب تخم معنی بکن   رجز بوستانده شکر شکن

پریشان فقیهی زمان سلف   دوتوب صدر ایوان قاضیده صف

نه عمامه وار نه عبالات و لخت   که اوضاع ظاهردن عالمده سخت

باتوب قاضی بر گوشه چشمله   قریشده وردی رخسارنی چشمله

ملازم ایچاسین چکوب خوار و زار   که هر رکیک کنار ایتمه ایوانه دار

نه هر لاتی عریان و مجهول قدر   اولور مجلس آرای ایوان صدر

نه لایق سنه صدر هر یان خچکل   برون بانه حلق ایچره اولمه خجل

ایشوتجک او بیچاره دل خراش   دوروب انفعالیله صفدن یواش

گلوب پای مجلسده اول غم زده   خموش اکلشوب مثل ماتم زده

که چون دلشکسته اولدی پشمینه پوش   دوروب بحثی دعوایه چکدی خروش

فقیهلر آتوب بحر معنایه سر   اولوب بحث دریاسینه غوطه ور

دوتوب

دوتوب هر بیری بر طرفدن طریق   اولوب بحر معناده کلا غریق

بورودقجه شدی بیر بیره بو مسئله   گلوب چهچهی قدر جامع الله

دوگون دوشدی بیر رشته بحث و جر   دوشوب بنده قاضی بیاتنده خر

ولائیلده چکنی چالوب هر بیره   چخوب گلمدی لم مطلب کیره

صدالر بوتو ملاشدی چون عروکوس   قوارلاندیلار مثل چنکی خروس

آت اویناتدی اطرافدن نیک و بد   اولوب جنگ اشکالده خورده زد

اولارسکه تورانده بلار ادنه بلا   اولوب خسته بر برله چوت دوتدیلار

فقیه مفلس ماننده شیر   ایاق سیندن اولدی هنگامه گیر

گوروب وقت فرصتدی روز مصاف   ولین چکدی مانند تیغ از غلاف

دوشوب بادینه حالت ماضیه   ایدوب حمله هم حلقه هم قاضیه

که ای جامعین فروع واصول   تتبع مقامنده صاحب فصول

اگر لطف اولنسه زمان قلیل   اولور حل اشکاله اولسون دلیل

دوروب هر کیم اوزره حق قدریکه دم   منیم هونده حق واردی جولان ایدم

دلایل دکل اوزره سوز طول اولا   قوی حجت ایسترکه مقبول اولا

کسوب صدرون اهل دعوا سوزون   ملوکلر ایاق سمته حیرت گوزون

پس اگله کهن جامه شرمسار   قیلوب سینه دن درد گوهر نثار

دوتوشدوردی اخباری آیاتیله   معارض سالوب نفی اثباتیله

چکوب عقل واجماع ونقل وکتاب   ایدوب حل اشکالده فتح باب

یازوب

یازوب خوش بیانیله اوزره یکین   اوزرگلرده مانند نقش نگین

آتوب نفی تسلیم ون لا و لم   ثبوت ایتدی دعوایه چکدی قلم

[illegible]

تمام اهل دعوا نهان ایتدی سس   اولوب نقش دیوار تک بی نفس

بیله قدر گوستردی مجهول قدر   اولوب صدر پایین وپایین صدر

قویوب قاضی رخساره مبهوت الین   چالوب بهت شماتی مثل کلین

گلوب هر بری دن هزار آفرین   دیوبلر اونه بر نه دار آفرین

آچوبلار تمام عذرخواهلق قولون   گیوب احمر اما عباسون قولون

ملازم اولندن اولوب عذرخواه   که عفو ایله جهلیله قیلدوم گناه

اولوب قاضی دلجوی کج فخر ناس   نه لایق سنه کهنه پشمین لباس

اولوبن قمر تک نهان زیر میغ   که تعظیم وتکریمون ایتدوم دریغ

عبا وعمامه ویروب پیش کش   آتوب تند وقهریله درویش وش

که لازم دکل چلمه زحمت هدر   بولار شخصی انسان تدویر ایدر

نه هردی عبا صاحب هوش هر   عبابر قزل زرادی تن پوشدور

شرافت نه عمامه بند اولور   که چوخ باشده عمامه رو بند اولور

الکبنده

الکبنده شمر دیر از اعلا برک   الکن باش عوارضدی هور لکرک

عقول اهلی عاقل لری ارجمند   که بی مغز قشر اولمز عاقل پسند

همان بر بهادر زهوا بر سر بر   اونون ظرفلر باس اولا با حریر

دلون ساحلا آر توق وانشه هیچ   فصوللوندی ترک اید دور فنیج

بو سوزلر وظیفن دگل گوش قیل   حکایت قصه لره موش قیل

غرض موش شدن لره رسوه خور   سیحان ایتدی اصلا چون اختیار

دیدی موش لی لره بول دیر لکیدیم   دولانوم سینه موش تحصیل ایدیم

دیدی گل کیچ ای نور چشم گرام   دیدی توحدی بادر سینه نور خوارم

پیش سویلدی کی بالانچی تاب   دیر درسن اوزرون اوز سوزرده جواب

سچان جز که سندن چقوبسن اردن | دلونک بالالان بو خندی صرر سوزدن
ملیم جنس موش سیله اررا شیم | که هیچ اوزله حیوانه باتمز دیشیم
دیدی موش صرر سوزدم سنیم | سچانیله هیچ بو خندی سنجلیم
دلی تورخوارام بادو شمن کیره | کیده دب جانمه حق سوزدم ایریره
اگر تو شن اولام من بلا تورد نیه | دیردم حق سوزی ملکون خوردنیه
چلوکم من بو معنی سوزدن صورتین | قولاغ دیر ورسنت آیله حیک لذتین

حکایه

بیله نقل ایدوب ناقل معتبر | که بر دنیه جنکلدن ایندوم گذر
اداناده بر بوللی گوردم قاچور | بیله بور بوری قوش الی بر آچور

دیرکن

دیرسن قوردلر که یان یورتولوب | ناخرجی اشندن قاچوب قورتولوب
سوردشدم من اوندان که اچیلکه کیم | نه وار بله چرتوبسن الدن ملکر
دیدی چلکم سخت ایلیو بدور امیر | بو چولدن کچولسون کیرکز اسیر
چلوبلر بو صحرایه توب و تفنک | ملیم چون بو چولده خطا دور درنک
دیدوم بوخ سنون شیرلن العنون | که هیچ شیره چاتمز سنون نسبتون

[illegible]

گلوب چلکم شیر اوستنده سن تولکی ایکن | ملکر شیر سن ندن خور کیسن
دیدی ای اوزدن شغل احمق کیشی | بورو خدودر همیشه بو دنیا ایشی

امیردن بلی چلکی بوخدو رمنه | ولکن چه خورده چوخدور منه
چه اهلی همواره ایلر تلاش | نا بللکه بر بیرده بر اغتشاش
بالا اول بهانیله فرصت آله | دیره خورده مقصودی حاصل گله
دوتوب شیخ الگر تولکیلر آدمی | گیمه چاتدوروم دادو فریادیمی
چاتو بچه بری دادینه تولکیون | چکللر چخار باش طرفدن اوتون
اوچون بچه با تولکیون عرصه سی | سو بالالار اوتون بر بلور انه سی
بوله هرکس عالمده عاقل اوزدن | گیرراخ سیاطیله دنیا بوزدن
کتورسن آقاجی اولورات گله | ایت اولمز آقا بون عصادر اله
نه لازم گیرم نا دشمن تلیه | قالام گیرده قوزتون تو نه گلیه

دگل

دگل خواطرم جمع هیچ ملکدن | بو فنی من اورکنمشم تولکدن
دیدی گربه بیر دیر گلن آبری زاد | چورک با شیره با که بر ذره داد
دودن کل نظر گیرلی چلکدی بوری | کیچوردمه ادمرحوم اوجاقین توری
دیدی موش قالدوم عجب بیر کیره | اوزوم دشمن آغزینده ازدیم شیره
که ای ناکس بی حیای دنی | نه چوخ قساورن وار دللکده منی
بیله فرض ایله چوخدی زادیم ملیم | سنه وریلی بو خندی زادیم ملیم
ایشتجک بو حرفی تیک موش شاد | گلوب خشمناکه کیده دب بو شاد
زمانی کچوب گلدی موش اوستنه | گینه قبرلوب دوندی موش اوستنه
کدای بول کنارنده قاچوق تولا | سنون کیبی بول انداز دی آزاد اولا

نه بر زاد و بر ورسن نه باق ممور که   سنون پس وجودن بدور پیر اوکرکه

نه سولان دیر ورسن تنک اوز آتوه   قولاق دیر که لعنت کله ذا توه

منه دیر کلن سوشون ای نانجیب   دیوم تا سنه بر مثال عجیب

بارد بلار له بر سائلی کهنه سی   کیدوب ایتدی بر اهل ایودی سلاملی

ندا قیلدی اول در بدن یا عزیز   بر اپچه جدی خانه تیدی یا کنیز

دیدی کل عطا ایله بر لقمه نان   جواب ایتدی یوخدر چورک هیچ ایمان

دیدی بر اوج یوقدر ای کوزل   دیدی کیت خانم خرخراد ستوندنکل

دیدی بر

دیدی بر قسم آرپادر بس دیلیمی   برآزدار یدی یوکدوم ایستک بدی

دیدی کل برآز اون عطا قیل و تار   دیدی اون عمو جان دکر مانده وار

دیدی بر قاشق یاق ویرای کل جانم   دیدی فی بو ایل تمادیم یاق جانم

دیدی پس عطا ایله بر شای پول   دیدی سکه خانه دکل ویره طول

دیدی ایله احسان بر جرعه سو   دیدی بورده نه چاه وار نه جو

دیدی بر بلکه کهنه یا لتار ویر   دیدی یوخدی کیت اندک آزار ویر

دیدی بس خانم ایوده بر ویر منه   دیدی اوینده غارت تیر کلشنه

غرض ایتدی هر نه سؤال آزد هوخ   ایشتدی جواب نده یالمز یوخ

هماندم آچوب بند شلوارینی   نیوشه‌دردی اطراف یالتارینی

آچوب عورتین خانه‌تیلسون شکم   صدا چکدی عورت که ای عقلی کم

آچوب نوبله نه باجی توخما قنی   نیوشه‌در بو افسونچی چوماقنی

چکل کیت کتا املامار بله باش   بوسه ایودی کولوکده ایلله شاش

دیدی سائل ای یورلوزی کر نه لک   سوزندن سنون یا غریم اولدی ولک

داد وکوردیم من که بر زاد دی   آچن یا لسون ایله بیان آددی

اله کلمز عالمده هیچ بر زاد دن   که یوخدان تویولموش سنونچی آچن

دیدی دار عجب یوللی آدم منیم   تو یوب یادرخوش نهادیم منیم

شیرین

شیرین کلدی بر کلدور افسانه‌ها   زر افشاندی بالفرض دی ناردانه‌ها

کل عنبردی کل زار دور کل بهار   کل آفروزدکل یا نود دور کل عذار

کلستاندی کل کردی طلعتارها   سمن کل یمن کلدی کل نارها

خوش اندام کل اندامدی کل چهرها   پری چهره‌دی رخساره دور زهرها

قمر چهره‌دی کلچهره‌دی سیارها   خانم ناردی دل بردی مه پاره‌ها

صدفده دررچه‌ده‌دی مرجان خانم   عجب ناردی جیراندی جان جان خانم

که یوخدی نعداده انجیدیم   بولار غیر اشعار بدی فخ دیدیم

بولک زاده‌ها هم ددم هم ننم   نسبده ایلکی پاشلو خانم منیم

ددم کلبی حلواجی‌ها شهرده   ننم لکرچی معروفه‌ها دهرده

اوزوم گیتمش قائمه قورشاق بیله — بو گلرکوللر بنی کوزر بکه

دیدی ساقی ای آدی چوخ بی ثمر — نقدری سنه آدو بوبلار بدر

بر گلی سیمین گل شیرین گل خانم — آدی فرص اوزرون چیغ بوتکول خانم

شیرچوبله حلوا جیه نسنبون — اوده ضلق ارا چوخ شیر نیدور اتوین

بو قالبدی واضع لگرک وضعده — معانیی الفاظه تطبیق ایدیچ

مسمالرین اسمه الفت کوره — از القده فی الجمله نسبت کوره

غلطدور که چوخ لفظ او لامعنی آز — ولی مشترک واردی نادردی شاذ

اولوبدور سنه آدو یان ناخلف — گیدوب نادرو غیر غالب طرف

بو اسماء بیهوده هیچ هیچ — ایله محض صورتدی معناسی هیچ

یوزونغ

یوزونده گلونج یوخدی بر گل درم — سوزونده ثمر یوخدی غیر از ورم

سوپون یوخ اگیچم بر زامی یوخ ییم — برونی یوخ بابام بلبارون یوخ لگیم

شیرینی دللردن یوخدی شربت چیکیم — بوتون قاسناوی یوخدی لذت چکیم

جمالونده گوجک برون یوخ گورم — اقلا جمالون صفاسین سورم

گوزو گلمز نقدرن نه جنسون سنونگ — نیکسونی بو عالمدن اسون سنونگ

ایویله ثمردی سون هیچ کیمه — اونون آدی مبرزدی پس اودیمه

گوزوم سنده گلی قلبوی پاک قیل — بو سوزدن اوزا اعمالون ادراک قیل

اوزونی ایوحبت ایت ای حباب — ایله قابض الروحی سائل جواب

یقیننا گلور یا گوتور یا کیمه — مکان امر رفا بوقوسون کیمه

گلوب ادنیا بونده معنی طلب — ثمرویر مراد اول وقته بو زمین لقب

فخامت نجابت جلالت تاب — بولار محض صورتدی معنای ناب

اگر بر طلبکار صاحب گهر — قانون حالنه چو لیله قلبون اثیر

تمیز اهلی عاقل دگل ذکردن — چجار و ناز طلبکاری نی فکردن

بزه ای گوزوم گون بلون جار گلور — طلبکار صاحب گهر وار گلور

گوزون نوری گیتدی سفیده اولدی ریش — لوچوب گیتدی بیگانه و قوم و خویش

قوادون گملدی اساس حیوات — گلور خوشی وامنده بانگ صلوة

در سینه آملاعله بدور جاردن — سفارشدی بوللار طلبکاردن

اثبوت خارج و داخلون جاری — نعوب بأعله کوچ ابملون باری

بولار

بولار بیتک قابضدی آنا قان — اوزری دربه نازل اولور ناگهان

تیر ایری عرصهٔ تنک ایدر — آلور اصل مقصودون آنان گیدر

بو القاب بیهوده دیر بی ثمر — بریر حدی گلمز حدی یا گل سلکر

اگر سکنه القاب زید او ستنه — همان زید ار گلدی قید او ستنه

اوزونی ایتمه قید بله هرگز ملام — که هیچ زاده دگلمز مقید غلام

لقبکان نحو بدور ای هوشیار — لقبدن هنر ادی کامل عیار

تلبز که بنداولمه القابه چوخ — لقب بر قوری سوزدی معناسی یوخ

بو القابه بیر فوج معنی گره — که سیر هیکابی وجه یوخدور جره

سنی خالقدن خلق ایدوب ذات پاک — بولوب ذا اوی افاده اول شی خاک

تواضعدن اعلایه چاپدی ملک   غروراتیدی ابلیسی اهل درک

ازل اوّل و آخردن یار ایله   اوزندن بول غرور ریله پرسود ایله

که ای آخری جیفه اوّل منی   ندر بو ارالقده کبر و منی

دنیاده اوزرانمه سوزندن دالنی   دانوشس موشلین کرکه اهوالنی

سحان کرکه کوردی محتاج واج   ناپابولمه‌دی غیر بدلیس علاج

طمع کارلن کردشونی چلکه طول   علاجی بالان وعده صاردی قوتول

دیدی که جناب جلالت مدار   الکرچه تیمیل مبارک قرار

نهاره قدم رنجه قیل کل بیزه   دیردیم بیر بلو باقی چحیون دیزه

دیردم فی سینه بیر سسی بلو   سیوبچه بیکلانی کیفون اوسون قلو

بوبانده

بوبانده سسی و تازه کره   اوبانده فسنجان و زرنیج تره

سیوم اوسنه زعفران و زره   حنافلار روده قنداتمن آب شره

بیله قابلیوم صاریسی دولدوردم   ب طمع حاتم باطلی قورم

آبارمسرله ارسعون بیر اتک   نه لیکه فلان حاجی احسانی تک

شام اوستونده بیر بابا مجلسه   بیرله کوردم بیرگیم آرتوق بسه

دلی چوخ بلند بیر مه نیز اسمه   اوجاق اوسته صاریلی قویدوم قته

سحان چلکدی ظاهرده نقش نهار   چکلدی شکک باطندن دمار

دیدی که عزیز دلی انعم   کرک که فی نهاری بیر آز تیز بیم

که هیچ فی صنم بوخدور آرتوق خالام   هنیم الی بیرده اشیم دار بالام

بوب عقده فی صندی بوشدوالیم   بوبور مطبخه بول نشان دیر کلیم

یوم فی نهاری دوردوم بیر کیدوم   که تا آیری اشلرده انجام ایدوم

دیدی که جناب مبارک قدم   دوردوب دب مطبخه الان دوم

قپادان کوردلمه کوپک صاردو بور   بوباندان بیله دال طرفدن بوبور

شکک صاردی بیر زاد تاپاپوشه‌دن   تاپولدی بیر آیری شکک کوشه‌دن

صاروشدی ایکی کرکه باهنر   دیرسن صاروشدی ایکی شیرنر

اولوبلار پلنکانه مشغول جنگ   تماشالید دورجنک شیر و پلنک

صاروبر

دوتوب شش جهاتی شکک نعره‌سی   تیوب کوش افلاکه موموسیسی

شکلدن بلند اولدی دعوا سسی   چلوب توربخودان روح رستم نفس

بیله چرخ دعوا شوب کرد شه   فلک قویدی انکشت حیرت دشه

اوجالدی شکلدن کوکه بم بچه   سالوب توربخودان چرخ کرصان بچه

باسوبدور پشک روینی بخت شوم   سحان آشفته صالوب قورتوشوم

کوروب وقت فی صندی دشمن نجوب   نقدوردی سیر عتله بیردن چحوب

بانحوب کرده‌دون ضرب و دعوسنه   کیدوب کندی آلتنده ماوسنه

دشمن وقتنده دعوایه طوردیله قورد   چوبان یاتسون آسوده ایمندی یورد

یوروق دشمنه دزدیله دزدون سوزنی   یاتار چولده آسوده تاجر گوزی

ثقیلین شقی اولسه هنگامه گیر   دلانور ارالقده ایمن فقیر

چو ظالم چکر بر بزنه آقاج   تاپار کار مظلوم بیکس رواج

دشمن گوزنده دشمنلر اچره گذر   سن آسوده یات چلکه رحمت یدر

غرض آجری چنگ دعوا یاتار   ولیکن ارالقده چوخ زاد یاتار

داشوب صبر دریاسی چکدی خروش   یاتوب نفس اماره اولدی خموش

قاچوب یا دشمن چخدی ایودن کنار   دشوب یرده ایولری سی زخمدار

لیچوب بر زمان ناله بولدی اوزون   گلوب گوزینه یلکدی حسرت گوزون

ایلدر

ایدوب گوزه دن آشناسین ندا   گوروب گوزه حالیدی گلدور صدا

قالوب خشکه یوردی گوچوبدور لله   چمن صرصر بولوب بر ده یورده گله

گوروب گوزه دن بر تن اولوب یولیلی اشی   اولوبدور ایکی اللری بر باشی

دولاندی ایوی زار و ویلان قالوب   گزوب خسته جانیله مو مو سالوب

دیوب دردیلکردی ایدوب همهمه   یاتوقلی ولیلین قیلوب زمزمه

دیردی جانم وای جانم وای جانم   نه ایشلدور بو گوردم یاتیدی یانم

گوردن بر بچه مع گوردم ادیون   هیچان چخدی الدن سنیدون بو یون

توکنمز ور بد درلر گزمخ ادیوم   بچه اوزرگه شخصون بجا سین صوم

منیم بر کسیلین (گسیله خل) یوخودر سوزوم   دکوب اوراقا حم خچوب ادر گورزوم

هچ ایدی جانم لیمه سنده (کیتمیبیدوم خل) گم توناق   ملر حکم حالمدی ضرب چوماق

قناعت ایله اوزرا اونیده اتّه   بلوغ عصه دشمه بو وتله

گوردوم کاش حر خون دینیدی فلک   که تو ردن ملیم چون عجب بول کلک

زواهر بو گم گوزدن آب انار   عزیزم لیگده بدرگوزو یدن کنار

شکاری یه یدی ضبط ایلدیم   او بوردوردوم آخرده خبط ایلدیم

آلوم باشی ناسی سنده داردوم   لیگدوم ناسی نامرده قی یالواردوم

گیدوب قوینیم تالموب سیلیم   آچیدان گیریم یوخدی دو تمور چنیم

اجل گلسه یوخدر گوزوم یاغلیان   گسوب یاتی او خشوب آغلیان

یورنمه دوم قانونی یاغلیوم   اوزی بی آرا اوخشوم آغلیوم

کدای

لحه ای دردیله زار و نالان ثبك   دشمن محنته سینه سوزان ثبك

نا اول گونون آختار دوردن شکار   دیردن اوگولمرده قان قان ثبك

سنی گیم یوارگیم قارار قبروی   اگر حجه عزیزیده بو جان ثبك

قالور یرده بیچاره نعشون سنون   یاتوبده نه سروار نه سامان ثبك

تولیدی یاتوبده اولیدی نته   دیدی سنده دمیدم جان ثبك

تولیدی آچیدی یاهون رتته عوب   سالیدی سنه یاره یورقان ثبك

دون گلمز اوایمدی اولیدی تق   گیردی سنه توصلی قربان ثبك

خدایا تو لوریرده صحت تا یام   دردوب آتن تلی بر یوزونده جایام

گورن بر دعمر بدیع یارب باجان   وماغیله یاتده گوردم هیچان

نولیدی صاریدوم ایاقن دستمی — کلیدوم که بر دماغ اوستنده فن
کزیدوم سالیدوم هپ بلالار تورە — صونوب اوباصدم بیلیدوم صوره
کهی ساقه بولان ایدوب کهی چنه — صایدوم اوزایدوم هپ اندان تبه
بقولسه هپ بلالار منیم بانمه — کلورقوه امن صوشن جانمه
غرض اول ستم دیده خیلی زمان — ایدردی تمنا چکردی امان
کوروب آیری مطلب بدرصر هوا — صونوب توبه ستنده تابسون دوا
دیردی که نذر ایلدیم دیر چلیم — الیمدن خطا چیقه صشیون الیم
قانیدوم بداعمالدن هرنه وار — پشیمان اولوب یادوم توبه کار
اوغورلوق اکر اولسه بر ده اشیم — صشوم بر پارا اودنده چرچر پشیم

لرکز

لرکز اللری بللدن کسم — صل عورتلرین چو بلملکن الیم
ایشوندن لیده کورلرم کور قالا — چیار دام دللدا اکرات بالا
قاپام لقمه لر کور الندن او تام — دوشم بر جان درده پیلک هر تام
اشیم لر زبانکارلوق اولسه منیم — منه اول عجوز بیله کوسه غمم
اکر اول کومور دانه بر ده باشام — دوشوم فخ هجان بر ده سن سن کام
کوتوردی هوسلن هوایه بسین — بروزانیدی درمانده لوق توبه سین
اوقدر ایلدی الیج و دعا — که آخرده حاصل اولوب مدعا
اولوب اونده آثار صحت پدید — قضا چالدی عمر بنده نقش جدید
تاپولدی جبیننده کل تک عرق — تاپار اوزبهارینده شبنم ورق

فرح اشی هر وقتده اوز کلور — بر آتشده ورکه او دسور تو تو سزکلور
دیر ایله حیات علمندن نفس — چا بارکا بانی مقوا تفس
سورونیدی یوردی اوزون بر اثنه — تااول قیلوب کلدی دیز طاقته
دیشین تازه دن صبده روب زینه — اوی لر دی تالکه چاتوب کندبه
کوروب کندی آلتنده بر کل صروب — دیر سن کلستانده بلبل صروب
نقدی قرشه ی چکلدی کنار — مثالیله نیموبه قرق قیار
دورلدی هوایه بیان سونگ — آتولدی تو توندی صشوب بر کون
شکار اولدی صیاد وصیاد شکار — سچان جلد سوراخه قیلدی فرار
اوچی داشه دکدی بگلدی خموش — صوتوب دب سوراخدن باخدی موش

کوردب

کوروب کربه تسخیره چکمش رکاب — اولوب یال و کوپالی قاندان خضاب
دیدی هر نه وقته کوریدیک سنی — همیشه بو شکله کوریدیک سنی
که به به عجب آفرین مرحبا — مبارک دورا لونده قرمز قبا
یورولدن سحردن چالوریسن قلج — او صرلیم کلورسن بیله یان قلج
که فتح اولسون اول قانلو دشمن قنا — ملکتازه یا پرادی قوبدن حنا
بو شقیله ایموبدی بر کس جدال — نه خسرو نه بهمن نه رستم نه زال
بو صولت بو سطوت بو قوت بو شصت — ایدر پشت اعدانی کلا شکست
لرکز باج دیرسون خلایق سنه — بو اسکندر دلایت لایق سنه
لیدوب شهر ظلماته کیرسن بندری — دریت ایله آثار اسکندری

بانی طبع فردوسی تعریف ایده / سکه تازه شهنامه تألیف ایده

او شهنامه دن آلیوب کامنی / بو تألیفه نسبت دیره نامنی

نه قدر ایتدی بیچاره طوسی هوس / خریداری یوق اولدی زحمت عبث

نقمار حقیقتله هرگز مجاز / صیغار ظرف محدوده آنجاق آباز

بو سوزدن آتشدی پشک نار تک / قزشدی ورم کرده شهمار تک

ایلان زخمدن قیر شور کینه خواه / آچولسه بو تو ندور خدا با پناه

اگر دشمنه یاره دورتسن او تار / قتولسه برازدها تک او تار

کوکون سوی امان ویرمه تیر کس اونی / والا اوزون هر لاحظه باش کوتون

بولوب ایلچی موش اونه رئیس هند / دکلدی ایلچی بوملکه بیر برده بند

ادرکن

ادرکن چکوب آه و حسرت بیدی / کلوب درده بر قلب اوبندن دیدی

اوزون بیحیا مزلون وار دلک / دیورسن ناچورسن اتشمور چیکک

اولیدی یروین بر آچلوق اتشک / کوریدون نچه پهلوانلدور تشک

دوکون کورسه هر وقته عاقل ایشین / گرک هر نه ضرب اولسه قسونی دیشین

سکوت ایله ال چاتمیان جو للکده / آلون سیاحله چیک لیلکه بادور روده

اولور بر گداز اوده فرصت تاپار / دوشرم دمیده ایله آتش چاپار

یاخارم دمیده ایله بر کون فلک / تاخاراول گدازاده بن للک

دیدی کر بو کاری کامکار جهان / ندن قرضدار تک اولورسن نهان

اوقول جان ایتش ایلچی دکلسن نکر / بو سوملاش منه قور حمته نقعم دو کیر

منی ایلمه اوزلکه زاده قیاس / نه منده اوزاق کر نه ایله هراس

بوقدر اولمه بیهوده منحوس ودلج / خیالون بالام کیمه سون هیچ کج

اگر بن سچان تویرقون ملبه / کوزی چحون هر کیم کوزون جلبه

سچانیله کر اولسه دنیا یوزی / طمع قیلسه هر کیم بوزارسون کوزی

سچان سینی تک بی بوزونده آخا / قورومسا قدی هر کس نه کج باخا

سنون حالوندن کلوبدور خوشوم / اودور کیم سنه نخج قوبدور بوشوم

خیالم سنی تازه داماد ایدم / نجه غمندن سنی شاد ایدم

ایومده وماغلو قزم وار قشنک / رسیده کوزلدور عجب شوخ و شنک

بیله نازله عشوه ایله کزر / دیرسن بر کلی صوناجر سوزر

سنبل زلفی

سنبل زلفی بندبنده چین چین یاتار / کبر بر براوسن لمر چین یاتار

آلا کوزلو کج قاشلاری یای کمی / عذاری کیجه بدر اولان آی کمی

وسطنده بورونی خط قیلموش حرم / که گویا قمر شق اولوبدور نیم

بویی بسته اندامی سیمین بدن / لطافتده مانند در عدن

عقیق یمن تک قزارموش دوداق / وجاهتده بی مثلدور آق و چاق

اوزونده دور اسباب حسن لصاد / نه وسمه ایلمش نه کرشان نه راد

کلیچوب حسن اعضاسی اندازه دن / ملرآور نه سی صفا تازه دن

کل ایدی کیدک کوزکلن ایله عقد / که هیچ باشلوق آلمام نه جنس و نه نقد

بوکلر دیم لئیم وار کالان / سوزومی قیم بو خدی کر یالان

امیرزاده ام ایل ایچنده بکم   بیله بولمه‌مز بیر بولوت دللکم

سنی ملک دنیاده بیر ایلیرم   سنی ملار ایچنده امیر ایلیرم

ایشتدی سیچان گربه‌نی پایشین   بولوب حرصی چوخدور ایتیولدوب دشین

ویدی گل بیزه سالامه خایه‌دی   باشوبدان آچیل کم ایلده سایه‌دی

منه بسدور آز نیزه پیوند ایده   بیر آری سیچان تاپ اونه بند ایده

کیدوب شاخ دبرکون اولوبن گلدل   عجب ایدی سنده چوب تازه گل

کوتوره سیزون قالمیوبدور گرکیش   نه باشونده نوکر وارنه آغزونده دیش

چکر آخر عمر بته عقرب دهقان   شکر دیرمز هیچوقته تخم سوقان

نابولمز غاریت بطننده حور   که یاتمیوبدی ظلمات صلبنده نور

دخوش

دخوش غزلدن حریر و زری   شیاطین دو لیده قیلمز پری

یاپان بیضه زاغ بلبل دیر و ب   نه دوقته مغیلان قزل گل دیر و ب

اگر شوقله ریشه حنظلی   نکه باغ فردوسه جبریل آلی

همیشه اونه باغبانلوق قیلا   چکوب رنج منتین پاسبانلوق قیلا

اوزون نخل حنظله میراب ایده   سو وقتنده شهد بله سیراب ایده

سینه دردکوهر نثار اوسته   اگر عاقبت کسه بار اوسته

ایورز تقاضاو گرداریی   همان بار حنظل ویرر باریی

نیک گر بهشتدن گلن حور اولا   سراسر ایاقدان باشه نور اولا

تقاضای واتیله سون آتار   اونور انگشتنده قالماز باتار

چکر اصل ذاته کیدر تاب بالار   زبانکار اولور سنده بوریاچالار

اونور یکه چاتسون سینه نسبتی   شعاعینه غالب گلور ظلمتی

عجب زال تعریف ایدور سن اوزون   بو سوزدن یقیبا بالاندور سوزون

تشکدن کوروکمز ابله مه جمال   بیله بولمه هیچ کیمده یوخدور کمال

اگر خرق عادتله شیون اله   منیم تک فقیره چتوندور گله

باراشمازها نم لارمنیم سنجمه   اوزوم من بلدکارم اوز بخمه

توری بیره شکدور هوا یورقانم   تنعو شمار منیم یورقانمده خانم

گوکرمز عجم کوشننده رزه   یاچان گوردی مفلس اللنده لره

کداتاپسه عمرونده بیر زاد اگر   حسددن گوپکلر دوبالار ملکر

اومفسد

اومفسد گوپکلر سورللر اونه   اوبیر زادیده یوخ گورللر اونه

آلور ذره سین چیه یوزین تو لا   گر گز تاپه تیقیدن کیچه قورتولا

نعدر ریله آلموب قاپالار اونی   ناچار بیمکانه تاپالار اونی

غرض نه ایلیک ضر وضرر پابالان   نه بر اولنی وارنه عورت آلان

منه تاپشوروبدور رسم خوش قدم   ایدوبدور وصیت حمالخان ددم

دیوبلر گوره مه اوغول جان گلن   سوانشور نجابدان تو پارتمز الین

سینه باغ وبستان اکللر بالام   که یوخ نقش وصورت چکللر بالام

نه‌لر قیره لیکه دورور قرمزی   بالاندان دیر ایستین وارقزی

صلاتور لیکچ ضرتو لوری گوزه   دیرایدی گلو شده دلر بیر سوزه

بو نفسی چکرمسن آلا تا — مبادا اوغول جان ایاقون باتا

گوزتله لیکه زیرسن صورسین توره — کیچر ایش پشیمان اولورسن صوره

یالان سوزلریله چکلمز کشه — مبادا یالان سوزدماغون دیشه

خلاصه تانیه آدمون آچ گوزون — که تکلیف بیجاده یورما اوزون

قو ایولیرم گر ثبات قو یه — بو چرخ تکان رخنه ویرمز تو یه

تا یولیر بوعورتلرین هیچ صزی — برابر اوله دالده سیلین یوزی

اوعورت تانیر قلبی پایسونی اره — دالندن اوروی آچیسون پنجره

بر اولیسون اودونی اوز ارلینی دلی — اولن گون اری چالمیسون دلدلی

ایده اعتبار عورته هر کشی — اوظاهرده ارگدی باطن دیشی

سونده

سنونده الرعورتین وار بوشه — مجرد دولان اولمه هر کز توشه

قبوداتلیرات خالص اول عقده دن — که سالم قالور بی تقید بدن

بوعورتلرون یوخ وفاسی آره — ملر تابلدسین بو عورتلره

قولاق ویر چکوم نظمه برگوشه سین — گوتور بونصیحت سوزون توشه سین

حکایت

بیله نقل ایدوب تاقی خوش سیاق — که بر شخص بر زوجه توبدی ایاق

عموسی قزین عقد نه بند ایدوب — اولان بیله عهد و پیوند ایدوب

چکلیه قاق هر بر بدن نفس — قالان اختیار ایتمسون هیچ کس

بو منیا قدن گیجدی بر نیچه ایل — گیچون اجل چالدی طبل رحیل

اوبیاعث بر ثن اولوب کلصنم — چکوب یس ویدی وای وودم وای نم

اوچالدردی عهدا او یارک سین — اوسیلن ایدردی ثن اورلهسین

ایدردی یالاندان اوزون سینه چاک — دیردی غم او غدای اولادوم هلاک

نه یاشی ویردی یاران بودل خستهدن — که آبردلی مرمر و بک دسنهدن

دو یوزه رماهی میدن کامی — الغدی کتارایلدون لامی

غرض تویده ولار قبره بر گیده بلیر — صوتوب فر عدن اصبع ترک ایدیلر

فراموش ایدوبلر اودونی آدینی — بولوشدوردهلر جزئی زاده دینی

مدفونه خاک
نه بر پول او مرحومه خرج ایدیلر — قویوب قیسته هرج و مرج ایدیلر

کوروب کل صنم اولدی او نار زار — قوروب خیمه قبر اوسته صندی قرار

که گهی

که یعنی منه بو فاسین دیمه — وفا ایلرم عهد و پیوندیمه

اولو بدرورت غم منیم درد وغم — بیله بوله سیندن صوره قار غم

دیوب دردیلر دی او چالدردی سین — قصادن او بیرده گزردی عیس

ایشوندی اوداروغه برسیس کلور — بیله بولدی قبر اوسته بر کیس کلور

آتو بدوراوسیس رشتهسیندن الین — کلوب گوردی بر خیمه هر بر گلین

سراسر بدنده سیه پوش اولوب — آلوب تازه قبری هم آغوش اولوب

یاتوب قبر براتنده سینه سین — ایدر ناله هر دم او چالدوریسین

دیدی قور سولوق بر قراملوق گیجه — بوقبر اوسته نک دشت ایدرسن نیجه

بیان ایله آتاندور ماجرا — نه ای بهر حسن کیوسن قرا

دیدی چوق بکه پیسولمش منم گلشنیم | عموم اوغلی دور یوکلد شته بنیم

ادیلان بودر عهد و پیمانمز | بو نحو ایله چیقیون گرگ جانمز

وفا ایلرم عهد و پیمانمه | بدن دونورام صیوشام جانمه

دیدی اول عیس و آتش دشته باشوه | بدن کلمری حیف گوز یاشوه

ایدرسن اوزونی بی چیره ناتوان | اوللردن آرتوق دگلی بو جوان

دوشوبسن بیله ذلته یوم و لیل | گونورلوکی گیجه یولداشو بدور سهیل

اردن عورتون آلسه گر هر بری | اوزین چون گلنه دیرلک ایستردیری

ادیر شنحه دی یاتدی گیندی بره | سینه یاغشی فرصت شوبدور گره

بگوروتمه جوان عمردن ای آتا مارز | شعور اهلی بی معرفت با تاماز

یقین

یقین مصرونی یوخدی گیده دردشونی | بیری رغبت ایتمور بیزیم سوین ایشونی

یانو الملور ولا اتیده بیرار سینه | دیجون حلقه یو خدد را اولوبان سنه

گلیدون الرخلق ایچنده دیجه | بویرده بیچه بیک قالوردن گیجه

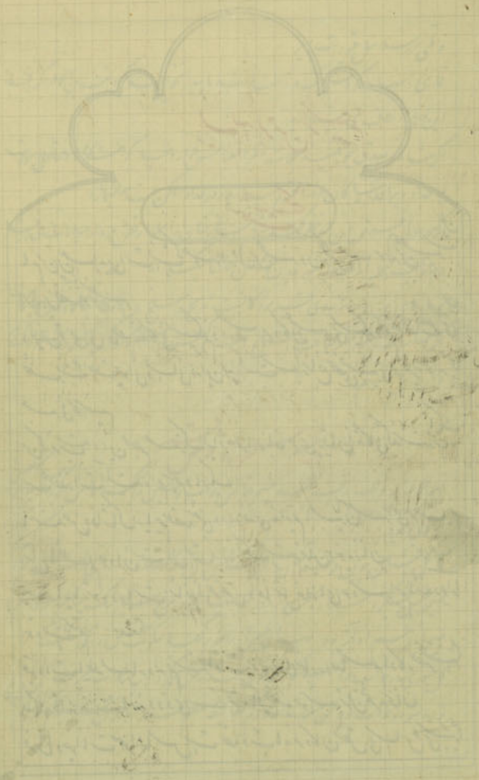
بوسوزلردن توب عورتون بندینی | عیس چاپدی گویا اودونی گیدنی

گلوب جر صدنی کشف قیلدی یوزونی | باشین آتدی اویاندی بیر قاش گوزونی

دیدی بو کرده یاخشی دیرمن داشی | بوسوزدن منیم یاندی باغریم باشی

دلور آدمون قلبنی بو سوزون | گوزدن آچ باخ ایدی قاشن سوزون گوردن

دوتوب باخدی بیر دقتیله عیس | دوشوب بیلنه چرخه دیردی بو پس

بسم الله الرحمن الرحیم

شهر تیره بختی

نام من زین العابدین است زیرا که همواره دل من محزون و غمگین است مولد من شهر ... و وطن
من این قصبهٔ خوش منظر
در میان قومی بی عاطفه زندگانی میکنم و در جامعه مردگان عمری میگذرانم اجداد ... مرا
شهر زینت عواطف حیوانی و انسانی در این دیار کمیاب جز از منافع شخصی چیزی نمیدانیم غیر از عوائد جیبی
حرفی نخوانیم
من که زینت ... این محیطم هر رنگ اشانم همواره با خاطری پریشان زندگانی گذشته من تاریک
است مقدرات آینده ام مبهم و باریک
مانند خس و خاشاک دریاییم مقصد معینی و مرام مقدسی نداریم با جریان هر موجی هم عنانیم
متاع ما ظلم فراوان است مال التجاره ما اشک چشم یتیمان و بیوه زنان
سرمایه ما رشوه و ربا است منافع ما قرض و ... خانه های خود خرابیم مانند دیوارهای
خود دست همتیم
قیودات باطله بسیار داریم خرافات موهومه بی شمار را ... ما در کار عصر حجریم
در کارخانه قدرت مانند دودی بی ثمر ساکن قصبه حیوانیم نه موطن شهر نیکبختان
فرق ما و حیوانات صحرا الباس است تفاوت ما و مردگان نطق بی اساس و ... است

و ملی در سلاسل قیودات اسیر
تمامی دنیا را اگر گردش کنید در رذالت مانند ما پیدا نخواهید کرد لیکن این دعوا را اگر فرو
این مدعی از الاف می‌پندارید
اگر شاهد صدق میخواهید محلات ذیل را مقیاس قرار دهید که هر دیوانه و عاقلی اموات
و اجداد و مراقد نیاکان خود را محترم میدارید و در عداد اماکن مقدسه میشمارد
اگر در طول و عرض این بلد نظر کنید سرتاسر قبرستان ها را مملو از نعش مردار حیوانات می بینید
و چاه بیت الخلاء ها را در جوار قبور پدران شان تماشا میکنید.
مزبله های این ویرانه روی قبر مردگان است ... این قوم خوابگاه آخرین نیاکان
اگر احساسات شما بیشتر طاقت استماع داشت بیش ازین گفتنیها داشتم که از ... قلم بر داشتم و گنگ
و دهن را بستم

نسیم سحر و قرص قمر

نسیم سحر میوزید زلف دلبر میجنبید چشم فتانش خواب نوشین را میکشید نازش میکرد ... را
آرایش مینمود
کاکل افشان چون فرشته آسمان بالای سرش بال و پر میزد تارهای زلف پریشانش را حرکت
نسیم جنبش میکرد ستاره سحری از دور تماشا مینمود مرغ شباهنگ مینالید خروس
صبح با دم و آواز بود صدای جنبش ملایم برگها سکوت مطلق را میشکست
گل سوری در خواب بود همینکه نسیم سحری بیدارش میکرد باز در خواب میرفت
توده بشر در خواب بود من بیدار بودم معانقه نسیم سحر را با قرص قمر میدیدم نغمات ابر را میشنیدم

نسیم سحری آغوش باز کرد مهتاب را در کنار گرفت روی ماهش را می‌بوسید لب نازکش را میمکید
اشک حسرتش در شکل شبنم بیرون میدوید بروی آن مهتاب میچکید
عاشق مینالید معشوق این گلشنه و ساکت بود او عقب میرفت این جلوتر میدوید ... در
درختان ... نسیم برگها را کنار میکرد او را پیدا مینمود دامنش را میگرفت آه سرد میکشید
ماه نگاهی تند و نظری غضبناک نمود چنین گفت ای نسیم سحر آخر تو مرا رسوا میکنی و در میان
ستارگان مرا مفتضح مینمائی هر شب در کمین منی در پی آزار دل غمگین من
مگر غافلی از اینکه ملیونها ستارگان یارای منند و همه مگر چشمک میزنند ترا با این چه
مناسبت است مرا با تو چه شباهت من از دودهٔ سلاطینم و از توده خواتین ... عزیزه آن
عالیجناب ... محمود قرین آن طالع سعود نازدانه بارم سوگلی آن شاهنشاه با اقتدار
نازش من از اوست آرایش من با اوست همسری من با تو محال است و این اقدام موجب فنا
و زوال هشدار و تو خویشتن باز آی که با شیر سرپنجه زدن بی سببی خود را رنجه کردن است
نسیم سحر این شنید اشک از چشم بارید گفت آری چنین است اما راه انصاف اینست میان عاشق
و معشوق مناسبتی جز از عشق لازم نیست همین رابطهٔ عشق کافی است تو شهزاده آسمانی من گدای
در آستانم تو معشوقه شاهی من عاشق روی ماهم تو نازدانه شهریاری من ... عشق یارم
اگر تو را با من مناسبتی نیست خواهشم گفت تو را با آفتاب چه مناسبت است ملیونها فرسخ
بعد شما است عناصر هر دو از همدیگر جدا است او کره آتش است تو ماه روی دلکش ...
برای تو سلطانست تو در بدری او در قصر شاهان او ترا با تکبر و همسری نه پذیرد
مگر نشنیدی خدای قمر بود

نوبت که بر خود نبالی و مرا بیهوده بیازاری ماه این شنید سر بزیر انداخت ساعتی تفکر نمود گفت
آری صحیح است و کلماتی ملیح ولکن خدای تعالی ما را وعدهٔ دیدار داده است و نوید وصال
فرستاده است که فرمود ... من مخالفت این امر تکوینی را
نتوانم نمود و در گفتگوی را با جانب نخواهم گشود
تو را آن عهد و وفا نیست از عهدهٔ عشق هیچ نمی درآئی
بی وفا یار را با باد سحری تشبیه کنند و هجران را بوصال امثال تو ترجیح دهند
نه خانه داری نه سر و سامانی همچون جوانان شهوت پرست سرگردانی و در پی این دام
حیله و مکر تو در من نگیرد و هیچ عاقلی قول ترا نه پذیرد من ... و سنگ مغز
نیستم که با مواعید بی اساس امثال تو رسوائی بار آورم و روسیاه دارین گردم
و از لذت سعادت عمری محروم شوم برو این دام بر مرغ دگر نه که عنقا
را بلند است آشیانه همینکه صحبت بدینجا رسید ستاره سحری مژده وصال
خورشید را آورد نسیم صبحگاهی آهی کشید گفت ای تو برای معشوقی سزاواری و یار وفادار
من هم یار دیگر نگیرم و همین دم بیاد عشقت بمیرم
ساعتی نگذشت نسیم سحر را دیدم که در دامن مهتاب در حال احتضار است

مهمان ناخوانده

سالهای غیر متناهیه ازلیت گذشت من نبودم و ابدیت در مقابل هست من نخواهم بود
زندگانی من در میان دو خط غیر متناهی است وجود و بود من مانند حلقه غیر مرئی است در
سلسله زمان مجهول البدایة و النهایة

رشته زمان کوئی همه فنرا دیده و دستگاه چرخ نخ ریسی وصل است که از یکی باز شده و بدیگری می پیچد دلم میخواست بدانم کو نخ کلافه کدام یکی خبر و گره حلقه های او زیادتر
من که هر قدر نگاه میکنم از حلقه های این سلسله که داد میکند ردِ چیزی نمی‌بینم مگر است دوره هزار ساله که در سطور سیاه تواریخ و استخوانهای سفید پوسیده اجداد و علامات تحت الارضی مشاهده میکنم و مرا از اطلاعات کافی سیر میکند
همینکه این آثار حوادث را بما نشان میدهد که ما در اینجا حدوث و مدفن آنها فنا است
من که فاصل این خط و یکی از عقود این ریسمانم جز از زحمت و گرفتاری و ظلمات و دل آزرده گی و حالت غریق و بهت عمیق و جهل کامل و کوری شامل و ذکر حاصل و ترک قائل خود و دیگران چیزی ندیدم
و از گذشتگان دهور ماضیه غیر از این حوادث ناگوار در کتب اخبار و مواعظ و اشعار و قبور و آثار حرفی نخوانده و نشنیدم
این سال هزار و سیصد و چهل و پنج است مایه درد و رنج پنجاه است که موی سرم سفید و در محاسنم تازه گی اثر سفیدی پدید شده است هنوز از زندگانی بر که نچیده و حاصلی ندیده ام قاصد بزرگ و مبشر فراق ابدی بمن رسیده است
آن روز که اولین موی سفید را دیدم بسی غمناک و متالم گردیده ام هر کس مرا ملامت میکرد که یک موی سفید در میانه هزارها موی سیاه چه خواهد کرد و از دستش چه بر می‌آید میگفتم ای یاران شما نمیدانید
این مبلغ پیر فرتوت و داعی زبردست با تجربه دنیا دیده است که چندی نمیگذرد اخلاق موی های جوان و نادان سر و صورتم را فاسد خواهد کرد و ملکات فاضله آنها را ضایع خواهد نمود و بسوی مرگ و فنا خواهد کشید
این موی سفید که بدون دعوت از سر حد وجود من گذشته و در مملکت من نشسته بی سر و صدا جای گرفته خواهید دید که چگونه با دیپلماسی و حیل و تزریقات و علل بکرتبه کاو مرا بار کون خواهد کرد و مملکت مرا مستعمره و مستملکه خود خواهد نمود
این موی سفید مثل یک سیاح و یا کمپانی اروپائی را ماند که با هیکل موقر و روی خوش و رفتار متین و بی طرف در میانه ملل آسیائی داخل شده و در جامعه آن قوم بی تجربه وارد میگردند
همینکه از خوف معرض و یا معالجه این گونه امراض مطمئن شدند با مبلغات سری و سرمایه گزاف و نشر مرام موافق جوانان آن محیط روحیات آنها را ضایع و اخلاق فاضله دیانتی و وطنی شان را فاسد میکنند و آن جاهلان هم که در ترویج زبان و رسوم و عادات اروپائیان میکوشند و شربت مرگ را مینوشند این همه من گفتم یاران من مرا به تمسخر استقبال میکردند که از دست یک موی سفید که در مملکت شما وارد و غریب است چه بر می آید و اگر سراسر آتش باشد چه می فرساید
اینک در ظرف مدت قلیل که ثلث موی سر مرا سفید می بینید و مرا تصدیق میکنند اما افسوس که اگر آنوقت تصدیق میکردند و مانع از عملیات من نمیشدند اینک سر و صورتم مثل مملکت اسلامی و آسیائی مستعمره اروپائی نمیشد
حال دیگر موقع این گونه معالجات گذشته و دیر گذشته افسوس جز از مرگ معجل فایده ندارد مبلغات موی سفید مرا از سلطنت وجود خلع خواهد کرد چه گونه
که ملت سیاه پوست افریقائی و زرد پوست آسیا را ملل سفید پوست اروپائی از موجودیت آزادی و سلطنت حقیقی خودشان الی الابد مخلوع نمودند

ابعد سلیمی مبتعد و مرام
و بعد هواها لوعه و غرام

مناجات فردا

فردا ای فردا تو کجائی که پنهان از دیده مائی کجا میروی و از کجا میائی آمدن ترا ما همه منتظریم و چشم براهت دوخته ایم منزل تو کجا این سرزمین است که قلب ما در آنجا که بس رهین است
امشب که پرده روی تست گوئی که قاصد کوی تست امشب بسی تاریک است در این ظلمت نو میدی بسی روشنی با نزدیک است
امشب که چنین تیره و تار است گوئی که زلف پریشان یار است آری این زلف را بگیسو کن بگشا غمناکان خود در و کن
دم بدم نزدیک میشوی و تفکرات من ای فردای من روشنی نور او دوست دارم آنا از آمدن خود بسی در آزارم
ای فردای بشر که منبع خیر و شری و مجمع نفع و ضرری برای قومی سعادت و برای نوعی بدبختی حاضری ندانم برای من چگونه خواهی شد تا ترا عیش سرور و مرگ و فنا اقبال و ادبار در نمایشگاه تو جلوه خواهند کرد
جامع بین الاضدادی مانع وصل اشکال و اندادی
مگو بین اعدام را بسی ناگواری منظور بین منتظر انتظار را بسیار خشکوار مرضای بی پرستار چشم براه تو دارند و همواره از تاخیر قدومت در آزار عاشقان مهجور از انتظار تو جای بر سر آتش دارند معشوقان مغرور از آمدنت دلهای پر جوش دارند
ساکنین و ثروتمندان هر دو منتظرند که بسا تا کدام یکی را غم زدائی و عیش افزائی رنج بر در راحت طلب تو را میخواهد و غنی پرور مدیونین از آمدنت میگاه عجبا در همین حال که سفر و زمان از تو بیزار است رباخواران از در آمدن تو در آزار
گوش استماع نداری ساعات دنیا را بشماری مجال قرار هم نیاری آه به بختان را بجز بی شماری با هیچکدام از آنها کاری نداری
طرف صلح و جنگی هیچکدام تورا تغییر نمیدهد به طرفداری کسی هم تغییر نکنند
حوادث روز کار مانع تو نمیشود علائق چرخ غدار عائق تو نمیگردد
تو با زندگان آن کنی که با مردگان معامله میکنی هر دو را تو رسیده و معدوم میسازی و بدیار ابدیت سفر نیستی و به بزنگاه فنا پرتاب میکنی تو میروی و بعقب سرت نگاه نمیکنی تو میائی و جلو خود و زیر پایت نظر نمی اندازی
دانا و دلشاد و محتضر میکین را تماشا میکنی و با لب خنده میگذری خون سردی تو بسی مردم را از تو غافل کرده سنگینی تو ادعیه و سحر را باطل بوده
دعا های نمیشب برای حسن استقبال تست صدقات جاریه بواسطه دفع مضرات و هکات نایره تست اما همواره تو خاموشی و با کمال لاقیدی پنبه غفلت در گوش
تهدید و تطمیع بشری بسته بوجود تست وعده و وعید کتب آسمانی منحصر در بود تست تو محرز آرزوهای بشری بسیار تا چه داری دست کسی بتو نمیرسد تا میوه ترا پیش از هنگام بچیند اختیار تو در دست کسی نیست تا روی ترا ببیند خزین زنجیر و موعد هر منتظری

رگ و ولادت شقاوت و سعادت در وجود تأثیری ندارند آما تو در بهاری
تو بهار تو زمستان آما نه این هستی و نه آن مطمح نظر پیروجوانی سعادت سر
ملکی و شقاوت سر ملتی را با تو آرزو دارند
بگو با من چه خواهی کرد من از هیچ کس نمی‌ترسم اما از تو بیمناکم شاید تو سرمایه ذلت من باشی
و اول روز مفارقت من شوی ممکن است تو با یکایک ما روی کس من باشی یا آستانه سعادت
زندگانی من گردی عدد نفس من اگر تمام است پس با وجود تو عیش حرام است امشب که شیر در جوار
است بگوی در فکر کدام خواهید
اری این غافلان خوابیده‌اند و از تو بسیار غفلت ورزیده‌اند ای فردای بیرحم شفقت بسا
اطفال خردسال را از آغوش مادران دور خواهی کرد و بسا عاشقان را از دامن محبوبهای
عزیز بدیار هجران ابدی برتاب خواهی کرد بیا زود بیا که من طاقت انتظار ترا نخواهم داشت
زیرا که تفکرات آینده مبهم برای من بسی مایه عذاب الیم

من جمال را دوست دارم ای من شیفته جمالم سرچشمه جمال سرکجاست اشجور دل من
انجاست
جمال مطلق جلوه‌ها کرده است از صدر اول بشریت تاکنون فتنه‌ها بر پا نموده بپرده‌های مختلف
نمایش داده بسی عاشق‌ها کشته بسی دلها بخون آغشته تاریخ من نشان میدهد در هر عصری
جمالهای غیرفنائی بوده همواره بر سعادت و بدبختی جمعی دیگر افزوده
شعرا که بلبلان گل جمالند شب و روز در قیل و قالند و طالب این آب

زلال از دهن جمالی برفته و خفته از تماشای دیگری سرخرسند عشاق جان داده
جوانان خانمان برباد داده همان بکودکان که داشتند
انبیا در تحت جمال روز و شب آوردند اولیا دست ارادت بجمال مطلق دادند هر کتابی
عنوانش اوست هر شاعری صدر و ذیل دیوانش زدی شکوهست قرآن کریم جمال
جمال آرایست کتب عهد قدیم با جمال پیراست
دایه قدرت شاطه اوست دست رحمت پرورنده اوست ای سرچشمه جمال کجائی
در صدد اضمحلال بشریت چرائی بعدد ذرات کائنات پرده‌ها داری تو جوهر عرض‌هائی
هستی روی بنمای و عالمی را از ولوله خود برهان نابینا چه هستی
سرانجام تمام نخواهی شد و تا ابد الآباد منقطع نخواهی گردید تو عجب گوهر پاکیزه که در
عالم چیزی ترا کیف نخواهد کرد وچه بسیار نور درخشنده که هیچ چیز مانع اشرافات
تو نخواهد شد
در همه جا جلوه گری با همه عنصری همسفر ذرات وجود از تو بهره‌مند تمامی
عالم از تو در وجدند
اشکال مختلفه غیرفنا پیش داری و با هر کس و ناکس سر فرود آری در خانه خراب
برنج بر و در قصور شاهان و اشراف بشر بدون تفاوتی جلوه میکنی و همه را برخوردار میسازی
دختران رنج بر از تو بیشتر بهره‌مند هستند تا اشراف که حلل و می پرستند در یک
صفحه مختصر بشریت ملیونها جلوه‌ها کرده دلهای غیرفنا به غبار برده در باغات
با صفا و چمن‌های سبز و کوه‌ها عرض اندام نموده از مور تا سلیمان از خاک تا آسمان

سپه کی مظهری از مظاهر تست و صادری از مصادر تو کوئی تو حکم فرمای سودای
عالی و جابع قوای ارواح و پرستی مجسمی
ای جمال مطلق سرچشمه تو کجاست دست مرا گرفته سیرایم کنی و از جمالهای فردی
مستغنیم فرمائی
و گرنه مثل سابقین از سلسله بشر و لاحقین این قوم پرشور و شر در حسرت تو ای جمال
مطلق جان داده و ابدالدهر از تشنگی حقیقی خود خواهم سوخت

مناجات با آیندگان

دیروز برادر یک زن مقتولی که گماشته کان و مامورین حکومتی این جامعه و سعهٔ
بدبختی برای گرفتن خون بها و تحقیقات قتل رفته بودند با پشت زخمی دست
شکسته به منزل من وارد شد و فریاد کشید
که عوض زجر و تهدید طرف مقابل جلاوزه حکومتی مرا با این روز کار انداخته و کار مرا ساخته‌اند
از بهانه این مجمعه پرسش نمودم چنین گفت باتهام اینکه خورده ریز مرقاتل را تو برده‌ای و بآن
شار الیه پنهان کرده مرا و دختر زن مقتوله را با نواع شکنجه‌ها معذب نمودند اینک داد
خواهی را مدیر بار حکمران برده‌ام همقطاران را مظلم را مسدود و طرف ا
محدود نموده‌اند
حقیقةً نتوانستم ترجیح بدهم این قضیه را که ظلم تنها بزرگ‌تر است یا عذر ناموجه بیان
و این فراز را در این صفحه یادداشت کردم تا آنهائیکه بعد از ما می‌آیند

بدانند که تنها بحر بشر بدبختی است
بلکه تمامی ایران و ممالک اسلامی بیشتر بدبختی هستند که جامعه بدبختان نتوانسته‌اند بفهمند که طرف
که طرف مقتول را زجر کردن و دختر با در مرد را عذاب نمودن از حدود بشر خارج است
است که با آینده‌گان قرون آتیه خطاب کرده و میگویم
ای جامعه بشریت آینده وای پسران این مدیران بدبخت اسلامی اگر روزی عدالت
را دیدید و کل مظهر او را چیدید از ما یاد کنید و برای دل خونین رنج بران ایران
با فاتحه ابنا نیز اشاد نمائید
البته عصری میرسد که شما بهترین اعصار عالم را که سلسله بشر پیش برود خواهید دید و
استراحت عمومی را خواهید تماشا کرد
آنروز بیادگاری این دختر با در برده از این زندگانی پدران خودتان اظهار تنفر کرده و ما را
از سلسله خودتان محسوب مدارید
و گرنه اگر شما خودتان را از نوع ما محسوب دارید من حکم میکنم که شما در سلک دامهای بهائمیت
ها خواهید بود
زیرا که ما که تشکیل هیئت کنونی انسانیت را داده‌ایم در حضر فرده دخانزیر جانیم
اگر قبول ندارید فرق آنها را با این جامعه کنونی بیان کنید تا من هم خود ما را
از جنبه این حیوانات خارج دانسته و عقیده‌مند بشوم که ما اگرچه انسانیم ولی از
یادگاری دوره چنگیز خانیم
ای آینده‌گان عدالت را بدست آورید و هنگامیکه پیدا کردید قدر او را بدانید
و برایگان از دست مدهید

زیرا که پدران شما خون دل بخورند و با عذاب الیم و آتش جهیم زندگی میکنند
ای آینده‌گان اگر بدانید فجایع این عصر چه قدر تلخ و ناگوار است و شراب مظالم این
قرن چه اندازه گلوگیر و جگرخراش است هرگز لفظ اشراف را بزبان نخواهید آورد

شب دوشین در منزلی از منازل مسافرتم مطالعه اوضاع عالم را مینمودم ناگاه چشمم به پشه
بندی افتاد که در اطاق دیگر بود از وسط آن صدای چندین پشه بزرگ و کوچک میآید
که غفلتاً وارد پشه بند صاحب منزل شده‌اند و مشغول مکالمه هستند
موضوع بحثشان این بود که ما درای این پشه بند حیث بعضی میگفتند که تمامی عوالم
منحصر در این جا و در دیوار تخی است و دست طبیعت و اتفاق این خیمه را برپا کرده
است ما که ده روز است این جا متولد شده‌ایم کسی را ندیده‌ایم و جز از حرکات
طبیعی چیزی مشاهده نکرده‌ایم
اگر صانعی داشت میدیدیم و اگر موجودیتی مدبر و مدبر بود میشنیدیم هر چه حس با او
همانست و غیر از محسوسات را قبول کردن مخالف برهانم
آنکه عقل شما ای پشه‌های ضعیف العقل عقل ملکوت میکند که موضوع صنع بی صانع نمیشود
ضعف تر از ادعای شما است ماده و قوه این پشه بند ابد الآباد بود همینکه در موقعی بایست
اتفاق افتاد خیمه شده و روئید بادی وزید خیمه‌ها را از شکوفه جدا کرده و از خارها
درخت گل کنده‌اند و نخ را بعمل آورد دفعه بادی دیگر وزید نخها را بهم بگیر زد و چهار دیوار بهم

متصل نمود همینکه باد سخت بر جهت یک مرتبه پشه بند را برداشت و داخل این قصر نمود
چهار میخ بچهار دیوار برخورد از فضا میخهای آهنین که دست طبیعت درست کرده بود مانع شد
اتفاق کار را کرد
این فرش و لحاف و سایر اشیاء محسوسه هم همین قسم بهم دیگر چسبیدند و تشکیل این
عالم ما را دادند
مدبر بزرگ پشه‌ها هم از مکروب باغات بعمل آمده بود در میان این خیمه باین جا آمده و بنای
زاد و ولد گذاشت
ولی دیگر اتفاقی نیفتاده که مکروب موافق طبیعت حد بعمل آمده و پشه بی مدبر و بادی را طبیعت
ایجاد کنند اگر قبول ندارید صانع را بالحس نشان و مخاصمه را خاتمه بدهید
همینکه محاجه ماذبین تمام شد پشه پیری لب خند زد و با صدای بلیغ فریاد زد ای قوم
اتفاق طبیعت بی شعور کارهای مهندسی نمیتواند انجام دهد وجدان و برهان حاکم است
هر چیزی صانعی باید داشته باشد
این اساس محکم بخودی موجود نمیشود و بی خودی حرکت نمیکند و پشه‌های موافق عقل و سنه
و موافق مذهب و فلسفه از طبیعت بی اراده ساخته نمیشود پیش مبنی بر حسب احتیاجات
عالم کار مدبر و اراده مطلقه قادر حکیم است اگر چشم بصیرت باز کنید صاحب این
بنا را بحس عقل خواهید دید ماده و قوه اگر علت اشیاء بود بایست تمامی موجودات
ازل الآزال کلیه وجود داشته باشند ما غیر از حدوث چیزی نمی‌بینیم زیرا که تخلف علت
از معلول محال است هوش باز آرید که صاحب این خیمه شما را از اینجا خارج کرده
و در میان قناب سوزان بعذاب الیم گرفتار خواهد نمود

ای گل سرخ محبوب من

ای گل سرخ تو محبوب منی من ترا از دل و جان دوست دارم نه من تنها بلکه
تو در عالم محبوب مطلقی مایه آرایش زلف پریشانی اسباب زینت سینه نازنیان صورت
صورت و معنای تو عالم آراست هر جا تو جلوه کنی جنت الماوی است تو سامان دلنگی
دلبری داری هر جا تو هستی دل ما آنجاست مرغ هوا پای بست هوای تست هزار
یا در نوای تو الحان خوشگوار زیبای تو روح شاعرانه زنده تست ذوق عارفانه
پاینده به تو
توئی دختر خوشگلان توئی مادر خوبرویان حسن و جمال موروثی داری همیشه طور
باز ماندگان میگذاری سرچشمه بوی خوشی منبع جمال دلکش
ای گل تو خوش بختی مقربین درگاه کردگار و سلاطین تا گدا از سم از تو بی نیاز نیستند
دوشیزگان سر بسر آرایش تو را مایه افتخار دانند زینت بخش هر خوب و بدی
بارقه لطف سرمدی
لب خند دختران را بغنچه تو تشبیه کنند از لب لعل دلبران با برگ تو نوید
آرند دامن یاران خوابگاه تست کنار جویباران نشیمنگاه تو گوشه لب
محبوبان بوسگاه تو
هدیه عاشقانی و رسول بختی تو مظهر عشق آیت رحمتی شبهای وصال تماشاگهی
ساعات فراق تسلی دهی تو با پاکیزگی دعشق آفریده چون باک و محبت

هر تو تو هم مرده شاعران ترا بی وفا خوانند بعکس من ترا بهترین وفا
داران دانم آری تو با وفائی حلیف بهاری هم عهد مرغزاری چون بهار رفت
تو هم میروی همینکه از گلستان دور شدی بزودی افسرده میشوی از تو نه خود
جدا شدی نه پژمرده میکردی دل نازکت طاقت جدائی و فضیلت نفسانیه است ما
بی وفائی ندارد
همان قدر که تو وفاداری خلق جهان با تو اظهار وفا کنند ترا در تعالی
منظره‌های قصور عالیه و باغهای فرح بخش و در کنار آبهای صاف زینت
میکنند هر جا که تو باشی جمع آیند و از لحظات روح افزای تو بهره مند
شوند و از عطریات جان بخش تو تر دماغ گردند همینکه فصل خزان نزدیک آید
از گلاب تو بوی ترا میجویند و از مجسمه‌های گوناگون تو در همه جا مستلذ گردند
شعرا و ارباب ادب در تشبیهات موجودات جمیله بوجودت میسازند خواه تن
متکبر مسرود وش خود را با مجسمه‌های تو آراسته میسازند
همان قدر که خوشگلی فضیلت نفسانیه را دارائی تو در میانه فقیر و غنی فرق
نمیگذاری دختر پادشاه دوشیزه یتیم هر دو را آرایش میدهی و در مقابل حضور
سرقین و آستانه مسکین ایستاده با کمال بردباری تماشا میکنی در هر محفل حاضر
میشوی و در هر محل ساز میکردی همه جا وعده دهی و مهمانی داری و حکیم را انتظار میکنی
همه عطر افشانی و مایه تسلی خاطر پریشان
تو آرایش منحصر بفرد فقرائی سالی یکمرتبه در میانه تارهای زلف دختران نمایش

سنبدهی دست دختر زارع را میبوسی و علی الصباح بروبش لب خنده میزنی و در بیابان

چمن سر به بالین میگذاری

آری تو زارع را دوست داری زیرا که از سایرین نسبتهٔ تو با وفاتر میباشد غیر از

تو اسباب تجملی ندارند مشاطه دیگری نمی آرند گوشواره و گردن بند ایشان و بشاید

موهای پریشان توئی برگهای ترا به بوارهای منازل خود میچسبانند مجسمه ترا از تو

یادگاری میسازند

فضایل تو بسیار است و محاسن اخلاقت مایه اعتبار با هم نوع خود حسد نمیبری

واز شر بخیل و ضنت نمی ورزی و ظائف موضوعه خود را بسهری آری

دست خیانت کاران را آزرده نمی کنی و دوستان خود را بعتابی افسرده نمیسازی

از دست خار نمی نالی از جور جسرج آه زاری نداری سالوس و ریا در ساحت قدس

تو میست تذدر و دورد ئی در آن در باری مجال

تو هوس شکرد نمیشوی با غمزات چشم و ناز خشم کسی را نیازاری تو دلبری تو دلربائی

تو خوب روئی و با وفائی در آغوش عاشقان یار مهربانی روی زانوی نازنینان جوانی

رویائی

با هر کس در حال صلحی با برنا پاکی و وزرات در جنگی باندازه برگهای خود

از عناصر بهره مندی ذخیره و مازاد نداری مخالف اسراف و احتکاری با ناهل

پیوند نداری وطن خود را دوست داری همخوابه بلبل همشیره خاری

باد بهاری گهواره جنبان تست بلبل مسکین با ذکر خواب شیرین غزلخوان

فیوضات

تست

نست هنگام دوشیزه گی خندان زمان پیری پریشان چون بهار سپری

شد مرگ را دوست داری زندگانی بی دوستان را ننگ میشماری

هنگام وداع زندگی سر بزانوی چمنی لب بر لب گیاه گلشن نعش تو برگ در حالت

سغیت آبهای روان مدفن تو در دلهای سوزان مرغان کوچک تورا نوحه خوان

ای گل سرخ چرا در مدت زندگانی خوابهوشی گوئی از عالم قربت

بی هوشی مبدانم اگر سخن میگفتی درهای اسرار جهان را میسفتی در دل خود حال

اسراری افسوس که ممنوع از گفتاری خوب است هنگه از قیل و قال در کناری

شبهای دراز در گوشه گلشن چه فکر میکنی با تنهائی و سکوت مطلق چه گونه یار کاری

از این جهان پر خطر چه حکایتها داری

آب و گل این بوی خوش را ندارند تو از کجا می آری سرچشمه های عالم روزی تمام خشک

خشک میشوند ولی عطر خوش تو همواره جاریست با این خصال حمیده باز ای

گل اسیر خاری من گفتم تو خوش بخت و سعادت مندی اینک می بینم

بخت خوش نداری گرفتاری تو دلیل بکنیه سعادت در عالم محال است

تو با برگ چگونه با فراق چه میسازی آری فراق را طاقت نداری هنگه مشوق

تو بهار نازنین رفت بار بندی او کجا میرود که در عقب محمل او شتابانی تو کجا

میروی که بهار را ملاقات کنی

این فصل فرح بخش و روح پرور کی رفت راه کدام مقصد را پیمود هر چه بیشتر

سیدانی منزل او کجاست در حول حمای او خیمه میزنی و بر گرد ورش میگردی او

لیلی است تو مجنونی او معشوقست تو مفتونی عالمیان ناز تو را میکشند تو ناز

بهار عزیز خود را

یا هشتنده گی او زنده هستی هنگه رفت میروی تو که بهار رنتی او ترا دوست دارد هنگام

ورود خود ترا خبر دار میکند وقت مسافرتش طناب خیمه های تو را پاره میکند باد

بهار در طلیعه صبح از خواب ناز تو را بیدار کرده چنین بگوید برخیز که زنده گی

بی دوست مرگ بهتر از اوست برخیز بار خود به بند در منزل دیگر زندگانی از سر

گیر و دوست عزیز خود را دریر

ای گل همانست که گفتم تو خوش بخت و سعادت مندی تو محبوب مطلقی تو روح افزائی

کالبد عشقی اینکه خار دراز آزار توست سعادت خود فضیلت تو صد چندان داره

هنگه مندی خوش بخت بگو که عالم همه خار باد تو پاک باشی از پاک

چه باک

شب است تنها نشسته فکر میکنم ولی نه در یک سلسله بلکه افکار مختلفه ش

تکه های ابر آسمان با کمال آرامی از مقابل قوه تخیله من میگذرند یکی بعد از دیگری

بعضی از افکار بواسطه تصادمات امور خارجیه است که با حواس من تماس میکند

بعضی

بعضی بسبب خارجی بخودی خود وارد میشود مهمان ناخوانده است بعضی طویل

بعضی قصیر برخی خوش آیند جلوه بر خلاف سیل من.

گوئی این تفکرات مثل سیل که قبلا از رشته های مختلف جاری میشود و در

رودخانه ریخته وارد ناشد عاقبتش معلوم نیست چه شد این افکار هم از همه جا جمع شده

بهر جا بهدیگر فشار وارد کرده و خنید دماغ ریخته سرازیر میشود کجا میرود معین

نیست .... چه گونه که بعضی از آنها کدر و بعضی صاف مقداری شیرین و مقداری

تلخ و شوراست افکار من هم همین قسم مختلف گاهی این طور و هنگامی

آن طوراست

همچنانکه سیل گاهی اطراف نهر را الغرانده با خود میبرد و گاهی طغیان کرده و اطراف

را غرق و جنگلها را قلع کرده اشجار را با خود میبرد افکار انسانی همین طور است گاهی

ملایم و زمانی با سیلاب مهیب همسری کرده اطراف دماغ را غرق و قوای آرامش

و حافات نهرها لکه لکه روی هم ریخته می برد و گاهی هم اتفاق می افتد که بالکلیه

قوای متممه و حواس مدرکه را از بیخ و بن کنده و بحدود غیر معلوم می برد

عقل و ادراک را هم معدوم میکند این جاست که مالیخولیا و جنون را در کنار این

رودخانه قهرم خواهید دید یک کنانی دیگر اصل مزرعه را قلع و قمع کرده این

وقت مرگ با او بازی میکند

افکار مثل آب روان میگذرد ممکن است که اسباب خرابی شود و ممکن است

منافعی هم از آنها اخذ کرد همان طور که ارباب زراعت اگر در مقابل رودخانه‌ها
سدهای هندسی و محکم ببندند و یک مقداری از تفکرات خودمانرا منحرف کرده
و در زوایای دماغ پرورش دهیم البته یک سلسله منافع مادی و معنوی
نائل میشویم

حال اگر این سدهای احداثی اگر فردی شد منافعش فردی و محدود خواهد شد
که عاید ملکت همان یک شخص متفکر میشود و اگر نوعی و اجتماعی شد یعنی همه متفکرین مملکت
مثل اهالی یک قصبه یا شهری که احداث نهری میکنند و همه برای همه
کار میکنند و منافع عمومی را منظور میدارند ایشان هم همان قسم افکار خودشانرا
مرکزیت میدهند مسلم است منافعش عاید نوع خودشان خواهد و همین است
هر مقدار که دایره تمرکز افکار وسیع‌تر شد و منافع نوعی ملحوظ گردید عایداتش از این
سلسله بیشتر از بیش خواهد شد

در صدد این مقاله مثالی زدم و افکار را با ابرهای آسمان تشبیه کردم ابرها را
مشاهده نموده اید از جنوب بطرف شمال میکشند هر قدر که در جلو مانعی ندارند
منافعی ملحوظ نخواهد شد

همینکه باد شمال در مقابل ابر استقامت کرد و آنها را بحالت ارتجاع آورد
بارقه‌های امید بخش و باران‌های نافع خواهید دید افکار بشری همین طور است
همینکه جلو فکر را گرفتند نتایج مهمی خواهد داد

و در منافع نوعی و شخصی هم ملاحظه خواهید نمود که افکار نوعی بمراتب
بیشتر است با یک دو قطعه ابر باران عام المنفعه نخواهد بارید ابرها باید بهم بپیوندند تا باران
جهانگشت ببارد بعضی از ملل قوه دراکه ایشان در تحت اختیار ایشان نیست
و نمیتوانند فکر کنند و افکار مختلفه سابقه را با افکار لاحقه جمع و مقابله
نموده و از جمع کردن آنها یک نتیجه صحیحی بدست آرند

مثل ملل آسیای وحشی خصوصاً ایرانی که قوه انتقاد و سنجیدن افکار در آنها نیست
و هر چیز را بزودی تصدیق میکنند و بجای هوش و تفکر حس تقلید و پیروی
عادات موجود در یاد است فکریات ایشان ضعیف و اخلاقشان گوناگون
و متزلزل است قوای مدرکه آنها شایسته که مدار که برای وصول بمقصودی قبلاً
فکر کنند و آنچه که مشی معینی داشته باشند هادی اعمال آنها همان اوهام خرافاتی
است که خلق الساعه بذهن آنها میرسد و افکار فردی و نوعی ایشان ابداً تمرکزی
ندارد ای بسا افسوس که این همه افکار بدریای عدم و نیستی میریزد

امروز صبحی که از خواب بیدار شدم زودتر از سایر ایام بود زیرا که اتفاق خارجی بیداری
مرا ایجاب کرده است چندین مرغ خانگی در منزل من هست که یکی از آنها چند قطعه جوجه

دارد این حیوان است که امروز دم در اطاق خوابگاه من با صدای مخصوص خودش
مرا صدا کرده و با منقار خود دق الباب نموده و در اضطراب است

سایر مرغها این همه داد و فریاد و انقلاب ندارند و اضطراب نمیکنند بلکه جرأت
نزدیک شدن ندارند همینکه از دور منتظر و چشم بر اطاق دوخته‌اند

این حیوان جوجه دار هم سابقاً این حالات را نداشت مثل سایرین سلیم و ساکت
بوده و مدتی است که بدون رعب و ملاحظه در ورود باطاق اقدامات خطرناک
میکند

سابق بر این خودش را بنفس خود تلاش و سعی میکرد و برای پر کردن معده خود دست
و پا میزد اکنون ابداً در فکر خود نیست و صد مرتبه جدیت این مرغ در تحصیل معاش
بیشتر از سابق است دارد باز در مطالعه روزی میکند و هر چه تحصیل میکند فقط
مقداری غیر مکفی میل و باقی را ایثار جوجه‌های کوچک بی‌بلیج خود میکند

این حیوان سابقاً غافل و با احتیاط بود از جنس بشر و مرغهای شکاری و سگ
های اطراف احتیاط میکرد و می‌ترسید و از جلو آنها فرار میکرد اما حالا با یک
حالت عصبانی دیوانه وار در صدد مدافعه و منازعه از هر چیزی و لو بهر اندازه
مقتدر هم باشد برآمده و دائماً در حال تجهیز حمله و دفاع است این حیوان گویا
این حیوان گویا دیوانه شده است مرغهای دیگر با کمال آرام هر کدام مشغول
وظایف خود میباشند اما این مرغ متصل قدم‌هایش منظم و زفیر و شهیق دارد

و عمداً صدای خود را مهیب و مثل حکومتهای عهد استبداد متعمد است که صدای
خشن داشته باشد که سایرین حساب دستشانرا ببرند

این مرغ سابقاً خیلی مشعور و کم حافظه بود غالباً گم میشد و هر جا میرفت دیگر راه
آمدن را نمیدانست باید از کجا برگردد علی العمیا راه میرفت و به پشت بامهای می‌پرید
مثل پسران بالغ عذب گاهی در فکر فرار و زمانی در خیال خودکشی و انتحار و گاهی
آرام و بردبار و مدتی در تصورات غیر معقوله که متصل اسباب زحمت عابرین و همسایه‌ها
را فراهم میکند

اما حالا این طور ها نیست با کمال متانت فکرش تمرکز پیدا کرده و از تفرقه هواس کلیه
بر کنار است یک مقصد مقدسی را در نظر گرفته و اهتمام زیاد دارد به هر قیمت و وسیله
باشد تا آخرین حدود امکان در اجرای آن بکوشد و لو آنکه جان بر سر این کار نهد

عجباً این حالات مختلفه را علت چیست و این همه حالات متضاده را سبب کدام
است

درست تأمل کردم دیدم که این مرغ ضعیف آن مرغ سابق نیست یعنی خود او است
ولیکن حالاتش کاملاً عوض شده است

این حیوان سابقاً اقداماتش شخصی بود منافعش هم محدود بود این بود که کم کار دم
بین و لا ابالی بود مثل جوانان بی عیال و فرزند که در بند هیچ موجودی جز از نفس
خودشان نیستند راه میروند زیر پایشان را ملاحظه نمی‌کردند احترام مردم را ملاحظه نمی‌نمایند

و و آنها بواسطه بی عشقی و به پشت بام همسایه ها برآمدن و بعیالات آنها تماشا نمودن
و در مقابل در منزل زنهای عابرین سوت میزنند و نظر سوء کردن اسباب اذیت
خلق خدای را میشوند چونکه این جوانان افکار صحیح ندارند و تمرکز نداده اند خیالات
خود شانرا

اینست که برخلاف اشخاص عیالبار و بی کرد لاابالی هستند هرچه کسب
میکنند صرف عیاشی و قمار میکنند حتی به پدر و مادر هم علاقه مند نیستند
بدین و آئین هم حقیقتاً گرویده نمیشوند مگر قلیلی

محبت خانواده و عشق دین و وطن در اینها نیست فقط محبت آلوده بشهوت بطن
وغیره با یک منظره نقضجانه آن ها را احاطه کرده و شدیداً حکم فرما است
احساسات رقیقه از قبیل حب اولاد و بقای نسل و ادراکات لطیفه خانواده
و حس ترحم و رقت قلب و مبادی آداب انسانیت و اطوار بشریت همه در اینها
معدوم است

روح شجاعت را فاقد میباشند ننگ و عار از ساحت ایشان دور است
چون علاقه که ایشان را بجمع انسانیت مربوط بکند ندارند
در جنگها زود شکست میخورند بواسطه عدم مرکزیت ننگ فرار را قبول مینمایند
هر جا که دلش میخواهد میتواند آنجا سکنیت بکند در عقب سرش هیچ دلی را اضطراب
و هیچ نبضی را منقلب نمیبیند

اما شخص معیل میکوشد که عیالاتش در دست دشمنش و وطنش [illegible] اجنبیها و دین
و مذهبش که ناموس جامعه اوست دستخوش خوارج نشود
و عواطف تابناک و علایق روحانیه که تا اعماق روح او نفوذ کرده است چنین رد
اند وطنخواهیهای محکم عشق حقیقی مثل تار عنکبوت دور هوشش را احاطه کرده
اینست که همان مرغ خانگی جوجه دار شجاع است فکرش تمرکز پیدا کرده

سابقاً جبون بود والان معیشت خانواده و نوع خودش را عهده دار شده مشغول
تلاش و سعی میکند برای آنها نانی تحصیل کند فشار اقتصادی او را متهور و شجاع
کرده سابقاً این مرغ در بند شکم خودش بود هر جا دلش میخواست میخوابید
گردش میکرد و میرفت برمیگشت حالا برخلاف تمامی آنها است صاحب وظیفه
مقدسی شده خودش هم ملتفت شده که باید در تکثیر نوع بکوشد این
بار سنگین را بمنزل برساند

سابقاً حلیم بود حالا یک حالت عصبانی شدید پیدا کرده بهر چیز که گمان
قصد داشته باشد اگر دید بی محابا حمله میکند و هر حمله را دفع میکند چونکه منافع
شخصی را قربانی نوع خود کرده

با صدای مهیب دور باش میگوید با صدای بلند اعلان مسئولیت بزرگ
خود را میدهد با زفیر و تشنج کالعیف هر جنین را حمین میکند بدون خجلت
و انفعال ورود ربایتی روزی خود را میطلبد چونکه مقدرات چند نفر از نوعش

را عهده دارد و در قبضه اقتدار خود گرفته

این مرغ معروف به بی شعوری و کمی حافظه بود هر حیوان از مقابل اسب
و اتومبیل باید عرضاً فرار کند نه طولاً

اما حالا برخلاف خیلی محتاط و با شعور شده نیک و بد را میفهمد جوجه های
خودش را از مواقع خطر و مجاهد پرشور و شر پرهیز میدهد حافظه خوبی پیدا
کرده لانه بچه ها را بلد میشود هر جا برود برمیگردد

احساسات مهر و محبت در این مرغ عیالبار تولید شده عاطفه مادری را
دارا شده ناملایمات وارده به جوجه های کوچک او زودی او را متأثر میکند تربیت
معاشر با کمال مهربانی با ایشان یاد میدهد ای حیوان نوع پرور و عیالمند
تو لیاقت مورد ترحمی ای حیوان محترم تو دارای حس نوع خواهی شده و صاحب حس
شفقت مادرانه گردیده دلی تو از شیشه نازک تر شده وظایف مقدسی را عهده
گرفته ای ماکیان ای زبان بسته مسکین ترا این عجز و مسکنت کاری را پیش گرفته
که شیرهای مهیب عهده دار میشوند تو با این ضعف تو با منقار کوچک بی آزار
با گربه های خونخوار و زاغهای خطاکار مقاومت میکنی

مثل تو رنجبران سرزمین ایران یکی است آن مسکینان هم مثل نوع
تو حلیم و بردبارند گربه های بشریت و زاغهای زر و رباکار اذیت همواره
درکمین بچه های آنها هستند

همان طور که در فصل بهار بچه زیاد داری در فصل پاییز و خزان ده یک

اولاد

اولاد را زنده می بینید

در اثر نبودن طبیب و دوا و در نتیجه گرسنگی و برهنگی اولادشان یکی از دیگری
دفن میکنند و غالباً بواسطه ضرب لگد مامورین ارباب و غارتگران نفت و دیوان
سقط میکنند آنها هم مثل مرغ خانگی بزرگ بچه ها را زود فراموش میکنند بدو
جهت یکی بواسطه مشاغل مسکین که بدوش آنها بار شده که بدون تأمل باید اشتغال
داشته باشند

دیگری برای مظالم ننگین که دماغ آنها را پریشان میکند زیرا که همینکه بچه اش را دفن کرد
مامورین ارباب و مالیه را بالای سرش می بیند و مادر بچه را می بیند که آهسته
میگرید خانه را غارت کردند ....

نمیدانم امشب چه قدر مطالعه کرده ام و ساعت را برداشتم نگاه بکنم
دیدم ساعت من کار نمیکند خوابیده است آری ساعت در خواب است
اما زمان در جریان سریع خود باقی است عمر من همان اندازه که زمان منقضی
بود گذشته ساعت کار بکند یا نه

ساعت را دیدن در آن ور کردم دیدم ثانیه شمار جلو ساعت شمار را گرفته

مانع از جریان وظیفه او میشود
ثانیه شمار چه میگوید — حرف حسابی چه دارد این اقدام خطرناک را سبب چیست
ثانیه شمار بتازگی دارای مسلکی اشتراکی شده است او میگوید ما همه فرزند یک
مادر و پرورده یک محیطیم دولت و ملت یعنی چه مالک و مملوک کدام است امتیاز
نوعی و شخصی را چه چیز ایجاب کرده اصول عالم در تحت اقتدار رنج و زحمت
وسعی و عمل شخصی است دنیا نباید از حاصل خود کهترین نوبادگان خودش را
محروم نماید
واهل دنیا نباید در اثر نفوذ و احتکارات ثروتهای عالم ضعفا را معدوم کنند ملک
ملک واحد ساکنین این ملک باید استفاده کنند علی السوا رکسی را در [illegible]
و اعتبارات و نفوذ و اقتدارات مزیتی بر دیگری نباید باشد
سلسله بشر شریک همدیگرند استثنای احدی موردی ندارد و اختصاص چیزی
را بچیزی محملی نه — قیودات عادی و اعتباری باطل است و آزادی مطلق را
سلسله بشر قائل باید این فرزندان بمعاضدت همدیگر کار کنند و از دسترنج
رنج یکدیگر امرار معاش کنند و هیچگونه اختصاص در جریان طبیعی عالم نیست بلکه این
قضیه از موضوعات محکم این است
ثانیه شمار میگوید که من ملاحظه میکنم در هر دقیقه شصت مرتبه در خود میچرخم
در صورتیکه دقیقه شمار شصت بار آهسته تر در شصت دقیقه دور میزند ساعت شمار
تنبل چه اختصاصی پیدا کرده که با تفنن تمام راه میرود

باید اجزای یک ساعتیم و اینهای یک طبیعت یا باید همه بیک قسم کار کرد یا
اهل بیکار مانند امتیازات شخصی ممنوع و رنج بری جمعی با استراحت قومی دیگر
ممنوع است
همینکه جای مقال ثانیه شمار را ملاحظه نمودم حیرت کردم و اندرزش دادم گفتم ای
ثانیه شمار بی خبر تو از اسرار عالم خود مطلعی نیستی و از مقاصد عقلائی مخترع این ساعت
و مهندس این بنای محکم مستحضر نشده
الغای امتیازات و تساوی حقیقی افراد بشر و آزادی مطلق بمعنای واقعی در عالم
محال است و بر خلاف جریان طبیعت و سر خلقت است تو اگر هزار بار جلو
رادرانت را بگیری بر حکمت ساعت ساز غلبه نتوانی کرد
آن فنر محکم و چرخهای هندسی منظم باید بر طبق مرام صانع خود حرکت کنند تا اوقات
عالم معین و حدود زمان مسلم گردد
تو از فنر مخفی بی خبری که مثال طبیعت است در عالم اکبر و مثال روح است
در قالب بشر او کار خود را بر طبق مرام صانع خود خواهد کرد اگر چند روزی
جلو طبیعت ذاتی را گرفتی و رقاص رنج بر را از چهار چرخ بعضی اسیر ساعت
شمار فرق نهادی کار عالم را ضایع و بر خلاف ناموس رفتار کرده
ناچار ساعت ساز بتوسط فنر اراده خود را انجام خواهد داد همینکه چند روزی
ساعت خوابید فنر قوی پنجه در تحت اراده مخترع خود ترا فانی و معدوم خواهد نمود

من امشب تنهایم با دنیا خالی است اگر کسی بود من ندیدم اگر صدائی بود من نشنیدم
آری کسی نیست مرا همنفس — چه فرق میانه تنهائی من و جنجالی دنیا
اجتماعات بشر همه اعتباریست اتصالات جامعه انسانی از حقیقت عاریست
اگر اینطور نیست من چرا تنهایم
آری این زندگانی سراسر تنهائیست طبیعت این دنیا همگی بیوفائی جامعه
زندگان با ساکنین قبرستان تنها یکی است خفتگان شبهای تار با بردگان
خاکسار تفاوتش اندکی
امشب که من از دنیا بیخبرم و اهل دنیا از من بی خبر من چه کنم و آنها چه کنند اگر
هستند پس چرا نیستند افراد صد سال قبل با چند ساعت پیش همه
خاموشند توده هزار ساله با جامعه امروز بدون فرقی همه بیهوش
آنها مرده اند اینها خوابیده اند النوم اخ الموت
مرغ حق فریاد زد او چه گفت گفت من امشب تنهایم حرف
حق میزنم حق یکتاست حق گو تنهاست حق شناس عنقاست حق
جوی کیمیاست
ای مرغ حق تو را دوست دارم در میان مرغان سزاوار عشق و محبت

می شمارم زیرا که تو در دل این شب تاریک حق گوئی حق را صدا میکنی او را
مطلبی افسوس که کسی ترا ندیده تا من نشان بدهد و مرا بسوی تو هدایت کند آری
حق داری که تنها و پنهانی زندگی میکنی ای مرغ عزیز چرا خاموشی گزیدی
مگر ترسیدی ترا هم بکشند
نه امشب کسی نیست و نباید بترسی زیرا که همگی حق کشان در خوابند
یک امشب برای من بنال این حق که تو میجوئی در ایران نیست و این حرف
که تو میگوئی صاحب اوکیست در اروپا معدوم است آسیائی از آن محروم
اینکه تا صبح تکرار میکنی و هزار بار میگوئی قرنهاست از عالم رخت
بسته مثل نوای مرغ عزیز در خرابه ها و جنگلهای مهیب نشسته
در حیرتم ای مرغ که در هنگام خواب مردم موعظه میگوئی و حرف حق میزنی مانند
واعظان ماه رمضان که اهل مسجد را بیدار کرده سخن سرائی کنند
افسوس که مردم بیدار نمیشوند تا صدای بلیغ تو را بشنوند و از ذکر نام دوست
در اهتزاز آیند و از این بانگ جان پرور لذت برند بگو ای مرغ
این نام بسی محبوب و دلپذیر است من این نام را دوست دارم و مثل اسم
اعظمش میشمارم
ای حق جوی عزیز تو مگر خواب نداری و سر به بالین راحت نمیگذاری آری
حق با تست حق جوی و حق شناس شبها خواب راحت ندارند

هنگامیکه ساعتی سر زیر بال های قشنگ خود گذاشته آرام خواهی شد ای فرشته
باز من حق دارم مگر نگویم من شب تنهایم یا دنیا خالی است

سحری شبنم گل را با اشک چشم دختری تماشا میکردم و در من واقع در محاکمه بدیدم
شبنم گل میگفت من فرزند محیطم زاده عنصر بسیط دختر افتخار و جلالم نوباده آب
زلال ملکزاده دنیایم شهزاده دریایم جگر گوشه آبم پرورده هوایم گهواره من
ابر آسمان بود گهواره جنبان من باد بهاران در دامن فضایم در آغوش مهتاب
تکیه گاه خواهرم بوسه گاه عناصر
سیار ملکوتم طیار عالم ناسوت رسول هوا جم همواره در صعود و معراج بامدادان
بهاری همشیره من است بادهای سحری مربیه من ستاره سحری همسر من است
گل سوری بستر من
حجله من گلستان است مشاطه من آفتاب درخشان عروس قدرتم نا نرگس
رحمت چکیده هوایم غنچه آب های گوارا تاج مرصع گل سرخم غازه الوان آن
گلگونه فرح
شبیه ستاره کانم نظیر جواهرات درخشان بر تو جمالم جالب است شعشعه تابناکم
جاذب یاقوت و زمرد همرنگ من است در و گوهر همسنگ من است ژاله برادرم

اما بشنو گلی هستم بالا ام عرق رخسار مهوشانم زینت کاکل فشان
شب تیره پرده دار منست روز روشن باعث افتخار من سبزه زارها فرش منست
برگهای گل عرش منست شاخه سنبل تخت خواب منست برگ لطیف قرنفل
رختخواب من هر جا که از نوع من بچکید گل سوری او را می بلعد حبابها بوسه
می زنند گیاه لطیف از من توشه می برد
ای اشک چشم دختر که بسیار با چه داری قطره اشک دختر عاشق با تبسم بلیغ
و زبان فصیح جواب آغاز کرد و چنین گفت
این منم که دختر عشقم دوشیزه محبت فرزند رحمتم جگر گوشه مهر و مودت حباب محیط دلم
و علاج هر درد مشکل دل سوزناک منبع منست چشمه چشم غمناک مدفن من امواج
غم آرام گهواره جنبان منست تلاطم هجر و وصال پرورندگان من صدق و صفا و عفت
من است مهر و وفا حقیقت من
من هویت انسانیم من جوهر رحمانیم از عالم بالایم نه از عنصر طین و مار گل گلزار
غم همواره با افسردگی همدم
روح قدسی دایه منست احساسات بشری همسایه من نازش من معشوق است و سرایش
من با یاد محبوب
بسترم رخساره ماه است همسرم مژگان سیاه از چشمه چشم آهو وشان جاری شوم بگوشه
لب دلبران ساری گردم قربانی جور یارم کشته دست دلدار چشمان سیاه چشمه

سارمنست لب لعل گلگون جویبار من از دل معشوقان خبرها دارم در
دل عاشقان اثرها دارم
من مغناطیس قلوبم در همه جا محبوب رسول حقیقیم نامه عشق و محبت قطره ام اما
دریایم کوچکم ولی دنیایم آبی در صفت آتشم آتشی در حالت آبم مادر من خون
دلست علت من کار مشکل
در شب وصال تابناکم هنگام وداع بسی سوزناک و تابناک و رقم نتیجه شفقت از
عناصر پاکم از جواهر تابناک تر و از گل معطر تر ترا گل تر است برازندی
خوشگل
تو دختر آسمانی من دوشیزه روح و جان تو فرزند دریائی من نوباده دل شیدا تو دختر
حلال من حقیقت آنم تو حلیف گلشن مرغزاری من ترجمان احساسانم
تو شهزاده عناصری من ملکه خواهرم تو با آفتاب خشک شوی من با حباب ولی ترا
هوا پاک کند مرا سر زلف و گیسو مولد تو هواست مدفن تو در دی گلها مولد من عشق
و هواست موطن من پاکترین دلها تو سیمبری من زنده ام تو فانی مثنوی من باقی پاینده
ام تو شبنم و ژاله من اشک چشم دختر ده ساله ام
محاکمه بآخر رسید حکم من شبنم محکوم گردید آفتاب در اجرای حکم من بدون فرصت
اقدام کرد گل سرخ هم دهان گشود و شبنم را بدم در کشید و گفت اینست مجازات
هر کسی که با عشق و حقیقت ستیزد

تلگراف آسمانی

روزی نشسته بودم یکی از دوستان بملاقاتم آمد با حیرت از ناصیه اش هویدا بود
گفتمش ای عزیز گویا فورا حالت بهت و تعجب است گفت آری
امروز یک شخص مجهولی را دیدم که از آینده و گذشته اطلاعات میدهد و خبرهای
فوق العاده را مدعی است
گفتم برخیز تا او را ملاقات و امتحانی بعمل آوریم باتفاق وارد عمارت آنشخص شدیم که
جمعی دور او را گرفته بودند تا مرا دید احوال پرسی کرد و به نزدیکش خواند بعد از تعار
فات پرسیدم اسم شما چیست و پدر شما کیست
گفت اسم من تلگراف یعنی (از دور نویسم) پدرم علم فزیک است اصل
مولدم کارخانه قدرت است درس نخوانده ام همه چیز را میدانم در هر ثانیه
پنجاه هزار فرسخ طی مسافت کنم
گفتم این دروغ صرف است تو ابدا از جای خود حرکت نمی کنی مگر در مواقع لازم
که دست بشری تو را حمل کنند چه طور پنجاه هزار فرسخ راه میروی
جواب داد که این مسافت را طی میکند از مسافات بعیده بمن اطلاع میدهد
که من بشما برسانم قوه ایست محیط تمامی عالم که واسطه ما بین من و دستگاه مرکز
است احکامات سلطان را بمن میرساند که شما ابلاغ کنم من اسم شخص شما

جسمی ضعیف هستم ولی دارای قوه و لیاقت شهنشاهی میباشم إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلي

گفتم ای تلگراف این دیگر حرف تازه ایست که من از تو منتظر نبودم تو عقل خود را مبادی ادعای پیغمبری ساختی گفت آری من همانم اگر قبول کنی بایکی من بوظیفه خود عمل خواهم نمود إن أنا إلا بشير ونذير

ای تلگراف هوش باز آر که تو دیوانه و از راه عقل بیگانه تو خر از چندین پاره فلزات بیش نیستی تو را با سلطان چه شباهت و با قوه قدسیه چه شاکلت است

گفت این همه رابطه قابلیت ذاتی است و بوسیله از تکوینی است و در میان من و سلطان شاکلی واجب نیامده است إن هو إلا وحي يوحى علمه شديد القوى

همینکه این ادعا باعث هیجان قلب من گردید گفتم هر دعوائی را شاهدیست و هر مدعائی را دلیل و برهانی لازم است تا نبوت خود را ثابت نکنی دست از گریبانت بر ندارم و تو را در هم بشکنم

گفت این امری سهل است من فرستنده بیش نیستم که هیچ علمی ندارد و خبر از امور طبیعیه کار را نشاید اینک گوش کن تا از اقطار عالم خبر دهم و از گذشته و آینده متحضرت گردانم

گفتم بیار تا چه داری گفت الم غلبت الروم وهم من بعد غلبهم سيغلبون في بضع سنين اینک روم عثمانی مغلوب است و در دست اروپائیان منکوب چندی نگذرد که بیرق فتح را در سر قبه ایاصوفیه بر افراشته خواهند کرد و آب رفته را بجوی باز خواهد آورد

گفتم این قضیه مدتی لازم دارد من تحمل انتظارش را ندارم که کاتیون را بسیار وقت لازم است راه خراسان بواسطه طغیان ترکمان ناراحت است عاقبت امر چگونه است گفت لقد خلق المسجد الحرام إن شاء الله آمنين گفتم علائم نزول وحی را از تو خواستارم

گفت اگر تو را طاقت این کار است مضایقه نکنم اینک دست بیار و دست مرا گرفته امتحان کن همینکه دستش را گرفتم گوئی تمامی ذرات بدنم از هم پاشید و عروق و اعصابم از هم یکدیگر گسیخت

بی اختیار فریاد در زدم الله يعلم حيث يجعل رسالته

ای تلگراف خواهش دارم آن قوه عالیه را بمن ارائه بدهی گفت ای نادان امثال تو مشاهده او را که از آثارش نتواهند کرد لن تراه ولكن انظر إلى الجبل

همینکه یکی از آلات دستگاه نگاه کردم نوری ساطع و برهانی لامع مشاهده کردم لی اختیار چشمهای خود را مالیدم گفتم إني تبت الآن وأنا أول المسلمين

همان ساعت من با تلگراف دست بیعت دادم روزی پرسیدم بعد از شما جانشین شما کیست گفت هر کس که او را قابلیت نه این مقام است هر شما را دالی و والیست همینکه تلفون را دید گفت أنت مني بمنزلة هارون من موسى

گمگشته های من

امشب فکر عجیبی مرا گوئی دیوانه کرده سلاسل افکارم را از هم گسیخته و در زوایای خاطرم رو بهم ریخته آن فکر تقریر نشاید و بکالبد تحریر بگاه و حقه نمیگنجد

من طفل بودم دایه داشتم او را دوست میداشت هنوز هم مرا یاد است که من احساس محبت صافیه او را در کودکی میکردم الساعه هم متاثرم او چه شد آری او در فت بمسافرت غیر متناهی گوئی در مقابل چشم من هنوز احتضار او مجسم است که چشمهای خود را بطرف من میگرداند

من معنی فراق و مزه هجران را از روز فهمیدم و با کمال بی قیدی چشیدم این مسئله را سهل شمردم چندی نگذشت مبتلای مفارقت ابدی جد و جده خود شدم ایشان هم بار سفر بستند مرا الی الابد در آتش فراق سوزاندند آنچه باید تسلی بود مدتی من یکی را دوست داشتم او هم محبت مفرطی نسبت بمن داشت لکن هر وقت مرا ملاقات میکرد افسرده میشد و افسوس میخورد

من هیچ وقت او را در حال انبساط ندیدم از دست تکه رخاطرش بیاسودم مجلس های بسیار خاطر من بود خلافش با به گزیدن میشد

روزی اظهار عجز از تحمل بار تحسرات او نمودم و التماس توضیح قضیه را کردم سر بر آورد و نگاهی نموده چنین گفت ای کاش با دوست نمیشدیم

همینکه این فراز مختصر را شنیدم بر حیرتم افزود گفتم دوستی که مایه تاسفات شما است اختیار فسخ این عقد را همواره دل شما دارا است این کلمات من که بسیار جاهلانه و بیموقع بود او را بیش از پیش متالم نمود چندی نگذشت با همان حال بود آن سؤال و جواب در بوته اجمال ماند

روزی خودداری نتوانست چنین گفت که اگر همدیگر را گم کردیم دیگر کجا پیدا کنیم مدتی گذشت بواسطه مسافرت طولانی من همدیگر را ندیدیم همینکه وقت مراجعت خبر مسافرت ابدی او را از دیار فنا شنیدیم آنوقت بود که کم کم مبهمات عالم محبت پیش من واضح میشد

یکسره افکار مرا مغشوش و در گرداب دریای حیرتم غرق کرد همانم که سر خاکش رفتم گفتم

آری حقیقت کاش با دوست نمی شدیم اینک همدیگر را کجا پیدا کنم از آنروز تا حال در زوایای خاطر من او در حالت اشتعال است و دلم از خون مالامال گاهی غرق تفکرات گذشته میشوم که گمگشته های من کجا هستند بروم پیداشان کنم عذر ایام گذشته را خواستارم و از آینده شما مانند خود به پرسم بگویم کجا رفتند ای دایه عزیز ای نیاکان مهربان ای محبوب قلبم شما را دوست داشتند و هر وقت مرا میدید آغوش باز میکردید

در زیر خاک ید در جو هوا هستید در کرات آسمان لاتناهی جا شدید آخر من شما را گم کرده ام کجا شما را پیدا کنم

گر آن من مدتها همین برای تشییع جنازه شما بود پس ای کاش دوست نمی شدیم کاش همین تنها شما گمگشته من بودید روز بروز بر مقدار یا آشنایان من می افزاید کم گشته کان من زیادتر میشود

این جا کجاست هر چه پیدا میکنیم از دست میدهیم خوب بنظرم آمد که دارم جوانی

راهم گم میکنیم سعادت و خوشبختی را از دست میدهیم
اسلام عزیز را می بینیم که از وطن من رخت بر بسته ایران محبوبم هم در دست نابرابران
افتاده ابر است پنهان و مفقود الاثر است افسوس که هرچه در احاطه فکر من است
من او را فاقدم
الی الابد یادش بخیر آن دوست عزیزم که گفت اگر گم کردیم همه یکدیگر را کی پیدا کنیم

شب خونین

دو شب بسی دراز است درهای غم بروی من باز است من بیچاره بی کس و تنهایم گوئی
که یکی از وحوش صحرایم
مرغ دل من سر زیر بال است قاصد گوئی فنا بسی مجال به آینده خود می نگرم
از شدت تاریکی از همه جا بی خبرم آنچه نزدیک است رنج و بلا است آنچه یقین
است مرگ و فنا
این راه که میروم بسی هولناک است هرچه نزدیک میشوم قدم بقدم بیم هلاک از
فلاخن دهر پرتاب میشوم به نشانه مرگ بر میخورم
گویند شب ششمین ولادت من دختران حق مجبی از آستانه قنداق را بی
پیرایه استند گو نه باری بر پشتم گذاشتند سر دستهای خود افراشتند
آری آنها خوب فهمیدند که مرا زیر بار کشیده دست مرا بستند پشت برتافتند

آنها

انها بزبان حال گفتند ای پسر انسان ای مجموعه عالم امکان ما دختران قبلا هم همگی
خاموشان جمیله
این بار تکلیف است به پشت توی سینه ایم و به دوش توی تو نهیم این شب شب است
ماست هست شب عهد بندیست ماست
ما دختران وطنیم دوشیزگان نازک بدنیم نوباوگان اسلامیم در مقام استغاثه و استرحامیم
ما از شاخ غنچه باز نخواهیم معاشقه بی اساس مجازی نمی طلبیم با پوشش کوتاه این
دراز کاری نداریم
سعی کنید دست اغیار به این وصال ما نرسد جهد کنید تا دزد هرزه گل جمال
ما را نه چیند کوشش کنید تا کنشش خطبه ما را نخوانند لب غیرت بگزید تا لب ما را نگزند
روی از دشمن بر نگردانید تا روی گلگون ما را بر نگردانند کفن بپوشید چادر را
از سر ما بر ندارند
سردار روید تا سرباز نه فنند خود را به طناب کشید حلقه زلف ما را نه کشند
اگر همه اینها را نکنید یقین بدانید آنها خواهند کرد راستی این موذن است که خاتمه شب را
اعلام داده میگوید الله اکبر

کتاب هستی

این که من می بینم چیست کتاب هستی است شما هم می بینید [illegible]

جلیت(?) گل باغ هستی پرستی شما هم می چینید
وه چه کتاب بزرگی است عمرهای دراز مطالعه در قش وفا نکند عجبا چه لوح که
کوشش تمام بشر صفحه از دیگری جدا کردن نتواند
آنکه می بینم یکصفحه اوست که بسی صفحات بی شمارش گذشته و طبیعتها الواح
دیگرش هنوز بنوبت نرسیده که سرانگشت قدرت او را ورق زده و اسرار بی
بهایش را نمایش دهد
بیائید پیش از مرگ تماشا کنید این کتاب را که بسی دیدنی است همت
کنید این صفحه نقش مرا بخوانید که بسیار خواندنی است
این کتاب گوئی جفر جامع است که از آینده و گذشته بشما خبر میدهد این
نقوش و خطوط بسی معانی در سینه بردارد که روح شما را تا هنگام مرگ با هنر از
آزارد صفحات او موجودات جهان است خطوط و سطوحش اخبار است از
حالات گذشتگان و آیندگان
چشم باز کرده ببینید چه خوش گلکاریش کرده اند با تأمل بنگرید چه
خوب طلاکاریش نموده اند
جلوه جمال را ببینید گلهای باغ نوجوانی را تماشا کنید آن جدولهای
طلائی را که می بینید جویبارهای دنیا است آن سر سوره های لاجوردی
نوبهارهای شما است آن خطوط سبز رنگ چمنهای زیبا است
این خطوط یاقوتی و نقشهای ارغوانی از صفحات زیبای نوعروسان جوان

و نوبهاران

نونهالان جهان که تجلی میکند از اثر قلم مانی قدرت است
که بوقلمون وار هردمی از رنگی برنگی دیگر نمودار است این کتاب سراسر
رموز عشق است و اسرار راز و نیاز موجودات شیفته و مجذوب است
حروف زیبایش آغوش باز کرده اند و همدیگر را در بر میگیرند قطعه های
رعنایش همدیگر چشمک زده و سرگرم معاشقه میباشند اینها صور و همیت(?)
نیستند که شما را در نظر است چمنهای زیبای کوهسار است که گلهای کوچک
بی شمار آنها را زینت نموده و دختران خورد سال رنج بران آنها را بسی
دوست دارند
آن یکی پسر دهقان سالخورده است که داس در دست گرفته خارهای چمن را
یکی یکی می چیند او در پی انتظام معیشت دنیا است همینکه دنیا در حق او
بی وفا است
او سحری سر از خواب برداشته گوسفندان خود را بر انگیخته آنها را نوازش میکند
بسر و صورت آنها دست شفقت می کشد
او دست بر طبق اراده خدا کار میکند آرایش چمن میدهد و خار میکند خار
انتقام خود را کشیده به پای برهنه او خلید
زندگانی ستمگر با او همان میکند که با نیاکانش کرد دنیا غیر از باز
آنهم با ایشان چیزی باقی نگذاشته که از ایشان ارث برده باشد جز از خانه
سیاه تاریکی تملکشان نگردد که بباز ماندگانشان بدهد

هرچه در جهان می‌بینید ایشان را ستمکرده آفتاب سوزانیده با ایشان نموده
آتش خرمنشان را سوخته باد و آب خاکشان را بر باد داده اشراف غارتکرده دادگران
و دغاصنفان محکومشان نموده
هنگامیکه در دنیا یار مهربانی دارند مایه تسلی ایشانست او کیست او مرگ و فنا است
که ایشانرا استراحت ابدی میبخشد

ملکوت آسمان

امشب قدری زود خوابیدم شاید زود بیدار شده و از لطائف نسیم سحر لذت
برم و در حفظ الصحه خود بکوشم
زیرا که تدریجاً از مرگ دارم وحشت میکنم و کراهت فنا ظاهر را احساس میکنم
هنگامیکه در این عالم تماشای مختصری کرده‌ام کافی نیست
این خواب در عمر من تاریخی است زیرا که مریخ همان ستاره که منجمین اورا
ابوالهول میگفتند با منظری نیکو برخلاف عقاید آنها مرا بیدار کرد
و بر حسب وعده که سابقاً داده بود که مرا بملکوت آسمان دلالت نماید نیک وفا نمود
تا دیدمش مراسم احترام و پذیرائی او را معمول داشتم و او را شاد کردم
که خندید و قبل سواری اکید داده است که مرا بمسافرت آسمان همراه خویش
نماید

او رحم نمیداشت لیکن مرا اندرز میداد که موانع بسیار است و مشکلاتش بیشمار
گفتم ای مریخ هزار وعده خوبان یکی وفا نکند این چه مغالطه ایست که پیش گرفته
و این چگونه معاهده ایست که با من نموده گفت آنچه در وسع طاقت من است
وفا خواهم کرد لیکن شما هم نباید مرا از محال کشید و آنچه غیر میسور است از من
طلبید
زیرا که فاصله بعد من با آفتاب دویست و ده ملیان ورس است و مدت دور من
بمدار آفتاب در یکسال و یازده ماه است شاید بدانی ستاره مشتری را بعدش
از آفتاب هفتصد و هشتاد ملیان ورس میباشد و مدت دورش دوازده سال است
من چگونه تو را بغیر از مناطق خویش توانم برد دیدم راست میگوید پرسیدم مشتری
که این قدر از آفتاب دور است یقین دارم که در خانواده شما از او دورتر نباشد
مریخ سر بجنبانید و گفت ستاره زحل یکهزار و سیصد و هشت و پنج ملیان ورس
و نپتون ۲۱۷۰ ورس از خورشید بعید است
و در ۱۶۵ سال مدار او میگردد
گفتمش ای عزیز پس باید ستاره نپتون سر رشته سقف آسمان باشد و تمامی
کواکب ثابت و سیار در زیر لوای او بیارامند
مریخ تبسمی نمود که سخن آغاز نمود و گفت ای سرپرستان این خانواده با عظمت
آفتاب و دستگاه محیر العقول آن عالیجناب در صحرای وسیع آسمانها
یکی از گمشدگان است

تخیل شما خیال بخشید که این کواکب در یک مسافتند و قدری از این مقدار هم
نزدیکند هرگز این طور نیست
از آن جهت که چشم شما قدرت تشخیص بعد مسافت آنها را ندارد فقط میتوانید آنها را
ضعیف مشاهده کنید آنها از ما و شما بسیار بسیار دورترند و در مسافات متفاوته واقع
شده اند
نزدیک ترین آنها از شما در مسافت ورای تصور بشر واقع شده کوشش بدهید
زمین از خورشید ۱۴۰...... ورس دور است هرگاه زمین بخواهد به ستاره
سیار نپتون که یکی از خانواده شمسی است برسد بایست سی بار مدار خود را از
مدار آفتاب وسعت دهد هنگامیکه شما در تصور خود این مسافت را نه آنکه صد بلکه
هزار و ده هزار و صد هزار بار زیاده نموده در اطراف زمین خودتان سیر نمائید باز
یکی از کواکب مصادف نمیشوید و نمیرسید
از این صحبت حیرت کردم بی اختیار فریاد زدم ای مریخ تو گر میشه من در خوابی
پس از این قرار خانواده شمسی ما در گوشه این بیابان بی سرحد یکی از گمگشته
گان است
گفت اگر بگویم که فواصل این کواکب از همدیگر و همه ایشان بیشتر از این قیاس
است چه خواهی گفت به آنکه هرگاه خواسته باشید یکی از نزدیک ترین
کواکب ثابته در عالم خیال طیران نمائید
باید دویست و بیست و شش هزار بار مسافت میان زمین و آفتاب را اگر ازینه

حالا خواهید گفت پس دورترین آنها از ما چه قدر فاصله دارد در این صورت
باید منتظر مثالهای چندی شویم
البته شنیده اید گلوله توپ در ده سال بآفتاب میرسد ان گلوله برای
آنکه به نزدیک ترین کواکب ثابته برسد باید دو ملیون سال طیران نماید
گفتم دو ملیون سال گفت اگر عدد زیاد است من کمتر خواهم کرد
نور در هر ثانیه دویست و هشتاد و پنجهزار ورس سیر میکند نور آفتاب
در هشت دقیقه و نور مشتری در چهل دقیقه و نور روشنی نپتون بعد از چهار ساعت
بشما میرسد لیکن برای رسیدن نور نزدیکترین کواکب بزمین شما سه سال
و هفت ماه مدت لازم دارد
در آسمان از همه کواکب فروزنده تر شعرای یمانی است از جمله کواکب
نزدیک شما است بعد مسافت شما با او ۲۰۰ ملیارد سالست
که یک ملیون و سیصد هزار بار از مسافت آفتاب بیشتر است نور او
در بیست و دو سال به شما میرسد نور جدی در پنجاه سال بعضی در ۱۲۰۰
سال نور آنها بشما میرسد کواکب کوچک مجره را یکهزار و دو هزار و ده
سال لازم است تا تواند نور خود را بزمین برساند
حال که آنها را می‌بینید برای آنست که چندین صد هزار سال از طلوع آنها
گذشته و از این مدت نور آنها در راه طی مسافت نماید
ای مریخ بس است که آفتاب ما را رسوا کردی و خانواده قدیمش را ناچیز نمودی

ودر چشم من عالمی را نابود کردی و بر حقارت دنیای ما افزودی نفرت که من
سر بخاک مذلت خواهم نهاد و با روحی ضعیف خود را معدوم صرف خواهم داشت
انیک حقیقت بگویم   سبحان ربی الاعلی و بحمده
و مرگ را دوست نخواهم داشت زیرا که فقط اوست مرا بملکوت آسمان دلالت
کند

احساسات دماغی

این چه بوئیست که من میشنوم این چه رائحه که من احساسش میکنیم هر قدر عمر
بیشتر میشود زیادتر استشمام مینمایم اطراف مرا احاطه کرده جوانب من و دماغ
مملکت مرا گرفته
این بوی مرا خفقان می آورد و روح مرا افسرده و متألم مینماید به هر چه در
احاطه فکریه هست توجه میکنیم این بوی را از آن میشنوم
ای زارع بدبخت ای دهکده نشین بیچاره سرسخت ای پای برهنه و لخت
عریان ای بیخانمان و خاک بسر رنج بر دهقان این بوی کریه
رائحه غیر مطبوعه از خیبر مشام جان من می آید
کیست که بداند این بوی چیست کیست که احساس دماغی او با شامه من
یکی است

ناگفته

عجباً مگر دماغ شما گرفته و بیماری زکام شامه مردم و مردی را ضایع نموده
این بوی کریه را نمی شنوید از دیانت اسلام و مملکت داریوش و بهرام
می آید اگر طالب تغییر بید و در پی اصلاح و تغییر گوش فرا دارید دماغ بیرون
آرید به بینید راست است یا من اشتباه کرده ام
انیک مرا اذیت نکنید من بوی مرگ می شنوم
آری از همه جنبه بوی مرگ می آید
ای دهقان مظلوم تو خود بوی مرگ و فنا را نمی شنوی حق داری زیرا
که سر انگشت های قوی شاخه دماغ ترا گرفته لهذا آری تو خواهی
مرد و مرا هنگام بازپسین بر سر بالینت بخواه که در گوش تو بجای
تقدیس این کلمه را تکرار کنم و روح ترا به اهتزاز آورم که دل خوش
دار نمیکه از اشراف ایران هم بوی مرگ می آید

کتاب مورچه

مورچه را دیدم به بچه گان کوچکش درس میداد ای نوبادگان من صدای
سعال را به پرستید او را بقدرت و یگانگی بشناسید وطن عزیز و لانه
مقدس خویش را دوست بدارید و اغیار را دور کنید با تمامی قوای خود
از بیگانگان دفاع کنید
سعی و عمل و رنج و زحمت را پیشه کنید و از تابستان برای زمستان
توشه گیرید
تا چون گمشدگان به دریوزه گی و گدائی نیفتید و با رفتن ناسزایان ننگ کشید
کارگران و عمال رنجبر آن را اسیر کنید و ما فوق طاقت ایشان شغل رجوع
نکنید
همه را بر تمامی عناصر ملی خویش مقدم دارید
سلطان خود را محترم و وجود نظامیان را مغتنم شمارید آلات دفاع

واسباب

واسباب جنگ را آماده کنید و اقوام خود را با استشمام مشق جنگ و ورزش
بدنی عادت دهید
بیت المال را بهیچ وقت خالی نگذارید این کتاب مجموعه جواید ایران و ادبا
است مطالعه کنید و از فواید سعی و عمل عبرت گیرید و انحطاط شرق را
بواسطه بطالت و جمود و ظلم بی نهایت و غیر محدود بدانید
با وجود دیانت جلیله اسلام و کتاب کریم قرآن برای قصور در عمل اقدام
بر اجل خود کرده اند
مرگ و فنا در مملکت آنها خیمه برپا کرده ذلت و خواری و مسکنت و بیچارگی
از وجنات قیر گون ایشان هویدا گردیده چون عنکبوت در تار و پود
اعمال خویش خزیده اند هر گونه بلا را بجان و دل خود خریده اند
مورچه گان عزیزم این آیه را مکرر بخوانید لیس للانسان الا ما سعی

آسمان صاف بود ستارگان میدرخشیدند نسیم صبح میوزید ماه و مشتری قران
داشتند ستاره سحری پرتو افکن بود
کواکب ثابته از شاخه های درختان جنگلی چشمک میزدند کلبه هندی در زیر درخت
کهن سال در خواب بود
ماه سر بگوش مشتری آورده چنین گفت بیا بردیم این جنگل ها را گردش کنیم این

جاهندوستانست معدن جواهرات درخشان
کشور طوطی و شکر است مملکت گل و بلبل و خطه معاشقه افتاب الماس است
شتری اظهار تعجب نمود مگر آفتاب معشوقه دارد گفت آری شاهنشاه ما خیلی است
مبتلای عشق دختر بدیع الجمالی است نام او الماس است که در این کلبه محقر
هندی است گرچه از فامیل حبش و دختر زغال سنگ است لکن در
جمال بی مثال است زیبنده معاشقه شهریار با جلال اکنون که آفتاب
غایب است بیا برویم اندکی تماشا کنیم با دخترک دهقان سر صحبت باز کرده
والتذاذ ببریم
هردو داخل در جنگل شدند برگهارا یکی یکی کنار نمودند الماس بیدار بود و چشم در
انتظار او در فکر افتاب بود که اشک حسرت ادبر کرد
تکرار دیگر گرفت و با مهربانی از سر هنگیکه ماه و شتر را دید بوی آشنائی شنید
سر برآورد سلامی کرد مرحبائی گفت
بکلبه شه ی دعوت کرد تعارفات رسمی آغاز شد سر صحبت باز کردید
الماس پرسید که شما کیستید شتری لب خند زد که من محبوب شاهم عزیزه آن
درگاه این که می بینی ماه است آئینه دار طاق پادشاه من خواهر زهره و دختر
آسمانم فتنه سیه دلم آفت هرجانم یک امشبی ما را راه دادی در دولت
بروی خود گشادی
هنگیکه الماس این قرار را شنید رنگش بپرید آب در چشم بگردانید پیش خود

خود گفت حقست همان روزها درم گفت معاشقه افتاب دروغ است سنگ زغال را تبش
بی فروغ تو دختر دهقانی او پادشاه جهان او هرگز در عشق تو نباید بهشیار ان
را دل سنگی نشاید
هنگیکه ماه و شتری تغییر حالتش دیدند اذیت دختر جوان از پیش از این نپسندیده
خدا حافظی کردند باسمان رفتند
کوکبه افتاب طلوع کرد ستاره ها از چشم پنهان میشدند مرغهای خوش
الحان منتظر قدوم او بودند
همین ساعت بود بادهای مخالف میوزید صدای مهیب درختان موی اسکل
خبر از واقعه هولناکی میدادند
افتاب درآمد هر قدر نگاه کرد بعادت هر روز محبوبه خود را ندید هرجارا
گردش کرد بکلبه اشیار تابش نمود از عزیزه خود اثری مشاهده ننمود
تا رسید کنار چاهی که ناله ضعیفی از قعر چاه شنیده میشد بی اختیار خویش را
انداخت افسوس همان دم آخرین نفس الماس بود شاه برگشت چند روزی
نگذشت که منجمین از احتراق زهره و خسوف قمر ما را اطلاع نمودند ستاره سحری
را هم آغوش شاه دیدند و کوکب دری نامیدند زیرا تنها او بود که بوسیلی شاه
و عزیزه شهید عشق او مانند بود

گل و مهتاب

سر بلند کنید بالا بنگرید بیدار باشید اختر بشمرید عشق بورزید ورزیده باشید به
باغی روید گل چیده باشید
این باغ جنت است دیوارش بلند است این زلف یار است دلها را کمند
است آن بلبل عشق است و دلها نشسته آن ژاله حسن است بر گلها نشسته
این بلبل با گل حرفها دارد آن عشق با حسن گله میکند ای عشق میگوید تو بلای
هستی حسن میگوید تو کجائی هستی
عشق سر سخن باز کرد حسن با بهوی آغاز کرد این تنازع تشاجر انجامید این
تفاخر به تراضع خاتمه یافت
قاضی تحکیم کیست کسی را یاران حکمیت بنیست مدعی عشق حسن است وکیل
عشق دل و نماینده حسن گل است وکیل عشق خود را می بازد نماینده
جمال کار او را می سازد قاضی کیست آسمان و زمین است هردو در گرو حسن
رهین است عقول و نفوس دیوانه او شده جواهر و اجسام کاشانه او
این بیچاره عشق است که عالم ریزه خوار سفره جاذبه اوست کسی را

نذارد او نمیخواست کسی را بیازارد
به هر جا رفت محکومش کردند و از همه حقوق محرومش نمودند
حسن از محاکم صالحه برگشت عشق را در کوچه قاضی دید علی رغمش جلوه ها نمایان
کرد و دامن کشان گذشت
عدالت معدوم شد فرشته رحمت مرحوم گردید عالم ظلمانی اثرات خود را
نمود مظلومیت محضه حکم فرما شد
دنیا در غفلت صرف راه رفت حسن هرزه گی از سر گرفت این جاست
که ما فوق طبیعه را حلم روا نباشد عشق مظلوم باید فاتح آید مکافات
اعمال داده شود آن چه بود این بود که عشق خود را کنار کشید و جاذبه
هر چیز را برداشت
حسن یکوقت ملتفت شد مثل ژاله گل بطرف افتاب بالا میرود و او میرفت
همیگفت لمن الملک الیوم لله الواحد القهار

سحری مرغ شب آهنگ سرایش میکرد گل سوری درمیان سبزه ها

نمایش میداد صدای آبشار بلند بود غنچه در کنار جویبار لب خند میزد
دنیای سالخورده در خواب بود دل بهاری شب را اضطراب می افزود
گل از ماه پرسید تورا مضطرب می بینم در پاسخش چنین گفت که از آنچه بارها
با چشم خود دیده ام می ترسم
از عجائبات روزگار قصه ها یاد دارم تنها منم که روز و شب می شمارم من از
اجتماع شرائط عیش و عشرت مطمئنم و از خوشوقتی شما غمگین
من از وامق عذرا و مجنون لیلی و عمرو سعدی و شیرین و فرهاد
و اورنگ و گلچهره بسیار دیده ام که سرانجام ناکام شدند و عاقبت
در خاک خفتند
گل برافروخت و دست در دامن مهتاب زد که از حکایات عجیبه دنیا برای
ما بیان کن و ما را قرین تشکر و امتنان بدار
ماه قبول کرد و سخن آغاز نمود یک شبی را یاد داشت در زمان اسکندر
رومی در شهر افریقیه مصر ما در غدرای محبوب در خواب بود عذرا در مقابل
مهتاب تفرج مینمود
او در خیال وامق بود این معشوق در فکر عاشق صادق
زنی بیتاره (ادالوتش) نام وارد باغ گردید عذرا را سراغ میکرد

اولا

او از جانب یکی از عشاق عذرای مقبول موسوم به (اندارس) رسول بود سلام را
زبان بگشاد و تا رفت پیام رقیب وامق را برساند و معاشقهٔ اندارس را بپایان
آورد عذرا برآشفت با انگشت لطیف چشم عجوزه ضعیف درآورد تا دیگران
عبرت گیرند و شریعت عشق را بازیچه قرار ندهند و حقیقت را پامال کنند
اینک ای گل من تو را می بینم با بلبل همسری با خوار هم بستر همه شب با نسیم
سحر هم نفسی و در هر جا شب گرد بی عس زینت هر چمنی آرایش هر مرد
و زن
گل این بشنید از کانون دل بنالید در پاسخ مهتاب چنین گفت حاشا که من
با خار بسازم و معاشقه با غیر بسازم اینکه تو می بینی تجلیات است آنچه تو
میگوئی مرحله اسماء و صفات و دست رقیبان بدامنم نرسد محکس گل وصال
مرا نه چیند دل من آنجاست که بلبل را ماوی است در هر محفلی باشم محبوب
من آنجاست
ای ماه تو از اسرار عشق بی خبری توئی که ابدالدهر در بدری در منزلی که شب
میهانی در هر مرحله قافلهٔ را ساربان
خویشتن را مجبور به اقتباس بیشماری شبها در هر گوشه و کناری نبات و جماد روی
تورا ببوسند کلیه اشیاء هم خوابه تو اند

احتجاج گل با مهتاب هنوز ناتمام بود صبح صادق دمید نسیم سحر خوش خوش میوزید
بلبل از خواب بیدار شد از قصه شبانه آنان آگاه گردید همینکه اشک چشم گل را دید
از دل بنالید گل را با پرهای لطیف خود در آغوش کشید اشک او را پاک میکرد
لبهای او را ببوسید گل در خشم بود که مبتلای چون توئی بی خانمانم اینک می
رسوای جهانم تا چند شاهد بازاری باشم تا کی دیگری دو هر جائی گردم
بلبل تبسمی غمناک نمود اشاره بجانب آسمان کرد گل این نکته را فهمید و گفت
آری اِنّا لِلّه وَ اِنّا اِلَیهِ راجِعون

ای مرغ شب آویز چرا فریاد میکنی شب همه شب از یک پای آویزانی و حق
حق میزنی کوئی هنوز آن قطره خون که هنگام سحر از گلوی تو میچکد تو را فرا
موش نکرده
اینک صبح نزدیک است آینده ها تاریک گل شبت بوی از نعمات
عندلیب خوابش می برد
عاشقان نشب بیمای حرکات ستاره کان را می پایند پرنده شبان در

خوشبختی

خوشبختی و سعادت سر از زیر بال درآورده به آرزوهای بشریت لب خند
میزند
هاتف غیبی صدا میزند مرغ سحر فریاد میکند ای خفته گان بیدار باشید ای خمار
زده گان هشیار شوید
خنک جانی تا چند بی هنری و بی لیاقتی تا کی لذت عشق را به جشید عشق بورزید
محروم نباشید
کشتی دنیا بساحل رسید شما هنوز سرگردانید بشریت نجات می یابد شما در گرداب
و طوفان از این ویرانه حدان خیمه بیرون زنید و از لانه های تاریک
بیرون خرامید ملکوت سبز آسمان را تماشا کنید خرگاه ماه را مانند عذار
مهوشان بنگرید
چشمه نوربخش آفتاب را چون دهان یاران نظاره کنید
چتر عنبرین شب را به یکسو کشید روی درخشنده و نورپاش او را ببینید
این باغ تماشاگاه شما است این خرگاه نمایشگاه قدرت خدا است
کلید این باغ توحید است در این بوستان روحانیت میباشد
ای جهان کهن چشم جهان بین بگشای عالم کبیر را تماشا کن ای سیاح
جهان معرفت ای دل دانا یکقدم فراتر بگذار جمال حقیقت را ببینی

این صبح است که می دمد مرغ حق خاموش است خفتگان آسیایی هوش آفتاب
علم سر میزند نسیم لطف اسلام میوزد عندلیب سروش میگوید گلهای حقیقت
بشریت سر از خواب بر میدارد
این کجاست چه درخوابند اینها کیستند مست شرابند
این کشور ایرانست از خواب دوشین سرگردانست اینها مسلمانانند که
بی دریوزه اروپائیان
آنکه من می بینم چیست او فرشته اقبال است که بر لب دیوار نشست
بیاد دانشوران بگریست آن دیگری جغد بود که دفتر ویرانه های ایران را
می نوشت و برای همنوع خویش آتیه خونین پیش بینی نمود

دخترک دوشیزه با عاشق جوانش از طرف گلزاری میگذشت دخترک
سرش پائین بود پاهای کوبان میخرامید و از نیرو بخش یار خویش آزرم می نمود
رخسارش گلگون می شد و مانند چشمه آفتاب فروزان بود
گل سوری با خواهران همسال خویش ایشان را نگران بود لب خندی تمسخ

زو با گوشه چشم اشارتی نمود که همه گلها را خنده افزود
دخترک عزیز ملتفت شد با کمال ادب پرسید که علت این عمل و موجب
این هزل چیست
یکی گفت از آنجائیکه روی تو را تشبیه به گل کردند بلطائف نکات البته
پی نبرند ما را با تو چه مناسبتی است شما را با من چه شاکلتی رنگ ما از
کارخانه صباغ قدرت است و از اداره وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ صِبْغَة
از خم رنگ بوستیم بسیار خوش رنگ و بواستیم
گلگونه ها را از رنگ ما تشبیه کنند و از هر بوی خوش از عطر ما تمثیل آرند
ما دختران چمنیم پروردگان صحرا و دمن طلیعه اقبالیم عزیزه مهر و شمال
رنگ پشت گل سرخی ما بر چهره دوشیزگان لبسی خوش نما است هر چیز
که دارای این رنگ است بسیار پربها است
آب رحمت میخوریم در لب جویبار قدرت میروئیم غنچه های ما چندانند عاشق
ما بلبلان غزلخوان
جا در سبزه زار سرکنیم پیراهن سرخ در بر حریر ما از کرمی نباید غذای ما را بهیمه نزاید
پاک و لطیفیم لیس عزیز و شریف خون ما گلاب است اعضای ما
سرخاب معشوقه مرغ پاک دامنیم با کمال عفت در یک پیراهن

محجوبه هر بلیتیم عزیزه هر فقیر و صاحب دولت
رنگ گلگونه دخترک جوان برافروخت جواب آغاز کرد و چنین گفت
ای گل سوری آری تو قشنگ زیبائی هر چه گفتی راست بود لیکن و
کاست تو بیش از آنی که خود میدانی
من خود تو را بسی دوست دارم و از میانه موجودات تو را می پسندم و عزیز
می شمارم
لکن تو را این حد نیست که با رخسار ما دوشیزگان احتجاج کنی و از در عناد و لجاج
آئی
تو دختر سبزه و چمنی پرورده صحرا و دمن من زاده شرم و حیایم نوباوه صدق و وفا
تو را بوی خوش و عطر دلکشی است
مرا عطر عشق و عاشق کشی است از من بوی جان بمشام جانان میرسد
و در دماغ بهشتی جاودان
قوه شامه دماغ تو را ادراک میکند لکن شامه حساس دلها مرا استشمام مینماید
من از صبا لطیف‌تر و از وفا شریف‌تر
من از خم عشق و حقیقتم از کارگاه مهر و محبت تو را رنگ تکوینی است
مرا گل رخسار از الوان تکلیف است و گاه گونی تجدید و تعریف رنگ

من از احساسات دل مسکین است و از بارقه چشم غمگین
میزان مهر و محبت است و درجه وفا و حقیقت هنوز مفاخره گل و دختر تمام
بود که گل سر فرود آورد و بوسه بر قدمهای دخترک زد و این بوسه مقارن بود با
چندین بوسه که از لب او میگرفتند

من بشری بودم تماشای باغ جهان آمدم دست بدست کسی دادم در خیابانهای
آن قدم نهادم همینکه دیدم تنها نیستم
آهی کشیدم و بی محابا گریستم امثال من بسیار بود اشباهم بی شمار
آستین یکی را گرفتم در خلوت سر صحبت باز کردم و تعارفی آغاز نمودم که کیستی کجائی
هستی بکجا میتروی و چه می پرستی
گفت افسوس که من خود حیرانم مدتی است سراسیمه و سرگردان گویند
این باغ را دری دیگر است و از آن طرف دیوار همه کس بیخبر از یکدیگر تا
صد و چند سال این جا نپایند عاقبت ما را بیرون رانند گفتم نردبانی بگذ
رید از جانب دیگر خبری آرید
گفت اینجا طلسم است بی نشانه در رسم هر که بر سر دیوار برآید قهقهه زد و افتاد

و عمرش سر آمد
گفتمش این چه اوضاعی است جمعی بیکار زندگی می‌کنند و روز و شب در رنج می‌برند قومی از هر طرف
از هر طرف آنها را غارت می‌کنند با سود که می‌خورند
آنچه کاشت نخورند عیال و زن و بچه کانش از گرسنگی فنا در درد آنها و رنج بیکار
بودند دست رنج آنها را بردند آسوده غنودند
گفت گویا تو غریبی که از جریان اوضاع بی نصیبی آنها که کشتند نخوردند و رشتند
نپوشیدند کشاورزان و دهقانان هستند قوم دیگر نفعخوارانند در مکیدن
خون رنجبران گفتم چرا خاموشند گفت خفته غفلت در گوششان گفت چون
کور و کرند و از همه جا بی‌خبر
گفتم میتوانی مرا از ورودی از در دیگر این باغ وحش دنیا بیرون کنی و مرا امید است
ممنون نمائی گفت آسوده باش اینک تیک وانهم میتوان

من گفتم آری من همان تماشا کننده این جهانم و سیاح مملکت بی کران حق
دارم کمتر بخوابم و بیشتر بیدار بمانم
در این دل شب که دنیا خاموش است مرا خواب راحت فراموش است

دست بدست خیال داده‌ام و در عرصات این خاکدان تفرج مشغولم در این
هوای سرد زمستان که نفس انسان منجمد میگردد چه جای تفرج است و در این ایام
چه موقع تماشا است
ای دل بیا یکقدم فراتر نهیم و عالم بشریت را تماشا کنیم که بسی دیدنی است از راه
و بیراه بیخانواده اشراف و اعیان مملکت ایران در آئیم و از کیفیت زندگانی
فرح بخش ایشان التذاذی ببریم
اینک نظری کردم این زمستان که تو می‌بینی برای آنان بهتر از نوبهاران است
این تو سی نیست فروردین است این دی ماه نیست اردی بهشت است
اطاقهای مزین و قصور مجلل آنها را خواهیم دید که با چراغهای برقی و لامپهای روشنی بخش
منور گردیده است کرسیهای متعدد زیر لحافهای لطیف و بالشهای نظیف و در دور
کرسیهای ابریشمی و پرده‌های مخملی و فرشهای قیمتی و اسبابهای فرح بخش و دکتهای شیرین
مذاق این روا قهارا زینت افزا است
خدام معقول محبوبه‌های مقبول فرزندان جمیل منشیان اصیل دور دیف آنها را گرفته
نغمات دلفریب ویستبعیان و قفسهای قشنگ مرغان خوش الحان گلهای
معطر در شمعدان و گلدان با صدای باد زمستان بسی دلربائی این مجالس
انس را بیفزایند
عطرهای خوش بو مخترعات دلجو با زلفهای مشکین و لباسهای رنگین و تبسمات شیرین

باغ میوه و جنت الفردوس را نمایش میدهد که نشسته آنها بسی خوش بو آمیده
ایشان بسیار خوشتر بنظر می‌آید
ای دل تماشا کن که روح تو در اهتزاز آید و مذاق جان ترا التذاذ بیشتر گردد
دیگر بس است با من مساعدت کن که خانواده‌های بی‌چاره کارگر را تماشا کنیم
این خانه که ما وارد میشویم منزل دهقان است که محتاج یک لقمه نان کمیسه اشراف
را پر کرده اینک در مقابل سرما از گرسنگی افسرده باد سخت میوزد صدای مهیب
او چون شیر میغرد و برفهای بسیار از شانه خانه بی مقدارش میریزد
او چراغ ندارد در منزل تاریک تر از گور تنگ از لانه زنبور در گوشه خزیده عیالات
برهنه و عریانش دختران لخت و عور کرباسش در زیر یک لحافی سوراخ بر روی
خاک سیاه خوابیده‌اند گرمی طبیعی ابدان ایشان مقاومت با سرمای
زمستان نمیکند سر بزیر بال یکدیگر برده‌اند پاهای خود را بزیر شکم جمع کرده
اند دست در بغل یکدیگر نموده‌اند
آنها سیلی زند اگر جائی روند از گل و آب بستیزند آنها کسی را ندارند عجبا با
این حال سیاه عجیب و شکنجه‌های غریب راضی بقضیه‌ی صبح صادق نیستند
هیچگاه نفسی از دست ظالم جگرخراش آسوده دلشاد هستند بسی در شکر و سپاس

ای دل مرا یاد است ترا فراموش ای دل جوانی من بیهوده بعیش و کامرانی من نیمود
شب مهتاب بر لب جوی آب فصل گل و گلاب در سطح چمن و کنار لاله و شمس مرا
خواب میربود دم بدم مرا بیدارم مینمودی که چه وقت خواب است در هنگام وصلت
و موقع دقت اجابت است شب از نیمه گذشت خبری نیامد خروس صبح بانگ زد
وعده محبوب سر آمد ترا اضطراب افزود مرا فکر خواب ترا گوش بدر بود مرا هوش
از سر میربود نسیم میوزید سرو بن اندکی اندک نمی جنبید مرغکان بیدار شدند
چه چهی سر دادند باز در خواب میرفتند برگهای درختان سر صحبت باز نکرده زمزمه
تغمغم و سخنی آغاز نمودند دنیای بشر خاموش بود موجودات جهان بیدار
سر از خواب گران برمیداشتند صدای جرس کاروان بلندی گردید
تو در سینه من می‌طپیدی من از پهلو به پهلوی غلطیدم ترا ملامت مینمودم که
نصایح خود را فزودم
پس چگونه گذشت اندکی از طلوع ستاره سحری رفته بود صدای آهسته شنیدی بدان
جانب دویدی سر بر بالش نهادی در خاک راهش افتادی
همان دم مرا مبتلا کردی در دام بلا انداختی کار مرا ساختی به خانه خرابی
من پرداختی اینک سالها است من از او دورم از وصالش مهجور
کوئی بر سر آتشم همواره علیل و ناخوش ای مرا یاد است ترا فراموش

که

که همان دم وداع اشک چشمش را پاک میکرد و دقیقه‌های فراق میشد او میدانست
این دیدار آخرین است چون آتش زیاد زده بود بی اختیار میگریست مرا یاد
است که میگفت و میرفت فراقت را چه هجران در عقب بود — چو تو بی
که نبودی آشنائی

بلبلی را نمیشی بر شاخه سبز گلی تماشا میکردم و مباحثه او را با پروانه می‌شنیدم
که میگفت ای پروانه تو تنبلی بی پروائی گویند تو در عشق شوریده و شیدائی
ای موجود کوچک ظریف و مخلوق بی طاقت ضعیف ترا با عشق
و عاشقی چه کار است این عشق شرر است که دنیا ازاو در رنج است
تو با این پرهای رقیق تاب شعله حریق نداری و با این دست و پای
لطیف تاب پنجه حریف را نیاری
دل دره بینی تو کجا و تحمل بار کوهسار کجا دماغ لذتی تو را قدرت فکر یار
کجا اینک ترا به بین و سرگذشت مرا بشنو شاید عبرتی بگیری عشق و
محبت را نه پذیری
هنوز مرا یاد است هرچه کوچک بودم زیر بال مادرم در لانه قشنگ خانواده خود

می غنودم گاهی پدرم می پرید از چشم ما پنهان میشد مادرم را میدیدم گریه میکرد
میگریست خواهران من مشغول بازی میشدند ولیکن من غم مادر شریک
خودرا در حزن او اظهار میکردم روزی که پدرم دور رفته بود که تریاک ناگفته بود دود از دل
غیر سلوبه خفته بود من از مادر عزیزم پرسیدم که چرا اینقدر محزون و گریانی پدرم
کجا رفته تو نمیدانی گفت ای عزیز بدبخت منم و پدرت دل دادم در مهر
مودت بگشادیم اینک مدتی است که او دلداده دیگریست او مبتلای خارزاده
است و گرفتار دختری از خانواده ایست که نامش گل است و وصالش هرگز
هر سال نهفته خیمه بیرون میزند در گلزار و چمن و صحرا و دشت جلوه‌ها نه
میکند پدرت با او نسبتی شیفته و شیدا است اگرچه پی از من پنهان میکند
لیکن سر و سودای او پیدا است
او در سر این عشق رسوا شده و در زبان شعرا گردیده است آه که گل دو دشمنی
بی وفا است که ابدالدهر در فکر جدائی جدائی است اگرچه نامش گل
است ولی سراپا خارش گل افروس او دل ندارد که پاس وفای دل داده
گان بدارد
ترسم که بینوا شوهرم مزاحش بگردد و علاجش ممکن نگردد من در این فکرم
که محروس از آن ندیم عشق آسیب نه بیند تا همینکه اکنون شما را پدرت
و مرا با شما و شوهر دلم میسوزد و رشک رقابت من می جنبد
اینک خیال دارد لانه مرا برداشته و در نزدیکی شاخه گل بدست خاری بیارد
من در این فکرم که با آتش رشک چه کرده تحمل آرم که قدرت این
کار و طاقت این بار ندارم

روزی چند نگذشت همان طور که مادر بینوایم پیش بینی کرده بود خانواده ما را
زیر بوته گل سوری ماوی کرد پدرم بهانه پیدا نمیکرد و دیگر مپرس که از خار
چه دیدیم روز بازار چه کشیدیم مادرم مریض شد بستر ناتوانی افتاد او مریض
عشق ناخوشی رشک داشت من از آن که زندگی پدرم در این سو
آن سو میدیدم ساعتی غایب شدم در بوته را نگاه کردم غنچه را
دیدم درکنار مادرش می‌خندید در روی گیاه چمن می‌غلطید
پیمان شکنی بود دل خویش را گم کردم همینکه برگشتم مادر خود را در حال
احتضار دیدم مادر در بر ما تمال پدر او بر آغوش باز کرد و برا دیگر گونه یافت
از نگاه را فهمید رشک از چشمش دوید او ناله دچنین گفت آه شوهرم را گرفته که
سر برآه گرفتار کرد نه ماه غروب بکرد و غراب البین فریاد میزد از آسمان
میگریست و غنچه‌های چمن می نالیدند پدر را دیدم سر به بال مادرم گذاشته
عفو تقصیرش می خواهد او زبان نداشت چیزی اظهار کند در خرخره چه
نفس اختناق مرگ بود گل سر به پیش انداخته بود از انتقام تیر سینه
سمال رقیب خود میگریست افسوس این گریه فایده نداشت مادرم آخرین
مراحل زندگانی غمناک خود را می پیمود دقتی ملتفت شدم مادر عزیزم را در
زیر بوته گل در خاک دیدم باد سحری وزید صبح صادق دمید رنگ از روی گلها
پرید باغبان بیدار شد دست انتقام از آستین غیب درآمد از گل پرسید
چه بر سر آمد دامن باغبان پر از گل بود بر گشت پدرم در گوشه دیوانه
دار این نشاط هوسناک را تماشا میکرد و مبهوت بود سر گل را در دامن باغبان
سیه دیدم و میگفت اما که دادیم این زحمت تم را تا چون که بود عهد دان [illegible]

نمایشگاه وفای حقیقی

من گاهی زیارت اهل قبور را میکنم زیرا که این زیارت را بواسطه اثبات وفا
داری مقدس میشمارم
حال زیارت من به حال آنها فایده بخشد یا نه در عالم واقع بوظیفه وفای بالاثر خود
عمل کرده چون توفقهائی در میان محبت طرف صدق و حقیقت است
چون معتقد بعصر پنجشنبه هم هستم بی ترتیب این وظیفه را معمول میدارم از قضا روز
عصر پنجشنبه بود در یک گوشه مشغول تفکر است در عوالم این مدفونین و فراموش
شدگان بودم
توده زندگان و علاقه‌مندان این صحنه سکوت مطلق را میدیدم زن و مرد در دور آن
قبور میگردند همانا موجب تردید من گردید که آیا واقعا این جامعه زندگان این
یک عمل را آگاهانه از روی صداقت بجای می آورند یا آنکه این هم جزء سایر
تقلیدات مسلمانی شده است
با یک نظر دقیق مسلم شد که مع التاسف این هم نظیر سایر هوسرانی
ها شده و مفتاح فسق و فجور عالم را در مردم گردیده
اگر وفا بود زن در مقابل قبر شوهر عزیزش که از آغوش خود با این مغاک غمناک

برتاب کرده با زحمت تمام در جلو با محرم و رنده های قلابش عرض اندام میکرد دختر از
مادرش شرم میکرد پسر از پدر پیر پوسیده خاک نمناک آزرم مینمود این اوضاع
تردیدم را رنج و به یقین من افزوده بود
آن قدر نمانده بود که با کمال یأس از جای برخواسته و با نفرین و تنفر
راه خود را گرفته بروم ناگاه پسری ده ساله را دیدم با کمال وقار و خون سردی و قیافه
غم انگیزی که از مدرسه آمده بود و کیف متعلمانه را علاقه کرده بود در رسید
بر سر قبری که من میدانستم مادر عزیزش چند سال قبل آنجا مدفون شده توقف کرد
و با کمال متانت زانو بر زمین زده و سنگ کوچکی برداشت و بسنگ قبر
آهسته میزد دلهای پر نعش او در حرکت بود
همینکه این حال را دیدم مثل اشخاص برق زده فوراً متشنج شده صدا را شاید بگیرم
که بی اختیار اشک از چشمهای من دوید
گوئی حجاب برداشته شده و چندبار در را در عالم حقیقت میدیدم که قطعاً آغوش را
باز کرده و برای طفل عزیزش بهای پذیرائی مادری است
گوئی از زیر لحد چشمهای او شاخصة الابصار با یک نظر حزن آوری بیمای
فرزندش با تمامی شرار و حرارتش تماشا میکند
ما را حقیقت براو دلالت کرد که اگر چه دل این مادر پوسیده و خاک شده اما
عشق روحی او پاینده و برقرار است و مثل حال حیاتش در طپش و اهتزاز است

حسن نیا

چندین دقیقه نگذشت آن پسره مؤدب برخواسته راه خود گرفت چشم مادر را در عقب
سر خود و مرا در حیرت گذاشت
همینکه من از حالت یأس کامل بیرون آمدم امیدواری من کاملتر گردید
که وفاداری و فضیلت نفسانیه فقط در اخلاق پسران و اشک چشم دختران جلوه گر است

اطبا متفقین در تشریح میگویند منشأ ادراکات ظاهریه و باطنیه بدن انسانی دماغ است
انبعاث قوای عقلانی هم از او است تفکرات و   بتوسط او است دل ابداً
دخله در این امور ندارد پس کلمات سابقین محمول به بی اطلاعی و یا از باب مجاز است
اما من میگویم   آنها از دل خبر ندارند اگر انبعاث قوای بدن از دماغ است
و بعضی هم در سطح و محیط و مرکز آنست من میگویم   دماغ از دلست انبعاث
قوای آن از همین کارخانه صنوبری الشکل است
این دلست که کار عاشقان را مشکل کرده است و او است پای بشر را در گل نموده   این
دلست که در دیدن جمال خوب مجذوب میشود و او است از دیدن اشیاء بدگل
متنفر میگردد   جای خوف و خون است ماوای عشق و محبت و سر منزل
سیر و سلوک
دلست که دل میدهد و دل میگیرد این بیچاره است که در میان زلف خوبرویان
گم میشود   در هنگام جذبه عشق و دیدار محبوب می طپد و در مواقع هجر و فراق تار و

پودش از هم پاره میشود
این دل است که علاج او با مفرح یاقوتی لب لعل است او است که از ارتعاش لبهای
محبوب متزلزل و مضطرب میگردد
دلست که با دل دیگر اتصال پیدا کرده و برقهای امید بخش وصال از آنها می جهد
مخابرات بی سیم عشق از دستگاه او است   مناجات عاشقان در محراب عبادتگاه او است
من تجربه کرده ام با این اسباب جراثقال دلبران سنگین دل و عقلای کوه پیکر را میتوان
بالا کشید و بطرف خویشتن آورد و کوه های حوادث را بجولانگاه تیاتر نمود آری
که مسافرین صحرای لایتناهیش را بسر منزل مقصود می برد و در دریاهای محیطش با کشتیهای
نجات تجربه های محبت را بساحل میرساند
و از راز عاشقان خبر دارد و از جور معشوقان متأثر میگردد منبع اشکهای صاف است
و محک صدق و حرفهای گزاف است
مغناطیس عالم است و همواره با شوریدگان همدم
شور عشق و شیرینی وصال را ذائقه خوبی است جنگ و صلح دنیا را واسطه
محبوبی   میل و قهر و وفا و جفا از اوست
حب و بغض هجر و وصال با او است او لطیفه ربانی است و او معمار انسانی
است روح الامین را نص کتاب منزل است ید قدرت و انگشتهای رحمت
بحکم فصل خطاب در او محل

آئینه جهان نما است سر لوحه ضعکو با است سرچشمه صدق و صفا است اگر
چشم خود را ببندی و یک مسافرت دل کنی ای بسا نادیدنی ها می بینی
و بدبار حقایق میرستی ای دل عزیز تورا با طب و تشریح چه کار است
خوش باش اهل ذوق و عرفان تورا یار است

چشم باز کنید ثروت حقیقی خود تان را ببینید دل صافی کنید تا از روحانیت عالم بهره
مند گردید دست دراز کنید میوه های آرزو را بچینید گوش فرا دهید و
نغمات روح پرور موجودات دنیا را بشنوید
بیائید از تماشای مملکت خود تان استفاده کنید و از جمال هر صاحب جمال
دلربا توشه بر دارید
شما چه قدر باغهای با صفا دارید و ممالک وسیعه لایتناهی را مالکید هر جا
بروید مال شما است هر جا نگاه کنید ملک بی زوال شما است
این عالم تماشاخانه (و تیاتر) بشر است چرا در این تماشگاه غافلید و نا خرسند
از جلوه جانانه باز یگران دنیا دلمیدید موجهای دریا بادهای هوا و حیوانات
صحرا و کواکب درخشان عالم بالا گلهای رعنا باغهای با صفا جمالهای زیبا

دنیا و مافیها مال شما و از برای شما است
در ملک خودتان بیائید قبل از مرگ تماشا کنید صدای مرغها را بشنوید و از جمال
عالم تمتع ببرید پرده های این تماشا را یکی یکی ملاحظه کرده ملتذ بشوید
مقید قباله و قباله نشوید چرا از تماشا در این عالم کاری تکنید با غنای این بساتین
و گلشنها را و باد آرزو بکنید همیکه خودتان را تماشاچی این مناظر قشنگ نمودید آنچه
شما چه قدر ثروت دارید اگر دنیا را مال خودتان بدانید که دیگران متحمل زحمت و خسارت
او میگردند شما آسوده و راحت تماشای آنها را کرده هنگام وداع باز بسین
هم مثل دیگران متاثر نخواهید شد
آنانکه حد می برند خودشان را فقیر و دیگران را دولتمند میدانند اما من حد
ندارم زیرا که خودرا (اغنی الاغنیاء) عالم میبینم بار کهها را مال خود و تجلات دنیا
را جزء جلال خود میدانم زیرا که اگر من تنها بودم در دنیا این همه عالم را
نمیتوانستم اداره کنم و به آرزو های خود برسم ناچار بودم همین طور از کرات دیگر
از نوع بشر استقراض نموده و در دنیای حاضره سکنی داده باشم تا ممالک
من معمور و دل من مسرور گردد
آنکه بدون زحمت از سلسله بشر در این مملکت بزرگ سکنی دارند چرا باید
غم اینها را خورده و رنج سعادت کلی از آنها را ببرم من که به وجود آنان
در این عالم از استفاده ثروت خود و لذت تماشای این (تیاتر) عجیب و غریب

محروم بودم
گوش بدهید بلبل چه میگوید او میگوید مثل ما مرغان آزاد باشید هر شاخه سر مسکن ما
است هر بوته گل موطن ما است خطوط هوا جاده ما است کائنات خانه دل آزاده ما
است با قباله دنیا را مالکیم بی خط آهن در همه جا سالک باغبان رنج برد
لذت ما غذا او گل می پرورد ما سعادت وصال را زارع چه میکارد ما عشق خالق
البحر را دریا ما حوض ما است جنگلها روض ما
ستاره گان روشنائی ما است جنبت پایه آشنائی ما استقلال برام ما است آزادی
ملک خاص و عام ما ما سلطانیم جغتها ملکه ما است ما پادشاهیم تا چشم کار کند
مستملکه ما است دنیا انبار ارزاق ما حق واحد رزاق ما است ما را پر و بال کفن
است چمن های زیبا مدفن همینکه چشم باز کردید ثروت حقیقی خودتان را خوا
هید دید

ای دل دختر تو از شیشه نازکتری زیرا که با یک کلمه ی شکنی از گل لطیف تری لی آتش
گلاب از چشم تو جاری میشود از آب چشمه ساران صاف تری با یک نگاه مکدر
میشوی از آئینه بلور پاک تری با یک آه زنگار میگیری از سیب گلرنگ زودتر

متاثر میشوی زیرا که با یک اشاره سرخ میشوی از شاخه گل ضعیفتری با یک تکان
سست سخت میلرزی
از همه شکرها تو شیرین تری زیرا که شمایل تو تا آخرین دائقه جان تاثیر دارد از
مقناطیس ربانیده تری که از مسافت بعیده جاذب و جالبی از صفحه تلفون حساس
تری زیرا که حرف دل را میشنوی
از سنبل با حیا تری از بلبل با وفا تری زیرا که همان دم که بسته در صدد قسمت میراث
پدر و مادرند و در تکالب و تجاذبند تو در یک گوشه بیاد آنها اشک میریزی و با نظر
نفرت در رویان صفعتیان بی وفائی ایشان تماشا میکنی
تو مهربانی و صداقت و صفا را سلطانی تو روح انسانیت و معنی حقیقی تشریفتی تو مادر
آدمیت و سر چشمه رحمانیتی
تو را که گفت در ادارات دولتی جا بگیری و از عالم خود دور مانی حکمیت تقصیر تو
تو را سزاوار نبود جنگ و صلح برا رنده تو منت تو باید مثل گل سوری عطر بر
دماغ و زینت سر باغ باشی و مایه برد درد و داغ و نور هر شمع و چراغ بگردی
تو باید ارای هر دل باشی نه اینکه در عدلیه ظالم اشکال تراشی تو مدعی العموم
هر مظلومی همینکه از دیدن هر ظالمی میلرزی نه اینکه حامی هر ظالمی
تو رئیس تلگراف عشقی سزاوار تلگراف فلزی نخواهی بود قضاوت محبت
با تو است نه ریاست حکمیت بی شفقت حکم اعدام مخالف حقیقت تست

ابر بعذاب منافی طریقت تو
تو عزیزه ارکان صلحی نه رئیس ارکان حرب دلها فتون تست نه تنهای بی
دل تو باید با سلسله زلف مقید کنی نه با زنجیر رئیس محبوس فرمائی
تو از ربات الحجالی نه مرد میدان و جدال مهر مادری جوهر تست و شفقت
جواهری حقیقت تو
تو مجسمه رحم شفقتی نه امیره خشم و غضب تو باید دل ببری نه اینکه سر ببری
تو اگر خبر ریاست تجارات تلگرافی بشوی زودتر از مقناطیس آن متاثر شده
و خود را می بازی
تو در دل شب در بیابانها بوظیفه مردان سیاسی و جنگی نمیتوانی اقدام کنی
در میدان جنگ طاقت استماع غرش مهیب توپها را نداری وزارت
و وکالت تو را سزاوار نیست وزیر یا وکیل اگر زن باشد تکلیف مملکت و پارلمنت
چه گونه خواهد شد
قاضی عدلیه اگر از جنس لطیف شما شد محاکمات شب تا ربار روزهای روشن
برله و علیه که این خوش بخت و به اقبال خاتمه داده میشود
همینکه شما دل دختری لطیف باشید بهتر است از اینکه با اشرار قوم حلیف بشوید
حکومت دل ها را سزاوار تری از حکومت عاقلها
تو لایق عشقی نه سزاوار تنفر تو محبوب عالمی نباید مبغوض کسی بشوی همینکه تو دختری این است
برای تو کافی است

چون کره خاک دور چشمه خورشید
بر آنم که دور یار بگردم

البته شنیده اید که زمین از گردش خود به دور آفتاب نور و حرارت اخذ میکند و بعضی
جاها همیشه محترق و بعضی همواره منجمد و برخی معتدل است که فصولش منظماً در تبادل است
و این همه اختلافات بواسطه آنست که نور آفتاب در اماکنی که عمودی
و شاقولی و مستقیم تابد به مناطق حاره تشکیل میدهد و بالعکس در اماکن منحرفه و سطحی که
نور و حرارت میلغزند علی التفاوت نور و حرارت کمتر میشود
و از آن جائیکه طی زمین در محور خود در حالت تمایل است مثل فرفره که در روی
زمین بچرخد تا این فصول معین میشود و اگر این طور نبود ابداً فصول تغییر نمیکرد
پس قدم بقدم این مثل روشن ما را در خصوص شعشعه آفتاب تابان اسلام تطبیق کند
بیکه با مسلمانها از فیض آفتاب اسلام و نور قرآن محروم و در مناطق منجمده آن زندگانی
میکنیم علتش آنست که نور و حرارت مستقیم آنها بما نمی تابد بلکه حقایق اسلام
درخشنده از میان کتابهای تواریخ و اخبار مجعوله و خرافات موهومه منعکس و آخته
است بطور سورتب منعکس شده و بسیار ضعیف مینماید
در زمان شارع مقدس و خلفا نور مستقیم بدون مانعی و واسطه مبلغین و اهل عالم

برسید و ما را لازم است بطور تمایل مثل زمین بدور آفتاب اسلام و قرآن بگردیم
و از این حالت فترت و جمود مستخلص شده و مستقیماً از حقایق ساده آنها بهره مند
شویم

دیروز در یک باغی که بتفرج رفته بودم مشغول دیدم درختها و باغچه های آنجا را تماشا
میکردم یک درخت آلو دیدم که پیوند با جوانه درخت میوه دیگر بود و ابداً از اصل
اولیش موجودیتی نمانده بود
و بعکس گلهای بوتی دیدم از یکجای بجای دیگر تغییر مکان داده بودند و باصطلاح نشا
کرده بودند بسیار زیرین و با تربیت شده بود
ناگاه ملتفت شدم پیوند کردن عقاید قومی با عقاید قوم دیگر موجب اعدام و انقراض
قومیت آن ملت است اخلاق جامعه بواسطه تغییر عقاید انان با پیوند شدن
با افکار قومی دیگر فاسد خواهد شد
لیکن اگر مثل گلها و سایر گلها تغییر مکان بدهیم و نشا بکنیم و بمدارس
عالیه نقل بدهیم که عقاید ملی آنها را تغییر ندهد البته نشو و نمای کامل خواهند کرد
گرچه اخلاق ما فاسد است اما قومیت ما بهترین قومیت هر جامعه است نقص
فیلسوفان عالم اسلام بهترین مربی بشر کونی است پس ما اگر تنکوه نمائیم

از اخلاق خود ماست زیرا که از این دین حنیف حقیقته شکایتی نشنیده ایم فقط شکایت
از تغییرات احساس اسلام و ظواهر قرائت پس ممکن است ما در صدد اصلاح
اسلام و اخلاق جامعه برآمده و با اصول اولیه برگردانیم نه آنکه با ادیان
دیگر پیوند دهیم

همه میدانیم که باران به تمامی قطار یک درجه و میزان می بارد بجز در کارخانه حدیث
و در نتیجه همه می بینیم رودخانه ها و دریاچه ها و دریاها مملو از آب است و قلل جبال همواره
تشنه میمانند
حال این مثل را آوردم تا بدانید که من و تمامی روحانیین و خوانین و ملاکین و وزرا
و اشراف عالم غالباً همه بیکاریم منبع ملک متمول ترین سایر طبقاتیم
آن زارع آن کاسب و تاجر و توده رنج بر عالم شب و روز در تمامی فصول زرق
و برد مشغول کارند و فقیر ترین اهل عالمند
اگر قبول نمیفرمائید پاهای برهنه و لباسهای مندرس و خانه های تاریک و ساکن
خراب و سوراخ بی آب و شکمهای گرسنه و عیالات برهنه آنها ملاحظه کنید
و بعد ذلک ملاحظه پارکها و باغات و املاک و مستغلات و اتومبیلها و احشام و اثاث
البیت و نقود و اسرافات و تعیشات متمولین و بیکارها را کرده ملتفت باشید

که همان طور که قطرات باران از سنگهای کوهساران بدره ها و رودها و دریاچه ها
میریزد دسترنج این مساکین هم مثل سیلاب بهار یکبه ظلم دوران این
سنگدلها میریزد و دریاهای تمول و ثروت تشکیل میشود

ای آفتاب تابان ای کره فروزنده درخشان نوشهر بار مملکت آسمانی و سلطان
با اقتدار جهانی و اعجوبه مخلوقات حضرت سبحانی
گرچه بسیار از من دوری و فهم من از وسعت بعد تو قاصر است زیرا که می گویند
یکصد و چهل ملیان ورست بعد تو میباشد معهذا فیض بخش دنیائی و مایه حیات
مائی
افسوس قطار آهنی نیست و عمر من هم در بر دنش بکفی نیست تا بسوی تو ای محبوب
من مسافرت کنم و بعد از سیصد سال با آستانه تو برسم و تشکرات موجودات
را بساحت درخشان تو برسانم
اکنون که خیال مرا مساعدت میکند و در یک لمحه بحضرت برساند تو را زیارت
و تماشا خواهم نمود
اینک می بینم که بقواعد هندسی حجم آتشین تو یکملیان سیصد هزار بار از زمین

ما بزرگتر است مرا حیرت میگیرد و از جلالت قدر تو و عظمت قدرت مقدر تو بهت
عمیق حاصل میگردد و از کیفیت سطح آتشین تو مدهوش میشوم همینکه امواج انوار
و دریاهای آتشین و بخار تو در تلسکوب خاطر من از پیش چشم خیال من میگذرد چه
گونه همدیگر را می شکنند و تعاقب میکنند و از امواج مستقبله خودشان شکسته و
می پراشند
باز امواج دیگر جای آنها را میگیرد و لفافه های سوزنده دور کره روشنت می پیچد
و گردبادهای مهیب غاز و بخارات مشتعله این لفافه ها را شکافته و بر سطوت
توی میافزاید عجباً ای ماده نفط و زغال و هیزم در اشتعالی بگو ببینم که بدل ما تحلل
از کجا میآری با کمال غیظ و غضب می سوزی و خاموش نمیشوی و غش آتشین را
از داری صد هزارها سال اگر عالم بشریت برای یکساعت تو سوخت و مواد
محترقه جمع آوری نمایند توانا نیستند
طبیعت جامدی هستی ار چه گونه میتواند تو را یاری کند اگر یک قدم فرا نهند
فانی و معدوم خواهد شد همینکه طبیعت تو واسطه فیض قادر متعال است کافی
در کل حالست
از رصدهای جدیده معین است تو در حرکت دوری خود دائماً سیدی و مشعل
ذرات وجود من سرگردانی لکه های روی تو شاهد حال است که
در بیت بحر ور نیم مدور خود حرکت مدام داری
سبحان الله پس ترا خدائی نشناسم آنکه می گفتند تو سرجد نمی باید
نگیم

نمیکنم زیرا که تو متحرکی و هر متحرکی سابقه اش سکون است البته محرک
اولیه داری بیا و او را بمن نشان بده که بدانم تو هم مثل من در ساحت قدرتش
حیرانی
یکی گفت تو بزرگتر از تمامی موجوداتی پس باید خدای متعال باشی حال نفهم
که با وجود اینکه مدار تو از تو بزرگتر است باز لطرف شموس با شیه هر روز مسافتهای
بعیده طی میکنی و با خانواده ات بسوی آن کواکب عظیمه مسافرت مینمائی البته
بزرگتر از خود دیده که پابوسی او میروی
و میخواهی مثل مگس بروی دامنش بنشینی و در گوشه خانه اش جای گیری پس
آنکه گفته تو خدائی باطل است و ملک تو بزودی زایل است اینک
که من خسته ام باشد که در وقت فرصت بقیه صحبتهای خود را با تو خواهم کرد

همانطور که در جو هوا و در کلیه اشیاء قوه الکتریسیته تجدد و نور موجود است و در نتیجه
اجتماع اسباب و قابلیت دستگاه بر طبق مرام بشری
قابل استفاده است و بر حسب اختراعات و اکتشافات اعمال میشود
در این عالم هم قوه دیگری هست که کل عوالم اجسام و جواهر است و آن

عبارت

عبارت است از قوه جاذبه عشق و محبت که کاملاً در عالم ارواح بشری و حیوانی
و بلکه در نباتات و جمادات هم ممکن است بگوئیم موجود است
البته اسباب و کارخانه و دستگاه این قوه با اجتماع شرائط و فقدان موانع
این قوه را بمقام فعلیت رسانیده و جریان قوه بدون تقویت وقت بالطبع
ادامه پیدا میکند
آنکه محبت و عشق کارخانه و دستگاه تام العیار و مرکزیت قوه مثبت و منفی
بخواهد تا برق جان سوزان جهیدن گیرد و خرمن دلرا بسوزاند قابل انکار
نیست
شما که اوقات زنهای جوان و وجیهه می بینید و ابداً اعتناء ندارید و با کمال
خونسردی میگذرید اما همان دم که دستگاه دل شما یک دل موافق دستگاه
شما و قوه مطابق قوه شما اصطکاک کرد یکمرتبه مجذوب میشوید ممکن است طرف
شما هیچ مزایای وجاهت هم نداشته باشد
معین است که این امر باختیار من و شما نیست هر قدر سعی کنید عاشق
کسی بشوید ممکن نیست اما ناگاه بیک جاذبه اتفاقاً مصادف میشوید که دین
و دل را بباد میدهد
پس شما که مثل غالب ایرانیها و سایر طبقات مسلمین از صدمه عشق محفوظ
و محروس هستید بواسطه عدم تقابل شما با دستگاه های الکتریکی محبت است

مثل

مثل تلفونی که اتصال با دستگاه دیگر نشده و یا آنکه خراب و ضایع شده باشد یکی
و علت آنکه در میانه اعراب بادیه نشین و ملل اروپائی عشق و عاشقی و خود
و انتحار عاشقانه بطور دائمی رواج دارد علتش عدم حجاب است البته حجاب که نشد
اسباب تولید غرام و تصادف دلها بیشتر که عمده علل تولید عشق است
جمع میشود
و بالطبع عشق که اطبا او را جنون و بعضی عشقه دیگری در حقش دارم نخواهند با
با تمامی قوه احاطه میکند و قوه و ضعف آن هم بسته باستعداد طرفین و مجالست
ایشانست
عرض اینست چندین سال بود در این فکر بودم که راه حلی برای این قضیه پیدا کنم
اینک دل من مرا مطلع ساخت و یک فلسفه راجع بحجاب را از برای من
کشف نمود
البته شما دستگاه تلفون را وصل بمراکز متعدده نمودید سیمهای سیار اتصال
پیدا کرده و دارای مخابرات خصوصی نخواهید شد

این زندگانی با من چه کرد و رفتارش با من چه بود برادر من رسید و مبتلا نمود و از

دل ازارم ساعتی نیاسود و دو برا آرام نگذاشت روزی نگذشت که علم می لعنت
با آرزوی من بفرات

هنگام خوشبختی من عبوس بود موقع بدبختی من با سنه عروس خیال او دلبار من بود
ادبار ادارار من . . . . برای اخلاق نیکوی من

دشمنان زیاد بر انگیخت و با فعال سو من خون برا ریخت برا شیر دادند او باز
دهشت برا خندانیدند او بگریه وا داشت

تا چشم گشودم نالیدم تا نفس کشیدم زاریدم مادر برا بتبسم می آورد او غمناک میمود
و ایام نوازش سکرد او خشمناک بود

تا گهواره خوابگاهم بود دست و پایم نبت چون برفتار آمدم ساقهایم شکست
هنگام بیداریم می خسبانید در عین خواب شیرین برای رسانید

مادرم دلش میسوخت گهواره ام دعا مینوشت و نگلا هم طلسمات میدوخت روزگار
نخندید که اینها چیست می خندید

همینکه غذا خوردم بلا فاصله رنج دوا بردم غذای شیرینم تحلیل رفته دوای تلخم
مید آزند گناهی نکرده به عقوبت ابد دچار شدم تقصیری ننموده بعذاب سرخچه
گرفتار آمدم

ای بسا که از درد چشم و گوش نالید روزهای دراز در رختخواب بیماری
مهلک خوابیدم مدتی نگذشت خدای مدرسه وسیله استادکار مرا خراب

نمود

و نحبت مرا بازگون کرد در مجبسهای کثیف مدارس بدن لطیف من پوسید ازبرای بید
حرفی بجرمی استخوانهای من شکست استاد مرا رحم نکرد مدیر و مادر از تألمات
من خبردار نبودند

با آنکه طفل معصومی بودم از وحشت فردای مدرسه و درسهای مشکل حساب و هندسه
شبی آسوده نغنودم

هیکل عبوس و مهیب معلم با چوب و فلک و خدام غلاظ و شداد هر شب مرا از
خواب شیرین بهاری برانید این قضیه را جل بجن زده کی وکابوس مکرده ند
و از ملای همسایه دعاهای عجیب مجرب سکر فتند

یاد دارم وقتی از شدت ضربت استاد تب کردم فالگیری آوردند او چنین بشتجر
داد که در یکی از ایام مشعوقه نفته بلاه از قبرستان گذشته و در سعادت بروی
خود لست آب برآتش ریخته خاکستر ریخته

پسر یکی از نبی انجان مقتول شده بنگ اختیار قصاص و دیت با نیمات
دست و در دامنش زدم و عفو قصاص را درخواست نمودم خوشبختانه قبول کرد
دیه را تا دیه کردیم آنانب من با نطور ادامه داشت

آری نه پای گریز داشتم نه دست ستیز نظلومین بشریت که هستند تا این فراز
خون انگیز را انجام نشد شاید راه علاجی برای اطفال معصوم خود بیابند

همینکه سعاله من بدین جای رسید حاسات کنونی من در شکایت روزگار ردم دیده

بماند تا وقت دیگر در جای دیگر بقیه تأثرات مرا بخوانید

دیشب برا خواب ربود چشم من از دیدن وقایع عجیبه باز نیاسود در خواب بودم
گوئی بیدارم بهوش بودم گفتی هشیارم

دراین خواب شیرین هیکلی ملیح و منظری فصیح مرا سلام کرد و به احترامم قیام
نمود با کمال ادب جوابش دادم و از هویتش پرسش نمودم از نامش نشان گرفتم
کلمه ای تکلم شد برخیره تم افزود گفت من کره مرتعه مریخم واز خانواده جلیله
خورشید و برادر با هیدم

گفتم حاشا که تو آن باشی که سرکه ارای سپهر پنجم او باشی زیرا که قدمای ما تورا
لیس ارث وقبیح وصاحب خلق نازیبا وو قبیح معرفی کرده اند واز میر غضبهای
غشوم واز سفاکان ظلوم شمردند هیکل در میان سیارگان سبعه بسی خوفناک
است و منظره تو چون ابر الهولی سفاک بی باک و بیباک

افت هر شر و منبع هر شری بلای هر منفعت و داعی هر مضرتی قحط و غلاء فتن
و فسادا گفتند تو موجبی و تمامی ارباب کره بناظر قبیحه را تو علتی و هیتی حاشا که
تورا این حسن و جمال باشه و این قد با اعتدال

برو که تذویر در من نگیرد و قلب من جز از عقاید تقدمین عقیده نپذیرد روح

مجسم مریخ این بشنید آهی کشید و تبسمی غمناک نمود گفت چنین نیست که تو را یاد داده
اند و مرا بی دلیلی واضح و برهانی لائح معرفی کرده اند

بدانکه من از خانواده خورشیدم از آفتاب (در بعد دویست و ده میلیون ورست)
واقع شده ام مدار من از مدار زمین شما بزرگتر است و سرعت سیرم از او کمتر
(در دو سال و یازده ماه) یکبار بدور آفتاب میچرخم و در بیست و چهار روز و دوازده
ساعت بدور محور خود میگردم من شب و روز دارم و هوای صاف و ابرهای
سفید را مالکم بادهای خوش در کره من میوزد و ابرها تماشا میکنند فصول اربعه
دارم و هر فصلم سه بار از فصول شما طولانی است قطبین من منجمد است منطقه
و خط استوای من محترق بد بسیاری ملکوب شما جبال و صحاری فلک مرا
توانستند ترسیم نمایند و بخرائطه بیاورند

برفهای مرا دیدند چگونه در تابستان آب میشود تو اگر بدانی در کره من نبی آدم موجود
است و خدای واحد همه را معبود چه خواهی کرد و اگر حرف منجم معروف میلانی را که
(آصف) نام داشت با درکمی د با مکتوب او مثل سایرین قنالهای عظیم و
شهرهای ساخته شده دست بشر را ببینی چگونه عقیده خواهی داشت

من دو قمر دارم زیرا که یکی را خالق من کافی ندیده اگر با من بیائی و تماشا کنی
چگونه یکی از مشرق سر میزند و دیگری از مغرب من طلوع میکند هر شام
دو ماه تابان برا به بینی که بدور من میچرخند حیرت خواهی کرد و لیس لذت خواهی برد
انکه تو گفتی من منبع شرم و داعی خیر باعث بلالتم و علت جهل در زالت ها

دکلا

حاشا و کلا خرافت صرف و جهالت مطلق است
از من ناچیز چه خیزد و از دست کره جمادی چه برآید من بنده ذلیل سرگردانم و مثل سایر موجودات
در تحت اقتدار جبار السموات سرگشته و حیرانم
اتصالات من در این بعد عمیق و صحرای آسمان بی پایان به کره ناچیز شما چه مدخلیتی دارد مقارنه
و تسدیس موهومات است مقابله و تثلیث همگی خرافات
ما ذرات جزئی هستیم با جاذبه آفتاب ما تو سیم و بدور بزرگتر از خود میگردیم اثراتی خواص
طبایع مودوعه خود نداریم و بی جهت اهالی بی گناه شما را نیازاریم پیغمبر شما گفت (المنجم
کذاب) شما او را با خریدن تقویم در رواج علم منجم تکذیب کردید و فرمایش او را اضایع
شمردید اینک ستایش مر خدای راست که فرموده آن بزرگوار را با دستیاری اختراعات
کنونی تصدیق فرمود و جای عجب است که شما را علم و عمل نمیفزود
وحشیان عالم آدم شدند شما هنوز از حیوانات کمترید و خرافات سابقین را متابعت میکنید
همینکه کلمات مریخ تمام شد دست بدامنش زدم و خواستار عفو شدم
با کمال الحاح از جا برخواسته براه افتد نالیدم و درخواست مسافرت و مصاحبت
او را کردم گفت اگر چه برای من امکان دارد ترا بتماشای خانواده شمسی
ببرم و در مدار نزدیک سیارات شمسیه جولان بدهم
اما چون از محبوب خود اجازه این کار ندارم اینک ترا بخدای سپارم
ممکن است وقتی دیگر با اجازه خورشید ترا بملکوت آسمان دلالت کنم

دیروز اصطلاحاً شب عید بود خواستم علائم عید را بدانم هر چه تفحص کردم خبری که حاکی از عید باشد ندیدم همین قدر که جلو دکانهای بقالی مقداری تشری زیاد داشت بالاخره
در این شهر گردش کردم در اثر جستجوی زیاد راه من بقبرستان وسط شهر افتاد که
امامزاده داشت دیدم جمعیت زیادی در ایاب و ذهاب میباشند
زنها سر قبرها می نالیدند مردها فاتحه میخواندند این جا زنها را با زینت تمام مشاهده کردم
که برای مردگان جلوه میکردند مردها هم منتظر مقدم خوش زنهای خوش لباس و
مشغول تماشای قد و قواره زنهای مردم بودند
فهمیدم اثرات مقدم عید سعید تنها اینست بالعکس همه ساله ماتمداری خود ما را دیده ام
چه گونه زینتها میکنند و بازارها و تکیه ها را با انواع اقسام چراغها و پارچه ها و اشیاء زینتی
آراسته و مساجد را مفروش و پیراسته مینمایند
در همه جا صبح مدتی و شیپور میزنند و خوش خوانها در منابر و منار با صدای دلفریب
میخوانند و لهو و لعب و عیش و طرب کالا حکم فرماست
مخصوصاً روز عاشورا باعث تفریح هر کس است و بهانه ها بدست زن و مرد میدهند
تمامی شهرها مملو از اسباب عیش و زینت است.
آن وقت فهمیدم عید مسلمین ماتم است و عزاداری عیش و عشرت مسلم

بر عکس هند نام زنگی کافور

از اول بهار هر روز مطالعه اوراق حالات این مرغها را نمایم و از مشاهده عشق
و محبت آنها بجفتها و بچه های کوچک و ملیح خودشان لذت ببرم
دوره های متعدد این حیوانات علی الاتصال در تغییر و تبدیل است و روحیات
آنها تفاوت غریب میکند یک دوره عشق دارند با جفتهای خودشان چه اندازه
در آن موقع شیرین کاری به خرج بهمدیگر میدهند چه رقصهای مهیج و کلمات
شهوی با هم دارند افسوس که من جملات آنرا نمی دانم و فهم من قاصر است
همین قدر صداهای آنها خیلی با سایر ایام فرق دارد عقل من حکم میکند
که اسلوب کلمات آنها شیرین تر و ملیح تر است از سایر ایام
اهتزازات آنها بیشتر از زمستان است و مهربانی آنها خیلی زیادتر شده است
دوره دیگر دوره تخم است که بدون فوت وقت با کمال جدیت
مشغول میشوند همینکه بچه ها را با زحمات طاقت فرسا در می آورند دیگر دوره
ازدواج کلیه فراموش شده با حالات عجیب غریبی در تربیت و تغذیه اطفال
خودشان میکوشند
و آنها را بعالم مدنیت حاضره و ملکات نفسانیه جمیله خودشان تعلیم و تربیت
میکنند

میکنند در هر موقع بمقتضای وقت رفتار میکنند چه خوبست انسان هم همان
اصول رفتار کند
اینک اواخر بهار است با دقت تمام ملاحظه میکنم تغییرات کلیه بی نظیم بچه ها
را سوا کرده اند و ابداً آنها را نمی شناسند مادرها افسرده گی و خون سردی خط
عبور خود را تغییر میدهند گوئی مفاد شعر و تقطعت عنی و عنکم خلة الاحباب
در ایشان ظهور کرده است
سبحان الله آن همه عشق ازدواج تبدیل به محبت اولاد شد آن هم
بزودی روی بزوال گذاشت همینکه بچه ها بزرگ شدند تمامی عواطف آنها فراموش شده
فراموش نکرده ام مرغ ماکیان را که چه حالات عجیبی ظاهر میکرد از روز
برخلاف مشاهده میکنم سابقاً خود هرگز نمیخورد به بچه ها میداد هر جا
دانه پیدا میکرد صدا میکرد با نها میداد اکنون آنها را دور میکند و در حق
آنها ظلم میکند هر دانه که من می افشانم ماکیان حمله کرده بچه ها را دور میکند
و خودش میخورد و آنها را اذیت و آزار میکند
این بچه های بیکس هم که همه جوجه پنجاه روزه است به دنیای پر تعب وارد
شده اند این بی لطفی را دیده و از زندگانی خودشان سیر شده و دلتنگ
از مسافرت باین عالم اظهار ندامت میکنند و در گوشه خزیده و با دیدگان
و خفا کار نگاه حسرت آمیز مینمایند و التماس لطف سابق و شفقت گذشته

را دارند اما ما در این عوالم نیست در یک حسرت عمیق و بهت مهلک سیر
میکنیم با پر و بال شکسته زندگانی پر حسرتی را اداره نموده در زیر بار فکر بچه
های معصوم می افزاید
این دوره را دوره فطام میگوییم اما فطام توحش و تنفر نمیخواهیم از مدخله این
اوضاع بسی بیمناکم که در هنگام فطام حقیقی بشریت که مرگ است مادران عزیز را
در عالم برزخ و در روز رستاخیز همین طور ملاقات کنم و آنها را نتوانیم در حالت
سابقه با شفقت مادری مشاهده نمائیم است در با کمال انزجار از این زندگی
حسرت آور فکر میکنم و میگوییم آیا ممکن است مادران عزیز یا اولاد خود ما را
نشناسند بعبارت دیگر آیا این همه انس و عشق و احترام مهر مادری مبدل بیک
توحش واقعی بگردد
هنگامی قیاس میکنم حالات بشر را مثل مرغهای میبینم که چگونه دوره ازدواج شده ل
دوره تخم و آن هم تغییر پیدا کرده دوره تربیت اولاد پیش می آید اما فرق
اینست که بشر غالباً تا وقت مردن مختش باقی است یعنی تا آنوقت دوره فطام حقیقی نرسیده
افسوس اگر مرگ ما را این طور از مادران و عزیزان و محبوبهای با وفا سوا کرد
و فطام حقیقی را بما بچشاند
اگر این طور است خاک بر سر دنیا و زندگانی دنیا
آری مرگ فطام مطلق است عشق و محبت را مبدل بیک حالت توحش و تنفر میکند

آیه

آیه یوم یفر المرء من اخیه و صاحبته و بنیه) ما را بهمین فطام موحش و غمناک تهدید
میفرماید بسی افسوس که پس از مرگ ما دیگر مادر نداریم

تربیت طبیعی بسی سهل و هموار است برخلاف تربیت عقلی سخت و دشوار از حیوانات
اعتبار باید گرفت که چگونه اولادهای خودشان را مهبوت بر وفق طبیعت خود تعلیم
میدهند ماکیان کوچک بالقوه همان ماکیان بزرگ است در چند روز تربیت تمام
خواص ذاتی خود را بدون زیاده و نقصان بفعلیت می آورد
پس علت اینکه اولاد حیوانات بزودی استقلال خود را بدست می آورند در
یک نسق واحد رفتار میکنند چیست و اینکه بشر قادر این گونه تربیت و تعلیم نشده
سبب که است البته نخواهید دید بچه مرغ و گربه تا مدتهای متمادیه باتکال پدر
و مادر زندگانی و ریزه خوار آنها باشند
معین است که علت این همه اختلاف بین انسان و حیوان تفاوت طریق
تربیت است تربیت بشر اولاد خود را بطریق عقل است چون غالباً عقل
برخلاف طبیعت است اینست که از اصطکاک این دو چیز تشعشعات در
درجه و مدت است طور مختلفه بشر و سلیقه های متفاوته انسانی سبب اختلاف تربیت اولاد

چون تربیت برخلاف طبیعت شده البته بطریق اجبار میشود و از اختیار میکند رد است
که هر نفسی را هوائی و هر سری را سودائی است
وصول بطریق عقل سلیم بسی دشوار است همین قضیه موجب اضطراب و اضطرار است
اگر از حیوانات در تربیت اولاد عبرت گیریم همواره اولاد خود ما را در مجلس مدارس
مجبور بیاد گرفتن الفاظ فقط نخواهیم کرد
مدرسه حیوانات را ملاحظه کنید قولاً و عملاً بچه های خود را تعلیم میدهند در وقت بار
کردن و ورزش ایشان ممانعت بعمل نمی آید و در مواقع کسب ایشان را آنجا و میگذارند
اما تعالیم بشر ضد طبیعت است همواره در مدارس تا یک اکتفا بالفاظ
و عبارات فقط میکنند سنین عمر ایشان را ملاحظه نمیکنند و مثل حیوانات در پیش خود
ورزیده نمیکنند و باتکال معلمهای مختلف الحال و السلیقه بمدارس می سپارند یک
قسمت عمر جوان آنها صرف الفاظ فقط شده در موقع خروج از مدارس کلیه
از امور معاش بی خبر و کل بر پدر و مادر یا توده رنج بر میشوند
پس باید مدارس ما عملی شود یعنی در مدارس و تعالیم ما قولاً و عملاً اولاد ورزیده
بشوند اگر مدرسه پیدا کردید که در آن مدارس و کرام در دروس آنها از هر قبیل علم
و عمل صنعت و زراعت و طرق تجارت شده و در ضمن از پرگرامهای اخلاقی و علمی
هم در ساعات معینه با اصول صحیح تعلیم شده آنوقت بدانید که آن مدرسه موافق
عقل و طبیعت است بدون خطا خلاف اولاد ما در اندک زمانی استقلال خواهند
پیدا کرد پس مدرسه باید در ضمن هفته شعبات را صنایع و فنون و علوم دیگر عملاً اشتغال
کند

کند و کارخانه های کوچک از هر قبیل در مدارس دایر بشود و شش استقلال
را از طفولیت بآنان باید یاد داد اگر این گونه مدارس در عالم عمومیت پیدا
کرد و مثل دولت انگلیس که افراد جامعه را با همین مدارس دارای سیادت
مجبور کرده است اقدام نمودیم
آن وقت ملت ما بلکه تمامی عالم با سهل ترین راهی زندگانی طبیعی خواهند
کرد آن اطفال که از این گونه مدارس بیرون آیند در تمامی فنون و صنایع و علوم
استاد کامل خواهند شد و در هیچ جا معطل و سرگردان نخواهند شد
در هر جا مسافرت کنند بدون اشکال و گدائی زندگی شیرین خواهند
کرد و پس در مدارس ما باید از کوره آهنگری و اسباب تجزیه و ترکیب شیمیائی
و چیزهای زراعت و فنون دیگر نمونه باشد
و هر روز بر طبق این پرگرام کار کنند همینکه از مدرسه رفت انسان کاملی
خواهد شد و در یک نسق واحد زندگانی خواهند کرد
و ساختمان فکری آنها در تحت اصول استقلال فردی و قومی تشبیس خواهد شد
والا تعالیم الفاظ صرف ارائه طرق اخلاق نیکو بدون عمل غیر از پرورش
روح اتکال فایده ندارد
پدر و ترویج نشده در اولاد و رنج بر آن و کارگران روح استقلال میراث
چون که مدارس پدر و مادری آنها عملی است و مثل سایرین در بند الفاظ نیاید

نگرفته اند همینکه بحد بلوغ رسیدند مستقلاً میخواهند زندگی بکنند اگر
سیادت انگلستان را نخواهیم و نخواهیم از قید عبودیت مستخلص شویم
باید دارای این گونه مدارس باشیم در نتیجه باید تربیت عقلی بر وفق طبیعت
باشد نه برخلاف آن

غالباً این عقیده را داریم که حقیقت را در این عالم دیدن محال است باید
در عالم دیگر دید این عقیده بیک درجه در بعضی مواد بی عیب است لکن من بالکلیه
آن مخالفم
من میگویم حقیقت در همه اشیا ظاهر و هویدا است لکن قدری صبر و زمان لازم دارد
تمامی موجودات حقیقی دارند که ثمرات آنها از حقایق ایشان کاملاً خبر میدهد
تأمل و حوصله کنید تا ببینید
درختی دیده ای میشناسید و خاصیت او را نمیدانید تأمل کنید ثمرش را خواهید
دید در آسمان جرمی دیدید البته وقتی معین میشود که سیر و حرکت آن و مقدار
نور آن چقدر است حیوانی را دیدید صفات خوب و بد او البته ظاهر خواهد شد
اما انسان چطور یافتن حقیقت افراد بشر اظهار عجز میکنند و تاکی

درجه

در صحیح است و الّا مردم گول همدیگر را نمیخورند و این فساد در روی زمین ظاهر نمیشد
تمامی موجودات طبقات حقایق خودشانرا آشکار میکنند بدون زیاد و کم بر
طبیعت ذاتی آنها از این حلیه بازیها امتناع میکنند
اما اگر اشیا را بغیر جنس خود پیوند کنیم یا مخلوط نمائیم اعم از
جماد و نبات و حیوان در ظواهر آنها و در اطلاعات بحقایق آنها دچار
اشکال خواهیم شد
پس معلوم شد که حقایق وقتیکه پیوند شد با همدیگر باعث خفای آنها میشود
همچنانکه استر از اسب و خر ترکیب شده و درختهای بارور با همدیگر پیوند گردیده
اسباب اشتباه حقایق میشود
پس انسان اولی باشتباه است زیرا که با طبع انسان با قوه عاقله و طبیعت یک
قوه فکری و تزویر هم ضمیمه اوست
همچنانکه تربیت او خوب باید و طبیعت ثانوی او گردید با این همه قوای متضاده
ثمرات مختلفه در آنات عدیده ظاهر خواهد نمود کل بوته سبزه هزار آراسته شد
حال ملاحظه باید کرد آیا حقیقت واقعاً گم شده یا آنکه ظاهر است اما ما صبر نکرده
ایم
حاشا و کلا هر چه شما دیده اید حقیقت است مجاز نیست استاغی که کسی را
میخواهد گول زند با حقیقت خود رفتار کرده گول زننده شیطان بود

و گول خورنده حیوان یا انسان
آن روحانی یا اهل سیاسی که در قالب و لفافه الفاظ مردم را سوار میشود
حقیقت در آنها ظاهر است که شیطانند ستمین و گول خورندگان حیوان و فهمی
ببعضی اقدام گردید بعد توبه نمودید هر دو حقیقت در شما جلوه کرده هر دو
هزار طور رفتار کنید حقایق است اما
اما این ها مخفی است و سرائر همواره پنهانی است از این جهت است که پی
گم شده و شئون حقایق مختلف گردیده همچنانکه قدری صبر و زمان لازم
بود که شما را نجات بدهد آنکه با صبر و زمان منتظر ثمر هر چیز نشوید و اگر تأمل
کنید ثمره طبیعت غالبه را خواهید دید لیحق الله الحق و یبطل الباطل

اسلام در عصر حاضر شباهت زیادی دارد به یک درختی که او را پیوندهای زیاد
از اشجار مختلفه زده باشند که تشخیص اصل آن بسی دشوار است
از هر دین و آئین مخلوط شده با سلیقه هر مروج و مجددی نقاشی شده اگر انصاف
بدهیم الآن دین اسلام ممنوع الوصول است زیرا که اساس آن معدوم
شده ظلمت فترت او را احاطه کرده

یک

یک رشته بت پرستی دارد که هیچ جای شبهه نیست و مجازاتاً عقیده دارم با این وضع
این مسلک تغییر داده شود صورت مقدستین و رسای مذاهب را کشیده در طرق و
شوارع و دکاکین و سقاخانه ها می آویزند و غالباً اجرا ات و تعظیم هم میکنند
اعتکاف در قبال این تماثیل قطعاً بت پرستی است از زمان صفویه این بدعات
شایع شده و گنبد القبه ها که با سرودگردن حتی سجده و رکوع هم میرسد در قبال
مشایخ و بزرگان مذهب فریب ولا افق با قضیه مزبور است
کمیت‌داری از نصرانیت اخذ شده از قبیل تصوف که نمونه رهبانیت است و از
قبیل دیگرش آنکه سر قبرها با سنگ و غیره در حین فاتحه خوانی شکل صلیب
میکشند و دق الباب مقبره میآورند و هم چنین نان آب و لباسهای دعا خوان
را من باب برکت اخذ میکنند مثل نان مقدس نصاری باعث نجات میدانند
از دین قدیم یهود حمل جنازه را یاد گرفته اند متقدمین از روحانیین عظام
نهی میکردند حال غالب علما رضایت هم میکنند
فعلاً یهود صاحب نفس مستقل داده اند غالب ایرانی ها از آنها دعا میگیرند و
همچنانکه طرز معابد خودشانرا از ملل خارجه یاد گرفته اند عادات و رسوم فرنگ را
از مصافحه و اکل و شرب و خواب و غیره تقلید کرده اند
لباس و زبان آنها را معمول داشته اند و قوانین قضائی اسلام را ترک کلیه
در جزا و خلاف و عدلیه و غیره بقوانین ترجمه آنها رفتار میشود
در سیاسیات حتی عقاید آنها ساختمانهای جدیدی نهاده اصلاحاتی کرده اند در
رفع

در رفع حجاب و اصلاح مذهب بروش آنها راه میروند در تأویل قرآن و حدیث
بر طبق موضوعات آنها میکوشند
در تعمیر بلاد و ترقی عباد طریقه اسلام را مبدل بیک شریعت فرنگی دانند
روحانیین و علمای اسلام قبلاً منکر و بعداً متوقف حالیه قدم بقدم پیروی میکنند
آن قوانین و عاداتی که در صدد حدوث کفر یا فسق را اثبات در پیروی آنها
میکردند حالا برسمیت شناخته اند و داوطلبانه اقدام میکنند
حال تلبس خواتین ایشان و اولاد آنها بلباس فرنگ بیشتر از طبقات دیگر شده
هست نمونه از حالات اسلام از حیث اصول خارجه در عصر حاضر و قرن چهاردهم
اگر نخواهید از حیث فروع داخله مطالعه کنید فعلی الاسلام السلام

دیروز در منزل یکی از ملاکین بودم رعیتی از راه دور رسید و گوسفندی را همراه
می آورد قطع نظر از اینکه از این مهمان تازه وارد پذیرائی نشد ارباب او را
با قیافه عبوس تلقی کرده عتاب آغاز کرد و چندین ایراد وارد کرد که چرا قربانی
دیر رسید و برای چه لاغر است آن بیچاره متعذر شد که شش فرسخ راه است
بواسطه فقر رعایا جمع آوری وجه آن متعذر بود
البته خوانندگان این دوره میدانند که وجه قربانی های راه خدا از رعایای

بی پناه

بی پناه جمع آوری میشود و هدیه درگاه کردگار میگردد
با کمال انزجار برخواستم و در پیش خود حساب زندگانی خودمانرا میکردم
و از بی شرمی و عدم انفعال خودمان بی اندازه ها بردم و در همه افعال
و کردار خود مطالعه میکردم که چرا قوه انفعال نداریم و همه را در پیش چشم خود
یک یک گذراندم هر وظیفه که در مملکت اسلامی برای کسی تصور میرفت دیدم
که هیچگونه معنای حقیقی ندارد
آن روحانی که حجه و آیه حق عنوان اوست خودش را متنبا میداند ولی شرم و انفعال
ندارد آن سیاسی از نفس خود مطلع است که جیره خوار اجانب یا دلال
مملکت است باز منفعل نمیشود آن وکیل پارلمان کیفیت انتخاب خودش را
بهتر از سایرین میداند با چه رسوائی باین سمت معرفی شده اما باز میگوید
وکیلم خجالت نمی کشد آن تاجر به نفس دزدی خود را میداند آن واعظ
از خلوات خود خبر دارد
آن وصی که بارها امتحانات داده خودشرا امین میشناسد باز قبول وصایت میکند
آن موصی ثقی از اموال خود کاملاً خبر دارد که تماماً مال غیر است معهذا در مصارف
بر وصیت میکند آن حاج و معتمر میداند که مالش ربوی است یا دزدی تخمی است
خود را مستطیع میداند و بدر خانه خدای خود که او را با استطاعت حقیقی
خواسته میرود

آن گریه کننده ها ل شبها و مجالس وعظ و روضه ها میدانند که دارائی مظلومین را
غارت کرده چگونه دروغی مینالد
این حابس که قربانی اضحی میکند میبیند که رعایای فقرا و حاکزاشیل مالیات
جمع آوری کرده اند چگونه دعای قربانی را بدون حیا میخوانند و وجهت وجهی که برترین
کلمات عالم است که در شان فداکار اول عالم حضرت خلیل الرحمن بود قربانی
عظیمی میداد و این سخن را سرود این بحث هم مشکل میشود
همانست که گفتم در تمامی ذرات وجودها ابداً قوه شرم و انفعال نیست
القصه از منزل آن شخص بیرون آمدم در اثنای راه غالباً گوسفند میدیدم میفهمیدم
متمولین بمنازل اشراف میفرستند و تقرب حضرت حق را با این عمل می
جویند تعجب زیادی نکردم زیرا که آن قربانی را لایق همین اشراف دانستم
صبح عید قربان بود در امامزاده نجاه در منزل خود برای تماشا رفتم
صدها قربانی مزین و مجلل دیدم که دور حایط امامزاده میگردانیدند حال
گوسفندها را مثل حال ایرانی ها دیدم که دولتها زورپا آنها را گردانیده و بطرف
مذبح و قربانگاه خود میبرند این کله ها را دیده که چه آسوده میچرند

دیروز یک دسته گل سرخ دیدم که با برگهای درخت بید و گردو دسته بندی

بمن

بمن هدیه کردند قدری دقیق شدم با نظری عمیق ملاحظه کردم از قضا در زیر بوته گل
سرخی نشسته بودم که در میان گلهای بی شمار جلوه عجیبی داشت و مرا مجذوب
و حیران کرده بود
همینکه عطف توجه به توده های گلهای قشنگ زیر و روی برگهای برازنده آنها
که تجلی کرده بودند نمودم و این دسته بندی بشری را هم دیدم بمزایای خلقت
و اسرار موجودیت طبیعت بر خوردم
که هر چیزی بجای خویش نیکوست برگهای گل سوری مطابق تناسب است و
کذا سایر گلهای دیگر و درختان بی شمار عالم هر برگی مطابق آن گل
و درخت است از آن جائیکه جمال را عبارت از تناسب میدانم بدون فرقی در
ادبیات یا روحیات همینکه متناسب شدند اجزای یک چیزی او را جمیل
میخوانم
اینک هر کس مطالعه جمال گل را در گلزار روی بوته خود تماشا کرده تصدیق
خواهد کرد اگر برگ دیگری بجای این برگهای طبیعی میچسبانیدیم بی تناسب
بود و حکومت این قضیه با برهان نیست بلکه با ذوق و وجدان است
و همچنین هر چیزی تا حق کردم از اشجار و اثماری دیدم که تغییر آن بمقدار سرانگشتی
بسیار ناموزون و بارد است
زیرا که سازندگان آن جز آن تناسبات را ایجاب کرده است
این جاست که سعدی گوی سبقت از همه موحدین شعرا ربوده و فرموده

برگ درختان سبز در نظر هوشیار   هر ورقی دفتریست معرفت کردگار

پس باید طالب جمال تناسب اعضا را از لحاظ خود که رسیده و با غیر جنس خود جفت
آراسته گردند او را جمیل نخوانند

این فلسفه یاد شما باشد که هر گلی را با برگش آرایش دهید

اگر جنس لطیف آسیائی در لباسهای مشرق زمینی جلوه کنند بهتر و نیکوتر دلفریب
ترند

ساختمان بدن اروپائی و آسیائی را یک فیلسوف دقیق فرق میدهد که مغایرت
کامل دارند

با قطع نظر از این چه خوبست شرقی شرقی و غربی مغربی شناخته شود و هر کدام
از آنها با لباسهای خود آرایش کنند

و قومیت خود را گم نکنند زیرا که در اثر قصورات اهل عالم و سوق طبیعت ساده محکم
نال شرقی است

اگر خدای آرایش ناقناسبی را گلهای شرقی با برگهای مغربی قبول کرده بسرانجام
همان دسته گل هستند که با برگ درخت گرد و آراسته کرده خوبست همواره متذکر این
نکته باشید که هر گلی را با برگش بیارائید

انکه من دیروز با او صحبت میکردم   اتوبیس بود او میگفت مرا دست طبیعت

رخت

ساخت و با این شکل ترکیب را پرداخت و با این رنگ اندوخت
طبیعت مشتم که دست بشرم سپرد که شب و روز مرا راه برد اکنون که من ساخته دیگر
وجود بشر مرا چه لازم است که سوار شده بد اهتم کند من موجودی کامل و در همه کامات
عالم عامل ماده و قوه از ازل الازال در پی ترکیب من بودند اینک برحسب اتفاق
واز دواج ایشان های بسر منزل احتیاج کذاشته واز اجزای خویشتن بهره مند
میگردم همان دم که روز باز پسین است همانا سر منزل آخرین است
گفتم ای مخلوق ضعیف تو با این دعوای سخیف ما صدای نادانی خویشتن را بسامع
ذرات عالم میرسانی
حقست تو را طبیعتی هست و قوائی در سکامن وجودت اثرات طبیعیه
دارند و با این همه اجزای متفاوته وطبایع مختلفه ایشان
یک نواخت بطرف مقصد مجهولی در سیر سلوک ظاهراً آزادی و واقعاً مقهور
و متملک
گرچه طبیعت در وجود تو حکم فرماست و ماده با قوه بهم آشناست لکن آن کس که این
اجزاء مختلفه را از اقطار عالم فراهم نمود و طبایع مختلفه همه را مطلع شد
از جو هوا و قعر دریا و شکم کوه و صحرا مواد اعضای تو را جمع نمود و در کارخانه
علم و قدرت خویش هر کدام را به تناسب علمی و اشکال صحیحه هندسی جا بجا نمود
انها دیگر کار دست طبیعت نبود نقشها و ف و اتفاق در خور این کارخانه نیستند
این جا علم و قدرت حکم فرماست

این مخترع باهوش مهندسی است که قوه برقیه تو بمنزله روح شهری است و دکمه های
برق گیر تو بشابه غده های کوچک قلب انسانیست
او دانست که جوهری مشتعله باید برای غذای فراهم کند و از سیم های نقاله
در حجم و شکل و طول و عرض عروق و شریانات تو را تشکیل دهد و از فنرهای
با قوت اعصاب تو را درست کند از فولاد و آهن استخوانهای تو را تکمیل نماید
از نور کهربائیه حواس تو را ایجاد کند واز نقشه های اگیره مدافع مخارات و اخلاط
تو را خلقت نماید
از آب آتش خاک باد تو را ترکیب کرده از عناصر دیگری بهره نمود تا چون تو ئی بوجود آید
و معرفت تو تقادر علیم بیفزاید
همینکه تو را آن کمال نبود در راه خودگیری و مقصود مخترع خود را انجام دهی برای تو
سائقی عالم   شوفر   حکیم و زبردست فرستاد تا راه گم نکنی و به مهالک
نیفتی و از کوه های مخوف و دره های عمیق پرتاب نشوی
برای تو بسی از تو مهربان بود که وسائل آسایش و اسباب پرورش تو را ابی منت فراهم نمود
تا بر سر موعود و اجل معدود کار کنی در صراط مستقیم حقیقت راه روی
حقست که اگر ترک اتوبیس وظیفه شناسی باشی تو را در یکی از کارخانه های آسوده گی
جای دهند و امتیاز مخصوصی صادر نمایند   وگرنه در کوره های آتشین مجسمه
آب کرده و تو را دیگ آهن و ذوب کنی خواهند نمود
كلما نضجت جلودهم بدلناهم جلوداً غيرها و قيل ذوقوا عذاب الحريق

مهمان عزیز

این ستاره درخشنده جدی که من او را در صحرای آسمان تماشا میکنم نسبی فروزنده و
خوش نما است من او را دوست دارم زیرا که هر شعاعی از اشعه انوار او در پنجاه سال
بزمین ها میرسد آری اینکه من او را ایک پرتو ضعیف می بینم پنجاه سال است از کره
جدی دور شده و در باصره چشم من جلوه گر است
ای پرتو فروزان باید تو حکایتها داشته باشی و در این مسافرت خود نادیدنیها دیده باشی
ملیونها مسافت طی کرده و بخانواده آفتاب رسیده اینک در دامن خاک آلود من آرمیده
بیار تا چه دیده و شنیده
من هم تا انم سی و پنج سال خویش را برای تو شرح داده و تو را از حکایات دنیا مطلع سازم
ولی پانزده سال دیگر را از پنجاه ساله کان بپرس
ای مسافر عزیز تو با این سرعت سیر چه قدر راه طی کرده که در این مدت با این منزل محقر
ما رسیده افسوس برای پذیرائی چون تو در این شهر بدبختی که اکثرش می نامند
زده و شرمسارم آری برای مهمان نوازی منزل خوب و مصاحب عزیز نداریم
و انسانیت را بچیزی نشماریم
لوازم پذیرائی مهمانهای عزیز ما همانا خاک ریزه و خاکستر خاشاک است و کا

لب خند شیرین بروی مسافران جهت عبوس و تبسم نمناک این جا که تو آمده یک توده قبرستانست و نمونه از ایران ویران میدانم که تو در اثنای مسافرت این جولانها در کرات معمور و شهرهای متمدن دیده و در کره مشتری و مریخ یک شب مهمان عالم بشریت آنجا شده البته تو این دنیای ما را نمی‌پسندی لیکن اشتباه نکنی که همه جای دنیا شهر بدبختی نیست بلکه نظیره مدینه فاضله افلاطون حکیم در اروپای دنیا موجود است یکقدم فراتر نهاده باروپا و امریک مسافرتی کرده دنیا را از رشد و تمدنگی برهان اینجا که تو می‌بینی ایرانست و مزبله عالم امکان و منبع ظلم و طغیان و این شهر کوچک ما شهر بدبختی است البته معذور خواهی داشت که من زیاده از این امشب از کثرت ملالت نتوانستم صحبت خود را ادامه بدهم اینک خدا نگهدار که ابدالاباد همدیگر را خواهیم دید

شب من در این سکوت مطلق منظره عالم را با دیده حیرت تماشا میکنم که بسی تعجب آور و هولناک است

موجودات دنیا را روی بستر ریخته ارودی می‌بینم که در اطوار مختلفه هر کدام بهمدیگر پیچیده دست در کریبانند جماد و نبات حیوان و در اضمحلال همدیگر میکوشند بالاخره همگی شربت مرگ خود را می‌نوشند

همه عالم را آکل و مأکول و قاتل و مقتول با یک هندسه منظم (باطنه فیه الرحمة و ظاهره من قبله العذاب) می‌بینم

در میان این هرج و مرج ظاهری یک نظم طبیعی و قانون معنوی مشاهده میکنم که ناچار در پیشگاه قادر متعال زانو بر زمین زده و جبهه بر خاک میسایم

ای شب تاریک پاینده باش که من در محیط بسیط تو بسی روشنائی مشاهده می‌کنم و جمال مطلق را در صفحات سیاه تو تماشا می‌کنم همینکه چشمهای نابینا از تجلیات انوار جلال محروم‌اند

موکب شهریاری

این ستاره سحریست که می‌درخشد و قاصد وقایع آتیه فرداست که خبر میدهد و این نسیم روح پرور صبح است که قدوم پادشاه فردا را با خیل و سپاه سعادت و شقاوت بشارت میدهد افسوس که کسی نمیداند که این شهریار عالیمقدار کدام یکی را با تاج رفعت و کدام یکی را بحضیض مذلت میخواهد رساند و بر سر ش چه خواهد آید ان الملوک

اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة

آیا ممکن است که این سلیمان با حشمت هدیه ما را قبول کرده و مملکت ما را معاف نماید حاشا که پادشاه فردا جز از اجزای مقاصد جهانگیری خود مثل دول اروپا

مقتدر چیزی نه پذیرد بل انتم بهدیتکم تفرحون)

پس خوبست مثل اهالی سبا در زیر لوای تسلیم اسلام با قوه سعی و عمل این سلطان برومند را استقبال کرده و از آفات او محفوظ باشیم نه اینکه مثل مورچه فریاد کنیم یا ایها النمل ادخلوا مساکنکم لا یحطمنکم سلیمان و جنوده وهم لا یشعرون

کتاب چیست - کتاب بهشت روحانیان است گلزار فرح‌بخش جهانیان است او برای شما با زبان بی‌زبانی صحبت می‌کند و در هنگام تنهائی حدیث میخواند و بهتر از یاران قدیمی برای شما از گذشتگان سرگذشت می‌گوید

و خوشتر از دختران نیکو منظر بروی شما تبسم میکند و شکوفه وار می‌خندد و نیکوتر از ناطقین فصیح دل شما را مجذوب خویشتن میگرداند و گاه گاهی بواسطه تهییج احساسات محزونه شما را میگریاند

گاهی مقلد مضحک گوی بشریت است و موقعی با متانت واقعی مربی عالم انسانیت جامع اخلاق حسنه و مجموعه صفات حمیده میباشد

این خطوط سیاه کتاب مثل موجودات عالم است در صفحات سفید وجود که نباتات اخلاقی و طبعی آن بسی محیر العقول است

همین طوریکه موجودات زود بزود قابل تغییرات کتاب هم چون موجودات

این دنیا است که پشت سرهم حرفی از پی حرفی می‌آید و برای شما قضایائی را با نمایشات عجیب می‌سراید

آنکس که اوراق آنرا بر هم میزند باید از گذشته فراموش ننماید تا فهم مطالب آینده برای او مشکل نشود

بعقیده من دنیا کتابی است که ازلیت در فاتحه او است و ابدیت در خاتمه اش اینک با حروف این کتابیم که در اوراق لیل و نهار پشت سرهم در شتاب همین طوریکه اوراق نیسان برای ما کاملا مجهول است جز از وقایع مبهمه تاریخی که لکه های بزرگ اوراق سالهای متمادیه سیاه نموده است از ما مخفی نماید

همین طور این سیاه کاریهای ما را آیندگان خواهند مطالعه نموده ولی قادر بمحو سابقه ننگین پدران خودشان نخواهند شد

آیندگان هرج و مرج تاریخی ما را خواهند خواند و از اثرات آن در این دوره که بدامن ایشان میرسد ما را نفرین خواهند نمود و از استخوانهای پوسیده ما روی برمی‌گردانند

حقیقت که اوراق ما را قادر متعال ورق خواهد زد و اعمال ما را برای دیگران سرلوحه عبرت قرار خواهد داد

همینکه طبقات خاک اجساد ما را از چشم آیندگان مستور نموده باشد

کافی نیست

این منظره دنیاست که دور نمایش بسی با صفا است آئینه تمام نمای خداست
پرده دار جلال ماوراء است
من این دنیا را بسی دوست دارم و موجودات جمیله را دشمن نمی شمارم
این جا خانه عشق است و آشیانه محبت
این جا لانه طبیعت است و کاشانه حقیقت هر کجا نظر کنی جمال است
هر جا گناه کنید در کمال اعتدال کارخانه قدرت است نمایشگاه دستگاه
طبیعت معبر قافله بی ولانست بارانداز و بندر عاقلان این جاست
که آهوان صحرا پستان بالا میزنند و بچگان خود را شیر میدهند و مرغ های
فصیح جوجه های ملیح را شب تا زیر بال میگیرند و علی الصباح آنها را
دانه میدهند این جا است که ریح بر سبزه میگذرد بخار آنها ابر کرم می بارد
دایه رحمت ایشان بالا میزند گهواره بشریت را می جنباند
نباتات آن زنده و خاموشند جمادات ساکت و بی هوش کلیه
کلیه ذراتش متحرک بی سکونند تمامی اجزایش ساکن غیر متحرک

تو گوئی دنیا بشر است که آبها خون اوست کوهساران استخوان و خاکش مغز
پوست
جاذبه عشق روح و لیس عوامل طبیعه قوای باشکوه اوست نباتات موی
اوست چمن و سنبله ابروی او بشریت دل و زبان اوست انسانیت
مغز و میان او
گمان نکنید دنیا خاموش است ملیونها زبان فصیح را داراست که از دهان
اولاد بشر متکلم است و قادر متعال را ستایش میکند
اینک بیائید ای زبانهای دنیا با همدیگر اتفاق کنیم و جز از واحد قهار
یکتا و خداوندی همتا معبودی نگیریم و برای او شریکی نپذیریم
دست کسی را نبوسیم و برای احدی تعظیم نکنیم و قد خمیده نشویم
و با چشم خاضع و جوارح خاشع در مقابل یکی از موجودات عالم نه
ایستیم دست روی دست نگذاریم و بسلاطین و اشراف رکوع نکنیم
و ایشان را یکی از افراد بشر محسوب داریم
خرافات را ترک گوئیم موهومات را دور اندازیم برای خدا پدر و پسر قایل
نشویم و در کارخانه ایزد متعال وزیری معتقد نگردیم جز از خالق خود
کسی را نه خوانیم و قاضی حاجات دیگری را نداینم
سعی و عمل را پیشه کنیم ظلم و تزویر را ریشه بکنیم صدق و صفا را بدست آریم

جور و جفا را شکست آریم سر به بالین محبت بنهیم دست بدست عشق و مودت
بدهیم
از لذائذ وجود بهره مند شویم و از نفحات لطیفه معبود برخوردار گردیم قال رسول الله
ان لله فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها

ای شاخه تاک ای مادر مهربان خوشه انگور این توئی که فرزندان خود را دوست
داری و در زیر پرهای خود تربیت میکنی و با برگهای سبز و لطیف خود بر روی
آنها سایه می اندازی و آنها در دامن مهر و شفقت نشو و نما میدهی و از آفتاب
سوزان روزها و سرمای صبحگاهان محافظت مینمائی
آنها را زیر سینه خود میگیری و از پیش آمدهای ناگوار حراست میکنی شبهای دراز
در آغوش خود گرفته بخواب نازشان وادار میکنی و هنگام خواب با صدای
ملیح متوسط با لطیف دیگر خواب میرائی
هنگام طلوع ستاره سحری ایشان را بیدار کرده شیره جان میدهی و گاه
آنها لب خند میزنی گاهی از تفکرات آینده کان تاریک آنها تبسم
غمناک میکنی

تنها ته آنها را بروی دامن خود گرفته حرکت میدهی پستان بدهن ایشان میگذاری
و گهواره ی جنبانی
افسوس که نمیدانی مظالم بشریت تا چه اندازه و چه مقدار است اولاد عزیز ترا
در روی دامن تو سر می برند و آنها را بعضی در مقابل آفتاب سوزان می اندازند
و برخی را لگدمال کرده و در آتش می گذارند
اگوئی که تو مادر رنج برایرانی که اشراف این مملکت فرزندان مظلوم او را انواع
عقوبات گرفتار و لشدائد لا تحصی دچار کرده اند قرنها است در میان انواع
ج حوادث استقامت کرده اند
همیشه مایه تسلی ایشان انتظار دادگر قوی پنجه ایست که بداد گرفتن را داد دهد
ای شاخه انگور مایوس مباش و نومیدی اظهار مکن که در اثر ظلم بشریت
باولاد تو خدای دادگر ایشان را باولاد تو محتاج کرده و همه روزه ترقیات محیر
العقول میکنند
از شهد و شیرهٔ فرزندان تو مستغنی نیستند و از نشات آنها بی نیاز نمیباشند
گرچه در بدایت امر تن بمظلومیت میدهند لیکن انتقام خودشان را
میگیرند بهترین انتقام کشنده اولاد تو همانا شراب است که عقل انسان را
فاسد و مزاج آنها را مغلوب کرده
و اخلاق بشریت را چنان ضایع میکند که ملیونها در اثر مفاسد آن معنوب

و بد بار عدم رهسپار میشوند
وگاهی چنان منقلب میکند که در یک مجلس انس خونها میریزند و دوستان عزیز
همدیگر را میکشند آری مظلومیت اولاد تو ریشه آنها را کنده
این است که برای تسلی خاطر تو خواهم گفت که یکی از نوامیس قادر متعال انتقام مظلوم
از ظالمین است آیا میرسد آن روزی که انتقام حقیقی بشریت ظهور هم نماید

ای عمر من کجا میروی ای زندگانی من چرا امید و بی شتاب مکن آهسته باش
اضطراب مکن تو اکنون مرا خسته کردی و امان ده و دلشکسته نمودی اینک
سال سی و شش است که با تو همسفرم و از خانواده خود بی خبرم همینکه به تبریز
سرای رسیدم مرا از دست مادرم بر بودی بسوی دیار ابدیت کشیدی هنوز
شیر مینوشیدم که با تو در طی مسافت میکوشیدم
اکنون موی سر و صورتم سفید شده قوای مرکب روح مجرد سستی گرفته بار تن
وخیزان با تو همراهم بیا و مرا رها کن ترحمی از بهر خدا کن زمانی بایست
اندکی توقف نمای تا به پرسم گیتی از کدامین دیاری از کجا می آئی به کجا
رهسپاری که ببینی مرا به دیار عدم میبری و بدایه مرگم میسپاری اگر همین
است

پیشکشی

است مهلتی عنایت کن که یاران جانی و آشنایان روحانی خود را وداع کنم
متاع عشق و محبت را تودیعه بگذارم دل خود را بدست امینی بسپارم
چشمهای ملیح که پس از من اشک ریزند و صورتهای صبیح که برای مرگ من افسرده
میشوند فراق آنها بسی ناگوار است بگذار آنها را ببوسم
بوسه غمناک را توشه راه ابدیت کنم
گوئی تو با من آن کنی که با نیاکان ما معامله کردی اگر حقیقت بایست خود را
وداع باز پسین کنم زیرا دل و دیده ام پوسیده خواهد شد ذرات وجود
من متلاشی خواهند گردید
عشق و عطوفت احساسات رقت من مانند اجزای جسمانیت من معدوم
خواهد شد
آهسته باد و شتاب مکن من خود را رها کرده ام خویشتن را در آغوش خود پرتاب کنم
اشک چشم خود را پاک کنم خون دل مسکین را بنوشم چون شیر بر سر کشته اشبال خود
غرش کنم چون مادر مهربان در کنار مرده اطفال خود بنالم
زمانی مبهوت بنشینم مدتی چون دیوانگان فریاد زنم آیندگان را مخاطب
نموده بگویم کجا می آئید با درون تعرض کنم که چرا می زائید همه همیکه باصدای
رسا خواهم گفت (لمؤلفه)
ای آیندگان اگر بدانید یک لحظه در این جهان نمانید

دورنمای عجیب

آنکه می بینم چیست باغ زندگانی است آنکه می چینم چیست عشق است
گل نوجوانی است این سبزه های فرح بخش احساسات من است
این برگهای با طراوت ادراکات من است
این مرغک ملیح که خوش خوش می پرد به هر شاخه گلی نشسته و بر حوا بت
میکند دانی چیست آری دل منست
دلبران سیم اندام بهار نارنج این باغند این که از درخت جمال مطلق
گل افشان میشود
آن غنچه که دیدی سر به پائین انداخته او مظهر دوشیزگی است که اندک اندک لب خند
میزند و از کوچه چشم تماشا میکند
آن گل صد برگ مجسمه مادریست که در مقابل شما جلوه گر است اوست که برای غنچه
های ملیح خودش در نظر سعادت ابدی است او خودش را سعادتمند دید که دل
مهربانی پیدا کرد آن دل از بلبلی بود که بوسیله نسیم سحر آشنائی گر
فت و خود را از دیوار باغ پرتاب کرد به پا خاک پای محبوب رساند
او عهد کرد یاری دیگر نگیرد جز از او معشوقه نپذیرد به بیکاری پیشه کند

بیعاری

بیعاری را حرفه نسازد کابین او دل بود طلاق خلعش مشکل سبزه و گلها شاهد
بود حاکم قضیه خدای واحد اینک اثرات محبت را در موجودات ناحیه تماشا
کنید
غنچه های با طراوت در سایه حجاب عصمت و طهارت همدیگر را در آغوش گرفته
در بستر سبزه های لطیف مغلطند
این مادر مهربان از سعادت دو بچه گانش چون یاقوت برافروخته میشود
این که از دور می آید کیست این باغبانست پس چرا رنگ گل از دیدنش پرید
آری ساعتی نگذشت که سر بریده مادر بیچاره را در دامن باغبان دیدم
که میگفت دختران عزیزم سعادت در عالم محال است

و در این دل شب هر کس تهیه خواب خود را می بیند یا اینکه گلی از باغ زندگانی
می چیند و گرنه فکری برای آتیه می نماید
اما من خیلی از این عوالم دورم و در گرداب افکار عجیبه مغمورم در این
خیال آیا در مدت زندگانی خود کدام یک از روزها و شبها را عید خود
بپندارم و از آنها اظهار امتنان کنم

گاهی

گاهی میگویم شب ولادت خود را که روزش نوروز من است شب سرور خود
گردانم که پای به مرحله وجود گذاشتم و پرده از روی هستی برداشتم نادیدنی
هائی دیدم و ناگفتنی ها شنیدم
افسوس که نمیتوانم شب ولادت خود را شب عید خود قرار دهم زیرا که همین
شب که روزش نوزدهم شوال است برا[ی]م شب ماتم و مقدمه مرگ متحتم
و شب بدبختی مسلم است که مرا بدست مقدرات گوناگون عالم داده اند و
بدریای پرشور و شر دنیا انداخته بارهای مصائب را بدوش من گذاشته
و چشم مرا با خاک آشنا ساخته اند به پای گاه اطاق مرگم رسانده اند
بجائی آورده اند که دنیا کام نمانده
لذا حقیقتاً شب ماتم و سوگواری منست آنشب شب ذلت و خواری
منست
باز فکر میکنم شب آنروزی را که مرا بدست معلم سپردند و برای تحصیل علم بمدرسه ام
بردند آری باید آنشب شب عید من باشد که مرا از جهل بیرون کشیده و
بدیار علم میرساند که نتیجه خلقت است و مایه افتخار و عزت
چه کنم که حاصل من از دست دانستن خونین است و یکی از بواعث بد
روزگارم اینست کاش نمی فهمیدم یا لیت با بجدی نمی رسیدم هرچه
خواندم صفحه غم بود هرچه گفتند حکایت ماتم هر مقدار پیش رفتم

واپس ماندم هرچه خواندم گوئی نخواندم علم را دریائی دیدم که خس و خاشاک
بشریت بکنه آن نخواهد رسید هر قدر بنوشند روی سیرابی را نخواهند دید
ای علم تو مرا آواره کردی ابدالدهر بیچاره کردی
پس شب عید من کدام است آیا آنشب است که مکلف شدم و لایق خدمت
حضرت حق گردیدم نی جای تألم است که آنشب هم برایم شب ماتم است
زیرا که آنشب کار مرا ساخت و در کام شیر غران انداخت آسمان بار امانت
نتوانست کشید قرعه فال بنام من بیچاره زدند
آیا آن شبی را عید خود قرار دهم که شب دامادی من بود آری بهترین شبهای
عمر من است اگر آزادی من بود افسوس که سربارهای مرا تکمیل کرد و پشت
مرا از احمال آلام روزگار سنگین نمود
مرا مقید و محبوس کرد و از سعادت مطلقه مایوس نمود اسباب رنج و تعب مرا
فراهم کرد و بخوش بختی خاتمه داد
چهار شب تاریخی من گذشت همگی بنوبه خویش ضربتی نواختند و یک سره کار
مرا ساختند و کالبد مرا میان امواج حوادث و مقدرات هولناک عوالم
غیر متناهیه انداختند
اینها که شبهای حیات من بود کار خود شان را کردند ای شب پنجمین من
ای ساعت واپسین من ای دم آخرین من بیا که خوش می آئی

بسیار شبها گذشت که روی خوش بختی ندیدم اگر مایه سعادت منی بسی خوش آمدی
توام و گرنه مثل خواهرهای چهارگانه خود برای شکنجه و عذاب من خلق
شده من حرفی ندارم
این چهار شب مرا خورد و درهم شکست قوای مرا گرفتند موی های مرا سفید و نور
چشم را زایل نمودند از هزار و سیصد و پانزده هجری تاکنون سی و شش سال
است دلم از خون مالامال است اگر تو با من هم سر یاری داری تا جای
روی باسمان کنم و بگویم ربّ انی مسنی الضر و انت ارحم الراحمین

چه خوبست این قصر ما که در میان زمین و آسمانست در منظره اش ستاره
های درخشان بالای سرش کهکشان است آفتابهای از چشم ما نهان
آن که می آید زمین است هر سال یکبار از مقابل قصر ما میگذرد ما او را
تماشا میکنیم و از حالات او عبرت میگیریم
آنکه دارد میرسد بیائید تماشا کنید آنجا باغ دلستان است
چه خوش گلهائی دارد این سبزه زارها چه قدر ملیح و خوش نما هستند
این صدای بلبل است آنوقت که من در دنیا بودم میگفتند عاشق

گل است اینها کوه صحرای چین است ببینید چه قدر زیبا و رنگین است
اهالی او بدبختند ولی لاقید و دل سخت
اینکه می بینید هندوستانست معدن جواهرات و ذخائر بی پایان که حیوان
بارکش انگلستانست
آنکه از دور می بینید عربستانست آن قبرهای طلای ائمه مسلمین است آن
بغداد است دارالخلافه مؤمنین است از دست ایشان بیرون رفت و
سالها در گروه بی همتی مرهونست آن توده های خراب قبور مسلمانانست که در تصرف
وهابیانست اینکه من نخواستم به شما بگویم مملکت ایرانست که سراسر
ویرانست که منبع فساد آن اهل طهرانست
اینها که شما می بینید زنان نیستند بلکه مردانند در لباس ایشان لکن
آنجا قفقاز آذربایجان است سالهاست در تصرف روسیان این حما
این ممالک آباد و خطوط آهن و فولاد کشتیهای خیلی طیاره های زیاد قصور
عالیه کارخانه های عظیمه سلاطین مقتدره متخیمه همگی متعلق باروپائیان
است
اینجا جهد آزادی است این مملکتها سرزمین دلشادی است خوش
بخت ترین اهل دنیا اند در همه چیز عالم و دانا
بیائید تماشا کنید اینجا دنیای جدید است هزار فرسخ با دنیای قدیم

فاصله دارد و هزار سال راه جلو رفته آنکه می بینید امروز گدائی نیست یک نفر ایرانی
است گدائی میکند او را گرفته اند و میخواهند تبعیدش بکنند

معرفت الروح و ناله ایوب

من آن شب که مقاله ناله ایوب را نوشتم شب نوزدهم جمادی الاولی هزار و
سیصد و سی و شش بود من در کجا بودم در شهر زنجان آن مقاله را مینوشتم بی
اختیار ناله میکردم اشک از میریختم
من شبی برای خود پیدا میکردم هرچه پیدا میکردم شب ماتم بود و مرا از
تصورش غم میفزود ساعت هفت بود گفتم ای شب تخمین من بیا که من مشتاق
توام اینکه من از دست هیچ شب ننالیدم از شب ششمین غافل بودم ماتمهای خود
که همین شب و همین ساعت مرا ماتم است آیا میدانید آن ساعت
چه ساعتی بوده است
آن ساعتی بوده است که در دوازده فرسخی یعنی در راه آن شهر بدبختی پدرم
آری پدرم آن عزیز دلم و محبوب قلبم همین شب و همین ساعت در انتظار
من چشم براه بوده و در لحظات آخرین ساعات خود بود
آه که او مرا یاد میکرد و جان خود را با یاد من میداد او غش خود

حساب میکرد که چهارده ساعت است هم تلگراف کرده و هم قاصدی با اتومبیل فرستاده
البته پسرش در همین راه است الساعه در فلان جا و فلان مقام است
حالا میرسد و مرا در بر می کشد او میگفت البته تاخیر نمیکند وسائط اخبار و
نقلیه سریع السیرند پسرم مهربان است امینست که حتماً دارد نزد یک میشود
طبیب همراه خودش می آورد و گرنه خودش میرسد
آه که نه او نمیدانست تلگراف را مخابره نکرده اند او نمیدانست که قاصدش
در همین راه خوابیده همین طورها است کار ایران و همین قسم است این کشور
ویران
تلگراف وقت مخصوصش گذشته بوده است و قاصد هم ماشینش شکسته بوده
است ساعت هشت همان ساعت تاریکی مشومی است که من بیدار بودم
پدرم در انتظار
من می نالیدم و دلتنگی بی سببی ظاهر او میزار یدا اما در سرپنجه مرگ قاهر
خدای شاهد است همینکه گفت رب انی مسنی الضر انگشتان از چشم دو دیده رنگ
از رخسارم پرید
گویا همان دم آخرین محبوب من بود که او میگفت رب انی مسنی الضر
و انت ارحم الراحمین و اشک از چشمش می چکید افسوس که موقع
من نامهربان رسیدم که در کنار گورش دیدم

همینکه آغوش باز کردم و برای وداع ابدی مهیا شدم چیزی یاد ندارم مگر
اینکه دیدم دست غیب آمد و بر سینه نامحرم زد

آینده

این زندگانی چیست که مرا آرزوی وصالش و هجرانش نکبت نه دست از دامنش توانم برداشت و دل
بوصلش توانم نگاشت نه پاینده نامحدود است نه ابایش معین و معدود
در میانه دو خط غیر متناهی ذره غیر معلوم در فاصله ابدیت و ازلیت خطی موهوم فکر
من در پی معاش است ذکر من منحصر بنان و آتش
عشق ماه رویان بلای جان نیست دیدن و نادیدن شان ابتلا و برگ با کهان حسرت ها عصاب
قلب من خبر فرسوده کی قوای تنم سیده نقشهای پشت دست و جبین مقطع از برگ پدیم
می سازند
انها میگویند بار خود گیر و یاران را وداع کن که ما خسته و ناتوان شده ایم مهیای
فراق و استراحت ابدی باش انحلال محسوس ذرات و سلولهای بدنم خبر از اضمحلال مولکولهای
سیده ها و پوسیدگی وحشتناکی از نشان میدهند
دل من و دماغ و قوای گران بهای من از ندای رحیل غیبی بعالم غیبی بسی نگران و پژمرده و
حیران گردیده اند
منابع عشق و محبت بکلی شربتش خشکیده و معادن و جواهر ملکوتی روی رجعت و باز
گشت کرده اند
چندی نخواهد گذشت که دل مظلوم من خواهد پوسید و دماغ و قوای من خواهد با شتاب رفت
در تاریکی غیر متناهی اندیشه و صحرای غیر محدود شوق طبیعت راه غیر معلومی پیش خواهد گرفت

اینک من در پرتگاه ظلمات جولانگاهی و دریای بی کران فنا ایستاده‌ام اه بدبخت انسان که نخواهی
با این مسافرت وحشتناک بارگران اخلاق زشت را همراه خویشتن بیاورد

تاک تیک ساعت

امشب مرا افسردگی افزون شد از مشاهده موجودی عجیب دل من خون گردید او بدبخت
او دشمن عمر من بود که در زیر بغل خود نگهداری او را میکنم او ساعت من است که بسی عزیزش
میدارم هر دم خطوط برجسته او را می شمارم
در شبهای زمستان زیر گریبانی میگذارم در گرمای تابستان در جای خنک نگهش میدارم
او بسی بی وفا است و در دشمنی من چون ماری جان گز است مرا اغفال میکند و دقایق
عمر مرا میشمارد و در طی مراحل زندگانی بسی در شتاب است
هر دمی شصت منزل راه میرود و زندگانی مرا با خویشتن جلو میراند تا خبردار شوم منازلی را
طی کرده و راه سر منزل فنا و زوال نزدیک نموده من در پی او سدوم رسیده و خسته که
نگرفته براه می افتد
آهنگ او چون جرس قافله را ماند که از پهلوی نیستان و جنگل شیران با کمین چران
گذرد
او را از صدای خویشتن قطع میسازد این حرکت در اثر صدای او بطرف من می تازد
این دقایقی را که این ساعت می شمارد برای او با بیان بسی گران بهاست

دریای

برای بیکاران ایران محنت افزا است
افعال عجیبه و اختراعات غریبه اروپا زائیده همین ساعت و دقایق است بدبختی های
گوناگون کشور باستانی من هم نتیجه همین دستگاه هولناک است
نی نی ساعت و ساعت شمار تقصیری ندارند و قصوری نمی ورزند آنها موجودی معصوم
اند و در دست طبایع مظلوم بلکه آنها مخبری صادقند و رسولی نجی ناطق که بار
که بار بر بندید و از قافله جهانیان عقب نمانید یاران که نشسته و بسر منزل نیست
رسیده در ظرف همین دقایق است که سعی و عمل آنها را فایق نموده بیکاری
و تنبلی شما را از سعادت مانع و عایق گردیده است
این ثانیه های گران بها است که هر دمی هزارها اختراعات عجیبه می زاید که شما را
جز از ذلت و مسکنت چیزی نمی افزاید
تاک تیک ساعت بمن میگوید که دنیا در حال بحران است و دریای بشریت در
محل طوفان
هر آن ملتی که کشتی سعی و عمل را مستحکم نمود در گردابهای هایل این قلزم زخار جان
سلامت خواهد برد و گرنه امواج علم و معرفت و کار و صنعت در لمحه خس و خاشاک
جاهلانه ایرانیت را معدوم خواهند نمود
ای ساعت شمار مهلتی بده که صبح صادق بدمد و نصایح ترا مسامع اسلامیان برسانم
و ناخدایان این دریای تاریک را از تبلیغات وقوع پر درانه تو متحضر نمایم
لیکن افسوس که ناخدایان اسلام هنوز سرخوش خواب نوشین شب نشین

بیاشند

بیاشند مگر آنکه دستی از غیب برون آید و کاری بکند

مرغ گرفتار قفس

این مرغ ملیح که من در قفسش می بینم بسی غمناک است او مریض دل است ناخوشی
قلبی او خطرناک حالات روحیه او با مرغان آزاد فرقش واضح است حیات و اساسات
او از نوایش محسوس و لایح
سحری نزدیک او رفتم او را در اضطراب غیر عادی دیدم او میجهید و در این فضای
تنگ و تاریک اندک اندک می پرید در [illegible] قفس معلق میشد و گاهی با منقار کوچکش
میله را می آزمود
او میخواهد از اقطار سموات عنصری خویش بیرون رود بی سلطان بین از این
گنبد بدبختی نفوذ کند فانفذوا لاتنفذون الا بسلطان را فراموش کرده بود و از
جریانات قدری بی خبر بود سخن آغاز کردم سر صحبت را باز نمودم کای مرغ عزیز
ای پرنده بدبخت اسیر خوبی ای قطره ضعیف با کش کش دریاچه گونه که ترا چنین
مضطرب می بینم گر عاشقی با فراق دوستی مبتلائی سازی یا در غم مرگ قاهری
مفروضی یا محکوم عدل ظالم
مریض دردی یا آنکه اسیر دست نامردی یا هم زهر رده که چنین غمناک و افسرده
آخر بگو تو را چه را خواب نداری دست و پا میزنی آرام نگیری

همینکه اعتراضات مرا شنید قطره اشک از چشمش چکید چنین گفت آری هرچه تو گوئی من
ام مرغ طالعیه بدبخت تصور کنی من از آنانم جامع مراتب مصائب و هم آواره بیابان
حسرتم مبتلای قیودات بهرم از آزادی محبوب با قدم اسیر احتیاجی را گم کرده ام
مریض دلم مبتلای کار مشکل شب و روز نالیده ام و خواهم نالید که اسیر سر پنجه قضایم و
گرفتار سیران آدم حوایم دیگر مرا دل نیست و غیر از نا امیدی حاصلی نه هنوز مرا یاد است از
این یادگاری روی مرا جای بسی فریاد است که مرا از تخم درآوردم در زیر بال مادر مسکینم چند روزی
نشو نمائی کردم مسکن من و برادر و خواهرهای عزیز قشنگ من در میان بوته های انبوه گلبن
بود که اطراف لانه ما را گیاه های ملینه و برگهای گلنار احاطه داشته غنچه های کوچک سقف
لانه پاکیزه ما را چون ستاره آسمان زینت میدادند و حقه ای معلقه عهد قدیم را
مجسم مینمودند هر صبح دم هنگام طلوع آفتاب مرغهای همسایه در اطراف شاخسارها گرد
داشتند و حکایات ایام گذشته را صحبت میکردند و از طلوع آفتاب اظهار مسرت
مینمودند و از آزادی خود بسی محظوظ میشدند
آنخوش وقتها از روزنی دهن پرهای کوچک خود را حرکت میدادم و با خواهران عزیز
مشغول بازی و عشرت ساده بی آلایش میشدم و گاه گاهی در لب لانه می پریدم و
طرف مادر پرواز می کردم و در وسط شاخه های لطیف می افتادم همسالان من
میخندیدند مادرم با تبسم شیرین مرا از تنگنای برگها خلاص میکرد و بر جسارت
من اظهار شادمانی مینمود شبها صحبت پدر و مادرم از حالات عجیبه مرغان عزیز ما
بود مادرم تعریف ساعات عیشت پدرم را مینمود و از هنرهای اولاد خویش میگردد
شبهای مهتاب در سطح چمن میگردیدند و از آتیه دل گذشته بسی خوشنود و امیدوار بودند

نصف شبی بود در اطراف لانه خویشتن مشغول بودند روزگار خوشبختی خاتمه یافت از روی
برحسب جسارت فطری پرواز کردم و از عهده نیز خویش نیامده در میان گیاه چمن
افتادم ناگاه پسر انسان مرا شکار کرد و در قفسی آهنین گرفتار نمود اینک مشغولم
و تا ابد باید از وزن خیالم واین شعر اهر برایم بسی سزاوار است که تکرار کنم
وصل چمن موافق حکم قضا نبود — بیهوده بال و پر زدم از آشیان شدم
گفتمش ای مرغک عزیز تو مگر دیوانه ای زقفس بیگانه تو در قفسی قشنگ منزل داری
و فارغ از فکر آب و دانه
دست بشریت ترا دانه دهد عالم تمدن ترا می پرورد در میان قصور عالیه
و باغات باصفا و نزهت زندگانی میکنی دستهای ظریف خوشگلان بشر
ترا آب میدهد و از تخمهای کتان و قند و نان ترا غذا دهند
هر ساعتی در منزلی جای دهند از استکان بلورین آب خوری بی رنج
زحمت و ذلت منت عمری بسر می بری کفران نعمت بسی ناروا است از
برای چون توئی ناسزا است
مرغ خندید و گفت آری همانا اروپائیان شما را با این خرافات در خواب
کرده و نعمت آزادی از شما مسلوب نموده آنها گفتند بیائید امتیازات و قیودات
را قبول کنید تا برای شما راه آهن بکشیم و پارکها درست کنیم و شهرها و قصبات
شما رشک بهشت نمائیم
در مقابل فقط گوهر گران بهای آزادی را بدست ما بسپارید و مبلغ وجه المصالحه
را دریافت دارید همانکه چون مرغهای اسیر مدام آنها را تشکر نموده اید دیگر

خلاصی محال است — و مرگ و فنا محتوم است علی کل حال اینک تمام
مشغولم من کورکورانه می پرید و از کمینگاه دزدان بشریت بی خبر بودم این
منم که تکرار میکنم وصل چمن موافق حکم قضا نبود
بیهوده بال و پر زدم از آشیان خویش

هیکل نور

شبی بود تاریک و تار جنگلی بود پر از اشجار دهشت مهیب بی انتهائی
بر خطرات من می افزود وحشت و دهشت بیش از پیش روی مینمود
در این حال پر ملال ناگهان جسمی نورانی و هیکلی انسانی در مقابلم جلوه گر شد
بی اختیار فریاد زدم گیتی و در این جا از بهر چیستی — آن هیکل کمی نزدیک شد
در پاسخ گفت که منم آن جواهر لاهوتم و منبع اسرار ملک و ملکوت من آنم
که هیچ فنی از من استغنا ندارد و کسی بمبادئت من سرباسامان نرساند
در فنون طبیعی و صنایع حقوق و عقاید و ادیان و اساطیر انسان و طبابت
و تعلیم و تربیت و تفهیم حتی در سیاسیات و علم اجتماع مرا دخلیت تام میباشد
در اسرار و غیبیات و سحر و طلسمات و معجزه و آیات عامل منحصر بفردم
که شما را منبهی است از آنکه آثار وجود من ظاهر بکنید منابع قدرتهای ما ایمان
را صفحه تمدن را در آتیه بکلی تغییر خواهد داد
با این همه اختراعات عجیبه و عجائب کشفیات غریبه شما که صفحات عالم را رنگین

تعداد آنها هست از قدرت قوه من غافلید و آنچه در مادیات غور کرده اید اگر هزار
یک از آن فکر من شنفید تمامی مدارج تمدن کامله خواهید رسید
بدانید که مبادی این اختراعات فکر است و سبب فکر منم همانا قدرت فکر و
ایمان من در ساعتی عالمی را زیر و رو میکند که این قوه ماده سرعت سیر من برسد
که در ساعتی فکر شما را از سطح زمین به دورترین مناطق ستارگان برسانم
و سرعت سیر نپتون را بقوه هندسی تعقل بنمایم
ابدیت مفهوم غیر من نخواهد بود ازلیت را جز از من معنی نخواهد بود زیرا که
با زمان و مکان محدود نیستند کسی نهایت آنها نیافته
من آنم که مرگ را شیرین میکنم به سقراط حکیم کاسه زهر را مانند شربت گلاب
می نوشانم منصور را بر سر دار میخندانم
سه از قوه حافظه شمایم که ملیونها محفوظات شما را در حجرات خویشتن نگاه داشته
و مثل کتابخانه های منظم محفوظ نموده ام هرچه شما بخواهید بی زحمتی پیدا خواهد
شد و هر مقدار مصرف کنید باز همان قدر ایجاد مینمایم و برای شما در توفیر
می سپارم
من قوه استذکارم که برای شما بواسطه خواب از آینده و گذشته خبر میدهم
و با اراده خویش مقدرات بشر را بدست بگیرم و سلاطین عالم را از تاج و تخت
محروم مینمایم
من همانم حس قبل الوقوع هستم که حوادث آتیه و مسافرین غیر منتظره را اطلاع میدهم

بی اختیار از هول و هراس فریاد کردم کای جسم نورانی تو کیستی و با این
فضایل بگو از جنبتی که مرا بسی متحیر و سرگردان نمودی و بر اضطراب قلبم افزودی
گفت ای پسر انسان تو چون ماهیان دریائی که میان موجهای فراوان از آب
روان بی اطلاعی
من روحانیت روح مایه کل فتوح آنکه گفتی من از جنبتیم — من اهرمنی و از آنجا آن سخن
که غیر از قدرت چیزی نیستم
اینک استفاضه تو از منابع فیض خدائی در دست تو است و از این همه قوه های نا
محدود و قدرتهای بی کران که در نفس و قلب و کائنات موج میزند حق انتفاع
داده شده
که جناب تو نیز باشند عالی ترین فرد انسانی ببالاترین درجات رسیدن
میتوانی چنانکه استفاده تو از آفتاب و سایر قوای طبیعت و قدرتهای خلقت
جایز آمده هم اکنون عزم خود را جزم کن و اراده خود را بکار بده
تا بر تمامی موانع آمال خویش غالب آئی و جهان را از انوار فیوضات ربانی
که از نهاد روحانی و ودیعه گذاشته شده منور سازی و خود را مافوق زمین و آسمان
و بالای قرون گذشته کان قرار دهی
تا جانی دیگر و روشنتری بر دیگر تو باز گردد و زنده که جاودانه برای تو مهیا شود
بکوش تا پرده از اسرار قوای من مانند قوه فکر و تو. اراده و قوه عقلانی و قوه
ایمان و محبت و شعور و جاذبه بردار و روح خود را بشناسی و خود را به خبر ای

حقیقت و عظمت توحید ربانی در این مصراع را بخوانی
الا کل شی ما خلا الله باطل

حقیقت و عظمت توحید ربانی در این مصراع را بخوانی
الا کل شی ما خلا الله باطل

[illegible]

آقای اسماعیل پولادی
۲۰/۳/۸۶